

WAW

WAW

Win een
verblijf in een
wellness op
wawmagazine
.be

STARWAW

JODIE DEVOS

— *Onze nieuwe
sopraanstem*

DOSSIER

SMART CITY

*De technologische
uitdaging voor de steden
van de toekomst*

€ 6,50

www.wawmagazine.be

FIFF

2 > 9.10.2015

30ÈME FESTIVAL
INTERNATIONAL DU
FILM FRANCOPHONE
DE NAMUR

www.fiff.be

O
T
H
O
EWAW
WALLONIE MAGAZINEIn dienst van
de Mens?

Het digitale tijdperk verandert ons leven steeds meer. Tot bewijs van het tegendeel is dat een onomkeerbare trend... De digitale technologieën winnen veld in ons dagelijks bestaan en wijzigen onophoudelijk onze hulpmiddelen. Is dat een goede of een slechte zaak? Omdat WAW doelbewust positieve aspecten selecteert, zijn we in de digitale revolutie op zoek gegaan naar die zaken die ons individueel maar ook collectief van dienst kunnen zijn.

Zo wijdde de redactie haar dertigste dossier aan de zogenaamde *smart cities*, wellicht een van de meest ambitieuze uitdagingen van dit nog jonge millennium. Die steden, die onophoudelijk (zullen) worden doorgelicht door computers, verzamelen een hele reeks individuele gegevens. Daaruit worden gedragstrends en statistieken gehaald die in ieders belang zijn.

Maar is de Mens alleen maar gebaat bij *big data*? Wordt de nieuwe virtuele ruimte het enig mogelijke perspectief? Om die vragen genuanceerd en hoopvol te beantwoorden, brengen we in dit nummer de portretten van drie bijzondere mensen. Luc Huberty, die een been verloor en sindsdien een prothese draagt, behoort als triatleet tot de wereldtop. Joachim Gérard beoefent rolstoeltennis en maakt deel uit van de top vijf van de wereld. En Jodie Devos bezit een van de mooiste sopraanstemmen van het moment. Drie voorbeelden die we terecht aanvoeren als tegenwicht voor het hypertechnologische dossier. Drie modellen die ons duidelijk maken dat het 'echte' leven, waarin het lichaam zich ontplooit, raakpunten kan hebben met de technologie – althans als die ten dienste wordt gesteld van het welzijn en de persoonlijke en collectieve ontwikkeling.

Maar de uitdaging blijft. Zullen we ooit moeten kiezen tussen *big data* en *privacy*?

— Jean-Willy Lardinoit, *Hoofdredacteur*— Jacques Platieu, *Country General Manager IBM België en Luxemburg*

HET KNIPOOG VAN TINE

WORLD SKILLS

WAW Wallonie Magazine
wordt gepubliceerd door **TEXTO**
Esplanade de l'Europe, 2
B-4020 Luik
+32 (0)4 220 96 50 (B)
+31 (0)20 524 43 43 (NL)

Hoofredacteur
Jean-Willy Lardinois
direction@wawmagazine.be

Redactieassistent
Adrienne Pesser
redaction@wawmagazine.be

Redactiesecretaresse
Manon Hauglustaine
presse@wawmagazine.be

Grafische vormgeving en lay-out
Philippe Dieu
(www.extra-bold.be)

Cover ©Anthony Dehez -
DB Creation

Promotie en persrelaties
presse@wawmagazine.be

Verdeling
Tondeur Diffusion SA

Drukker
Picking Graphic
Oplage: 20 000 exemplaren

Persregie
IP PLURIMEDIA S.A.
Jacques Georginlaan 2,
1030 Brussel
T. +32 (0)2 337 62 95
F. +32 (0)2 337 63 09
aorelants@ipb.be

Algemeen directeur IP:
Denis Masquellier

Directeur Press: Theo Moormann

Sales Manager Press:
Francia Neirinck

Account Manager:
Charlotte de Bellefroid

Account & Planning Supervisor:
Anne-Marie Roelants

Regionale reclameregie
Laurence Thomsin
pub@wawmagazine.be

Verantwoordelijke uitgever
Philippe Marechal

Werken mee aan WAW
Fabrice Barbian, Gilles Bechet,
Laurence Blairon, François Colmant,
Anthony Dehez, Guy Delville, Carole
Depasse, Thierry Desiraut, Cécile
Druart, Sophie Dubois, Jean
Fauxbert, Anthony Florio, Guy
Focant, Marie Godfroid, Fred
Guerdin, Manon Hauglustaine,
Christophe Jacquemin, Michel Jonet,
Ronald Kres, Sébastien Lambotte,
Nicole Legiest, Mélanie Leroy, Noé
Morin, Benoît Noël, Mélanie Noiret,
Adrienne Pesser, Luc Pire (stichter),
Nicolas Poes, Charlotte Quevedo,
Stéphane Renard, Jacques Sprondon,
Christian Sonon, Joëlie Sprumont,
Maaike van Eijk, Jaap van
Haastrecht, Marc Vanel, Alain Voisot,
Musée de la Photographie,
Company Writers (companywriters.
be).

Gedrukt op: Magno 100gr.

Met de steun van

ABONNEER U OP WAW

Hetzij op www.wawmagazine.be
(rubrique e-shop) en ontvang de vier
volgende nummers van WAW voor € 26,50
(portokosten inbegrepen)

WORDT VERWACHT IN HET VOLGENDE NUMMER:
Een ongewone kijk op de Meren van L'Eau d'Heure

Ontdek ook de
aanvullende informatie
in de digitale versie
die u vindt op
wawmagazine.be

«My Brussels Map» en «My Wallonia Map» :

toeristische kaarten van de twee gebieden zijn voor de eerste keer gratis verspreid voor de toeristen.

Sinds 2012 hebben toeristen die onze hoofdstad bezoeken een gratis en praktisch plan om hun bezoekprogramma beter te organiseren. «My Brussels Map» heeft vanaf dit jaar een equivalent: een ander gratis plan dat gans Wallonie bestrijkt, «My Wallonia Map» genoemd.

BHS Promotion ligt aan de basis van dit initiatief dat erg populair is bij toeristen omdat deze uitgebreide plannen omvatten, algemene informatie (toeristische info-kantoren, attracties, musea, de thuisbasis van België...), drie detail-plannen van Brussel, de lijnen van de MIVB, wandelingen, de plaatsen van adverteerders...

Deze «My Map», met een oplage van meer dan één miljoen exemplaren, zijn de enige plannen die gratis worden verspreid aan de toeristen via hotels, musea, toeristische attracties, restaurants, theaters, culturele centra, toeristische info-kantoren, Luchthaven Brussel Zaventem en Wallonië VVV-kantoren (WBT) in het buitenland.

Extra distributiepunten zijn zelfs voorzien in Noord-Frankrijk, in het Groothertogdom Luxemburg, in Duitsland en in Nederland.

Feel inspired

The world is my stage, #Wallonia is my home

FRANCO DRAGONE

Franco Dragone dazzles the planet with his amazing shows. Along with thousands of other Walloon entrepreneurs, artists, actors, writers, designers and creators spreading their Belgian creativity and innovation capacity all over the world. Wallonia is in the World.

NR. 30 HERFST 2015

p. 10 **Portret**
Leg's Go
Joachim Gérard en
Marc Grandjean

TENDENS

p. 17 **Star WAW**
Jodie Devos
p. 24 **Portfolio**
Musée de la Photographie
p. 28 **Traject**
Filmvrouwen

BUSINESS

p. 33 **Hightech**
Sonaca
p. 38 **Innovatie**
De Sensory table
De Éclipse-parasol
Reciprocity
p. 45 **Aan de spits**
Dim3

ERFGOED

p. 49 **Toerisme**
De Sint-Donatuskerk
De Grouchyroute
p. 56 **Ontdekking**
Waalse Erfgoeddagen
Houtopia
p. 68 **Ambachtsman
van de toekomst**
Inside Spirit
p. 70 **Knowhow**
Belgisch Witblauw

DOSSIER

p. 73 **Smart cities**
Intelligente
en duurzame steden

LEUKE ADRESJES

p. 91 **Gastenkamers**
Chez Léonce
p. 93 **Couvert**
L'Agathopède
Les Pieds dans le Plat
Labo 4

LIÈGE *BeerLovers'* City

**DISCOVER IN LIÈGE THE BEST BEERS OF THE WORLD
WITH QUALITY SERVICE AND PROFESSIONAL ADVICE**

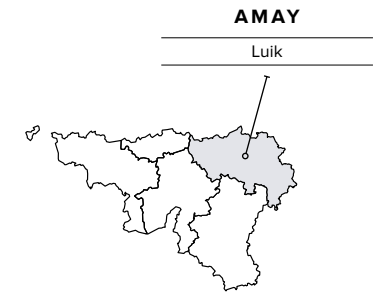
WWW.LIEGEBEERLOVERSCITY.BE

www.sondron.be

LEG'S GO Bewegen of sterven

Luc Huberty, een triatleet bij wie een been werd afgezet, stelt zich ten dienste van andere gewonde sportbeoefenaars. Met Leg's Go draagt hij bij tot hun lichamelijk en mentaal herstel via de sport.

✍ Mélanie Noiret // 📷 Fred Guerdin

Ik begreep dat het niet was omdat ik een been had verloren, dat ik niets meer kon doen!" Dat is een van de meest emblematische verklaringen die je kan horen in de openingsvideo van de Leg's Go-website. Uit de mond van Luc Huberty, weegt die zwaar. De man met de indrukwekkende gestalte en de krachtige spieren, is een topsporter met een op zijn minst atypisch parcours. Luc Huberty heeft immers maar één been. En je ziet onmiddellijk dat het niet die handicap is, die hem verhindert te leven en "te blijven dromen en het hoofd hoog te houden". Zijn ervaring, zijn beproevingen en zijn successen hebben hem ertoe aangezet om in april 2014 het project Leg's Go te starten om andere sporters die een amputatie ondergingen, te helpen bij het zoeken naar een nieuwe vorm van lichaamsbeweging en ze aan te moedigen een sport te beoefenen (hoewel niet noodzakelijk op hoog niveau) om meer zelfvertrouwen te krijgen en hun horizon te verruimen. Kortom, om te bewegen en te leven met hun handicap en boven die handicap uit te stijgen. "Omdat sporten goed is voor de gezondheid, natuurlijk, maar ook voor het moreel, en omdat het je weer een sociaal leven geeft." Een concept dat, zowel in België als in Europa, nog nooit gezien was.

Om het te begrijpen

Luc Huberty was vroeger een in gewapend beton gespecialiseerde aannemer, die 15 jaar geleden aan het hoofd stond van een bloeiende onderneming met een twintigtal arbeiders. In mei 2001, toen hij amper 36 jaar was, werd hij het slachtoffer van een zwaar verkeersongeval. De Jeep waaruit hij door de schok werd weggeslingerd, stuitte tegen een boom en viel dan bovenop hem. Zeventwintig breuken, meer dan 400 hechtingen ("Bij 400 zijn we gestopt met tellen.")... en het amputeren van

het rechterbeen tot aan de helft van de dij. Dan volgen er een verblijf in het ziekenhuis en twee jaar revalidatie. Hij moet zijn bedrijf stopzetten en komt in een steeds groter sociaal isolement. "Mijn leven stortte ineen", zei hij. "Ik was vrijgezel en had kind noch kraai. Ik werd zwaar depressief en slikte steeds meer geneesmiddelen, tot ik er verslaafd aan werd. Op een dag zei ik bij mezelf dat ik gewoonweg zou creperen als ik mij niet herpakte. Ik besloot naar een ontwenningkliniek te gaan om van mijn verslavingen verlost te geraken. Ik wilde opnieuw leven, werken en een sociaal leven leiden. Ingrijpen of sterven!"

Sedertdien is Luc inderdaad weer meester over zichzelf geworden. Aansluitend op zijn vorig beroep, werd hij in 2004 lesgever voor de bouwsector bij de Forem. Bovendien is hij getrouwd. En ondanks zijn 50 jaar heeft Luc nu een fysieke conditie om jaloers op te zijn. "Toen ik jonger was, kon ik tamelijk goed zwemmen. Nadat ik door dat diepe dal was gegaan, ben ik daar opnieuw mee begonnen en haalde ik weer snel een goed Belgisch niveau, zowel in de gehandicapten categorie als in die van de gezonde zwemmers. Maar ik moet toegeven dat ik een groot voordeel heb. Met de armen gespreid heb ik een spanwijdte van 2,2 m." Luc doet niet allen aan zwemmen, hij fietst ook. Tijdens de Olympische Spelen te Londen, in 2012, kan hij voor het eerst de befaamde koolstofvezelprothese van Oscar Pistorius bewonderen. Het is dankzij zijn statuut van topsporter, dat hij die zeer dure prothese kan krijgen. Een blad van koolstof, een zool van Nike, een uiterst beweeglijke mechanische knie... "Die prothese is niet zo gemakkelijk te gebruiken. In het begin val je er dikwijls mee. Het zeer beweeglijke kniegewricht zet zich pas vast wanneer je het been heel recht houdt. Alleen om daarmee overweg te kunnen, moet je hard trainen." Dat nieuwe "toebehoren" vult zijn sportactiviteiten dus aan. In 2013 wordt hij

“Sport is even belangrijk voor een gehandicapte als voor een gezonde persoon! De mensen zijn me anders gaan bekijken. Maar ook ik ben mezelf anders gaan bekijken.”

geselecteerd voor de wereldbeker paratriatlon (zwemmen / fietsen / hardlopen), waarbij hij achtste eindigt tegenover concurrenten die 25 jaar jonger zijn. Hij is ook de enige gehandicapte die deelneemt aan het Europees kampioenschap 200 meter hardlopen. In 2016 zal hij een nieuwe sportieve uitdaging aangaan. Paratriatlon wordt dan immers een van de nieuwe sporten op de Spelen van Rio. En daar wil hij zeker aan deelnemen!

Het Leg's Go-concept

Wat hij lichamelijk en psychologisch meemaakte door zijn amputatie en zijn revalidatie, heeft Luc Huberty ertoe aangezet om aan anderen te geven wat hij zelf in die tijd niet heeft ontvangen. *“Er gebeuren ongeveer 1500 amputaties per jaar in België. Dat is veel meer dan de meeste mensen denken. Sinds enkele jaren bezoek ik met de vzw ‘Entraidé’ ziekenhuizen en revalidatiecentra in de streek van Luik, om er mensen te ontmoeten die zopas een amputatie ondergingen. Ik leg hun uit wat ik zelf heb meegemaakt en probeer hun te doen begrijpen dat hun leven niet voorbij is. Ik bied een zekere deskundigheid, adviezen en een luisterend oor.”*

Het is door die ervaring als vrijwilliger dat hij op het idee van Leg's Go kwam, dat momenteel uit een comité van een twintigtal personen bestaat. Het project wil op de eerste plaats de aankoop van een koersprothese vergemakkelijken. *“We doen lobbywerk bij prothesemakers. We werken ook hogerop, bij de fabrikanten.”* Leg's Go biedt ook coaching en hulp aan mensen voor hun sportieve plannen. En niet enkel voor hardlopen. *“Ik stel een trainings-schema op, ik geef eens per week begeleiding enz.”*, legt Luc Huberty uit.

Aansluitend op een oproep voor kandidaten, die ongeveer een jaar geleden werd gepubliceerd in de streekpers, werden er drie personen in aanmerking genomen. *“We hebben al een uitrusting kunnen bezorgen aan één persoon, die sindsdien een uitdaging over 10 km heeft aangegaan. We zamelen geld in door T-shirts te verkopen en eve-*

nementen te organiseren. We voeren ook onderhandelingen met organisatoren van wedstrijden. Leg's Go wil apolitiek zijn; we krijgen geen enkele subsidie. We werken alleen met privé-giften.” Vandaag bevindt Leg's Go zich nog in het begin en ontwikkelingsstadium. Luc Huberty en zijn vrijwilligers willen het project metertijd een ruimer geografisch bereik geven, tot buiten de streek van Luik.

Leg's Go wil dus de re-integratie in het sociale en actieve leven bevorderen van personen die een amputatie ondergingen, en wel door hun een of andere sport te doen beoefenen. “Er is geen sprake van dat we ons zouden beperken tot hardlopen, klimmen of fietsen”, onderstreept Luc. “Het is immers de bedoeling dat die mensen geregeld en al dan niet opnieuw een stimulerende vorm van lichaamsbeweging gaan doen, maar zeker niet dat ze kampioenen worden.” En daar voegt hij aan toe dat *“sport even belangrijk is voor een gehandicapte als voor een gezonde persoon! De mensen zijn me anders gaan bekijken. Maar ook ik ben mezelf anders gaan bekijken.”*

<http://legsgo.be>

Alliance Centre BW
BUSINESS ASSOCIATION

Would you like to grow your business and expand your contacts in the heart of Walloon Brabant?

Alliance Centre BW is your ideal partner!

Our association brings together businesses in Louvain-la-Neuve, Mont Saint-Guibert, Wavre and the surrounding area. It represents a link between 3 clusters-economic actors: the Catholic University of Louvain, companies operating in business parks-enterprise zones and the municipalities in the heart of Walloon Brabant.

OUR AMBITION:

- Stimulating the spirit of entrepreneurship and the creating innovative businesses.
- Supporting and promoting the development of a friendly and relaxed business network.
- Serving as an economic and social launch pad for members through lobbying and the services we offer.
- Promoting the interests of businesses: acting as an interface between the public authorities and public and private institutions.

WHY JOIN?

Admission to more than 50 events organized by Alliance Centre BW: banquets, speed rallies, luncheons, Walloon Brabant Business Outreach
www.entreprisesdubrabantwallon.be

Networking and business relationships with our 300 member businesses.

Sharing your important news network-wide (mass e-mails)

Group purchases (e.g. meal vouchers, fuel, etc.)

Discounts granted by our members (e.g. meeting space rental, training room rental, etc.)

Call us at +32 (0)10 45 28 50
veronique.forget@alliance-centrebw.be

We've also developed a number of projects that are close to our heart:

GO2REVE : A business network supporting secondary education

Mind & Market: grants for creating innovative businesses

Projects focused on mobility-resources for businesses:

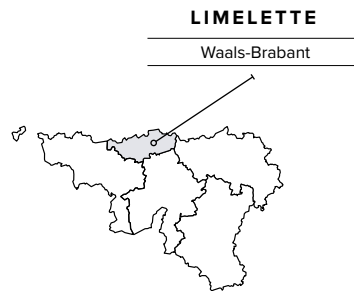
A Bike to Work initiative, a co-operative venture dedicated to improving public transportation in Louvain-la-Neuve, a multi-modal car-pooling platform (*Commuty*) available to members, etc.

To find out more about our business association, visit www.alliance-centrebw.be

Contact: veronique.forget@alliance-centrebw.be - Phone +32 (0)10 45 28 50

J. GÉRARD M. GRANDJEAN

Aspirant- alchemisten

De Waals-Brabantse Joachim Gérard behoort tot de top 5 wereldwijd in het rolstoeltennis en wil volgende zomer goud behalen op de Paralympische Spelen in Rio. Hij krijgt daarbij de hulp van zijn trainer Marc Grandjean, een andere buitengewone atleet. Tussen deze twee aspirant-alchemisten is er al negen jaar een echte osmose.

➤ Benoît Noël // 📷 Fred Guerdin

“**E**litarisme, dat is niet omgaan met degenen die niet volgen. Uitmuntendheid, dat is proberen om mensen tot zo groot mogelijke hoogten te brengen.” Dat is de lijfspreuk van de 59-jarige Marc Grandjean. De leraar lichamelijke opvoeding, die nu met pensioen is, gaat al lang uit van deze manier van denken. Tijdens de voorbije jaren, waarin hij les gaf aan het erg chique college *Christ Roi* in Ottignies, liet deze geboren *Chestrolais*¹ zijn leerlingen onophoudelijk naar het hoogste streven. Hijzelf is altijd erg veeleisend geweest in zijn de aanpak van zijn eigen prestaties. Met succes want Marc Grandjean reeg de titels van Belgisch kampioen in het tennis bij veteranen aan elkaar. Hij maakte enkele jaren geleden zelfs deel uit van de mondiale top 20 in het senioren circuit, waar hij vandaag minder vaak aanwezig is.

Daarvoor, op zijn 32ste, stond hij in de rankings als 18de Belgische speler bij de elite. Zijn talent, zijn strijd- lustige karakter zouden hem ongetwijfeld geholpen hebben om een carrière in het professionele circuit uit te bouwen. Maar dat was nooit zijn ambitie. “*Toen ik jong was, werd ik door de Koninklijke Belgische Tennisbond geselecteerd om te gaan trainen in Brussel. Maar de verplaatsingen vanuit de provincie Luxemburg waren te lastig. En ik wilde voetbal blijven spelen*”, herinnert hij zich, waarna hij lange tijd doorgroeide in de Luxemburgse P1. Marc Grandjean

leerde dus op zijn eentje tennissen – “*de sport van mijn leven. Ik kan geen vijftien dagen zonder een racket aan te raken*.” Hij is een echte autodidact. Wat hem er niet van weerhield een erkende tennisleraar te worden, eerst bij La Palestra in Limelette, de kring die Club Justine N.1 is geworden.

Een volwaardige atleet

Zelf heeft hij niet het hoogste niveau gehaald in zijn eigen spelerscarrière, maar Grandjean ervaart het nu dankzij de prestaties van zijn pupil sinds negen jaar. De 26-jarige Joachim Gérard is vandaag een van de beste spelers ter wereld in het rolstoeltennis. Hij is een habitué in de top 5 nadat hij al meerdere keren de derde wereldwijd werd, de eerste keer eind 2013. Hoewel hij het in alle bescheidenheid ontkent, is hij een toonbeeld van zelfverloochening.

Het leven van deze jonge man met doordringende blik werd grondig dooreen geschud toen hij op zijn negende getroffen werd door polio². De ziekte verlamde hem eerst volledig, maar later herwon hij voor een groot deel zijn mobiliteit, behalve in zijn rechterbeen. “*Ik kan het buigen en opheffen, en korte afstanden wandelen, maar dat is alles*”, legt hij uit. De zware speling van het lot heeft het karakter van de jongen uit Limelette gevormd. “*Mijn ouders hebben me geleerd om nooit zelfmedelijden te hebben. En ik had het geluk op te groeien in een gezin van sporters*.”

Als kind en adolescent heeft Joachim Gérard lange tijd gezwommen. “*In die discipline kon hij zijn bovenlichaam ontwikkelen, en dat komt hem vandaag in het tennis erg van pas*”, merkt Marc Grandjean op. Zijn uitmuntende slag met het racket komt waarschijnlijk van de vele uren aan de pingpongtafel, “*een sport die geschikt is voor rolstoelaten*”, en van het badminton.

Zijn opslag zou de beste zijn op het circuit. Op een dag werd die afgeklokt op 172 km/u. Nog krachtiger dan het spel van bepaalde... valide profsporters. “*Als ik bij de valide sporters zou worden gerangschikt, zou mijn klassering ongetwijfeld dicht bij de C15.4 liggen, ook al denk ik dat ik me op het vlak van techniek wellicht op het niveau van een B negatief bevind*”, zei hij ooit in de krant *La Dernière Heure/Les Sports*.

Zijn palmares omvat al 22 titels op het circuit van het enkelspel, bovenop zijn acht overwinningen als Belgisch kampioen. Maar de trofee waar hij het meest trots op is, zijn “*grootste vreugde*” is dat hij uit de vijf kandidaten gekozen werd voor sportman van het jaar in Waals-Brabant in 2012. “*Ik werd toen niet erkend als gehandicapt sporter, maar als een volwaardige atleet*”, vertelt hij.

Joachim, die is afgestudeerd aan de Ephem in Louvain-la-Neuve (in ICT) praat heel makkelijk over zijn handicap en vertelt dat hij “*goed gelachen*” heeft bij het zien van *Intouchables*, de grappige en ontroerende film met François Cluzet over een totaal verlamde man. “*De mentaliteiten veranderen en ik heb me nooit afgewezen gevoeld*”, zegt de jongeman die zelfstandig leeft en van zijn handicap een kracht heeft gemaakt. “*Ik heb die onzichtbare muur die voor me stond overschreden*.” Dankzij zijn passie kan hij reizen. Er staat een twintigtal toernooien per jaar – waaronder de Grand Slam – op het programma van deze wereldreiziger.

De prijs van het podium

Zijn doel is nu om in 2016 de top te bereiken in Rio. “*Ik droom van de titel op de Paralympics. Maar ik zal al erg blij zijn op het podium te kunnen staan*.” Zijn coach gelooft erin, zelfs nu de wereldleider, de Japanner Kunieda, al zo’n twee jaar onverslagen is. “*Joachim is een vechter, ernstig en zeer actief. Hij heeft goede wapens zoals zijn opslag. En de laatste maanden is zijn spel regelmatig geworden*”, zegt zijn mentor. Om te kunnen deelnemen aan de Spelen traint Joachim Gérard in de beste omstandigheden bij club

Justine N.1 (Henin) in Limelette. De voormalige wereldkampioene werd al eens beproefd in het rolstoeltennis, tegenover haar clubgenoot (in het kader van de actie CAP48), en ondervond toen hoe moeilijk het is de rolstoel te bewegen zonder de concentratie te verliezen in het spel. De man uit Waals-Brabant kan ook rekenen op het advies van een andere voormalige grote kampioene, Dominique Monami, die hem helpt zich mentaal voor te bereiden. Kortom, de puzzelstukken lijken daarmee mooi samen te vallen voor het leveren van een prestatie in Brazilië. Een prestatie die ook eventuele sponsors zou kunnen aantrekken. Want het rolstoeltennis heeft er weinig. Het prijzengeld is er beperkt tot enkele duizenden euro, terwijl professionals als Nadal of Djokovic meerdere miljoenen per jaar verdienen. Joachim Gérard slaagt erin zijn budget in evenwicht te houden – “*met zelfs een kleine bonus erbovenop*” – dankzij de steun van de Waalse *Ligue Handisport*, een contract met het *Adeps* en de hulp van een aantal verenigingen. De vele reizen, zijn rolstoel (€ 5000) en zijn trainingen zijn een kost die het Braziliaanse goud waard zijn. En als alles goed gaat, hoopt Joachim te kunnen doorzetten tot de spelen in Tokio in 2020.

[1] Chestrolais: zo worden de inwoners van Neufchâteau genoemd.

[2] Poliomyelitis of kinderverlamming is een acute en zeer besmettelijke infectieziekte die wordt veroorzaakt door het poliovirus. De infectie, die wordt verspreid door het spijsverteringskanaal, kan leiden tot een infectie van het centrale zenuwstelsel. Het resultaat is meestal een asymmetrische verlamming van de onderste ledematen. Sinds er in de jaren 2000 massale vaccinatieprogramma's werden opgezet, is polio volledig uitgeroeid in Europa.

JODIE DEVOS

De charme van een fee

Klein en tenger, bruin haar en azuurblauwe ogen: Jodie Devos boezemt ontzag in door haar sopraanstem en haar doorzettingsvermogen. En pas op: de jongedame weet wat ze wil en ze gaat er voluit voor.

✍ Mélanie Noiret
📷 Anthony Dehez - DB Création

Kapsel en make-up: Adélaïde Vonèche

Zwarte jurk, ensemble met ruitjes, schoenen: Marc Jacobs Boetiek, Antoine Dansaertstraat, 90, 1000 Brussel (www.marcjacobs.com)

Blauwe jurk: eigen garderobe

Locatie: Fourneau Saint-Michel, restaurant Al Pèle (www.fourneausaintmichel.be)

Vuurwerk: Chaos-Events (www.chaos-events.be)

Ook wie geen melomaan is, zal haar naam wel kennen. Jodie Devos komt uit Neufchâteau, maar woont nu in Ciney. Ze werd bekend en oogstte erkenning door de prestatie die ze in 2014 neerzette tijdens de Koningin Elisabethwedstrijd voor zang. De jonge vrouw won er de tweede prijs, met als bonus de publieksprijs.

Beste lezers, u die (naar wij hopen) de mooie foto's bij dit artikel kunt waarderen, moet weten dat de omstandigheden van zo'n fotosessie niet altijd ideaal zijn en dat we moesten leven met een juliavond die zo koud en nat was als een novemberochtend. Toch staat het model daar met een brede glimlach en pretoogjes. En dat is niet te danken aan Photoshop. Het is Jodie Devos. Ja, we vallen een beetje met de deur in huis om het te hebben over het professionalisme en de vriendelijkheid van een van onze populairste Waalse operazangeressen. Wie denkt dat deze internationaal bekende sopraan stijf staat van de divakuren, heeft het verkeerd voor! De opgewekte en dynamische Jodie leent zich graag tot dit spel en laat ons genieten van haar humor en soms zelfs van haar stem. Een heel persoonlijke manier om geduld te oefenen en zich op te warmen. Het is gewoon haar manier van leven en zijn. *"Ik hoor altijd muziek in mijn hoofd. Als ik zwijg, als ik even pauzeer, kun je er zeker van zijn dat ik naar muziek luister."*

De vruchten van een wedstrijd

Ook wie geen melomaan is, zal haar naam wel kennen. Jodie Devos komt uit Neufchâteau, maar woont nu in Ciney. Ze werd bekend en oogstte erkenning door de prestatie die ze in 2014 neerzette tijdens de Koningin

Elisabethwedstrijd voor zang. De jonge vrouw won er de tweede prijs, met als bonus de publieksprijs. Hoewel haar talent veel 'ouder' is, was het toch die gelegenheid die de doorslag gaf en de eerste bekroning van haar zangkunst vormde. Daarna kreeg deze harde en strijd-lustige werkster kansen die ze zeker niet heeft laten voorbijgaan. *"Voor de wedstrijd moest ik 19 stukken brengen. Dat is een bijzonder zwaar en lang programma en je moet in alle stijlen zingen. Maar die wedstrijd opent echt de deur naar een professionele loopbaan. Daarna deed ik veel recitals in heel België, in Vlaanderen, Luxemburg, Duitsland, India, Frankrijk... Ik ontmoette veel verschillende mensen en leerde op andere manieren werken. In september 2014 was ik in Québec en in januari 2015 in Mumbai... En dat allemaal dankzij de Koningin Elisabethwedstrijd!"*

AGENDA

2 OKTOBER 2015

Les pouvoirs de la musique (Patrick Leterme, piano)
Cultureel Centrum van Tubeke — Waals-Brabant

18, 20, 22 EN 24 OKTOBER 2015

Il barbiere di Siviglia van Rossini (rol van Rosina)
Koninklijk Opera van Wallonië — Luik

8 NOVEMBER 2015

Florilège sacré au siècle des lumières
Jean Tubery met het ensemble 'La Fenice'
Sint-Remacluskerk in Wellin

Het vorige seizoen konden we haar bewonderen in twee producties van de legendarische Opéra Comique van Parijs, waarvoor ze al in 2013 auditie had gedaan. Ze speelde niet alleen kleine rollen in de *Musketiers in het klooster* van Louis Varney, maar was ook Ida in *De Vleermuis* van Johan Strauss junior. "Ida zingt weinig, maar speelt veel komedie. Ik stond heel de opvoering lang op het toneel" legt Jodie uit. "Ik was ook aangesteld als de vervangster van Sabine Devieille, die Adèle speelde, de hoofdrol. Op een dag werd ze ziek en verving ik haar tijdens de namiddagvoorstelling. Een nogal hectische dag, want ik had niet veel tijd om me voor te bereiden. Ik moest het opnemen tegen ervaren artiesten en deed dat blijkbaar met succes." Van april tot juni 2015 zong Jodie in het koor van de Opéra Comique, onder de leiding van Christiane Eda-Pierre, een Franse sopraan die sinds de oprichting van de

BIO EXPRESS

1988 — Geboren op 10 oktober in Libramont

2009 — Masterdiploma zang met grote onderscheiding aan het Hoger Instituut voor Muziek en Pedagogie

2011 — Studeert aan de Royal Academy of Music in Londen (2 jaar)

2014 — Tweede prijs en prijs van het publiek van de Koningin Elisabethwedstrijd voor zang, Waalse onderscheiding voor Verdienste (Ridder) en debuut bij de Opéra Comique in Parijs

2015 — Jong Talent voor de International Classical Music Awards

Academie van de Opéra Comique er erevoorzitster van is. "Zij heeft haar stempel gedrukt op de geschiedenis van de Opéra Comique", stelt Jodie. Vandaag zingt Jodie Devos veel en zowat overal. De jonge sopraan heeft naam gemaakt, zoals je zegt. De data volgen elkaar snel op en ze werkt onverdroten door opdat daar niet te vlug een einde zou aan komen. Dat is zij helemaal: werk en wilskracht. Haar loopbaan bewijst dat.

Een kind van pop & rock

'Devos' is al sinds lang een bekende naam in de Provincie Luxemburg, en dat is niet te danken aan Jodie, maar wel aan haar ouders. De familie is gespecialiseerd in het maken van ganzenlever en is goed bekend bij de restauranthouders en handelaars uit de streek. "Mijn ouders zijn waarschijnlijk bekender dan ik", grapt ze. Haar ouders zijn helemaal geen muzikanten, maar wel muzikliefhebbers. "Mijn ouders zijn bevriend met veel musici en mijn zus en ik hebben altijd in die sfeer geleefd. Als ik het mij goed herinner, heb ik altijd gezongen."

Er eerste ervaring op zanggebied doet Jodie op als ze 5 jaar en half is, tijdens een stage voor koorzang, *La Semaine Chantante* in Neufchâteau: tien dagen stage en een repertorium dat ze van buiten moest leren. "Die stage heb ik eens per jaar gedurende 13 jaar gedaan", zegt ze enthousiast. Ongeveer in dezelfde periode gaat ze bovendien klassieke dans en jazz leren aan de muziekacademie van Neufchâteau/Saint-Hubert. Als ze 11 is, volgt ze pianolessen en notenleer en neemt ze voor de eerste keer deel aan een auditie om op te treden in het programma *Pour la Gloire* van de RTBF. Ze probeert het nog eens wanneer ze 14 is, maar zal nooit worden geselecteerd. "In feite hou ik veel van Franse chansons en van popmuziek.

Ik ben helemaal weg van Maurane, Zazie... In het begin zag ik me veeleer die richting uitgaan. Met mijn ouders was ik meer doordrongen van klassieke rock, met Led Zeppelin enz. Vóór ik 16 was, had ik echt geen belangstelling voor klassieke muziek."

Wat popmuziek betreft: toen ze 12 was, werd Jodie lid van het koor *Boutons d'or* uit Assenois. Het is in dat kader dat onze zangeres haar eerste solo's vertolkt in stukken van Cabrel, Saule, Fiori, Calogero, Muse, Jackson en nog vele anderen. Het bewijs van dat avontuur is nog te vinden op twee cd's. "Ik voelde me daar spontaan thuis. Ik heb in mijn leven nooit iets anders willen doen dan zingen."

Jodie toont hoe vastbesloten ze is, wanneer ze op haar 16^e zanglessen gaat volgen aan het Conservatorium van Ciney ("Toen ik 16 was, had ik al veel ambitie!"). Dan schrijft ze zich in aan het IMEP (Hoger Instituut voor Muziek en Pedagogie) en haalt na 5 jaar met grote onderscheiding haar masterdiploma zang. Als professoren heeft ze daar meer bepaald Benoît Giaux en Élise Gäbele. "Die geloofden in mij en hebben me echt hard doen werken. Benoît zei me op een dag dat ik een diva zou worden (dat deed me natuurlijk plezier, ook al hou ik niet van de negatieve bijklank van dat woord)."

Om haar opleiding te voltooien, neemt ze deel aan master classes in Denemarken, waar ze tot haar voordeel kennis maakt met de vocal coach Audrey Hyland en met zanglerares Noelle Barker. Die twee professionals moedigen haar aan om auditie te doen bij de Royal Academy of Music te Londen. Jodie wordt aangenomen. "Daar leer je zingen in verscheidene talen en stijlen, en krijg je les over Engelse, Franse, Duitse... melodieën, maar ook lessen in opera, dictie enz."

Wanneer ze twee jaar later naar België terugkeert, gaat ze opnieuw studeren aan het IMEP om er haar aggregatie te halen, waardoor ze desgevallend ook zelf zangles kan geven. Dat is juist het jaar van voorbereiding op de Koningin Elisabethwedstrijd. Jodie gaat de twee uitdagingen aan. Het vervolg kent u! *“Mijn ouders zijn verbaasd. Niet omdat ik erin slaag, maar omdat mijn loopbaan zo snel vooruitgaat. Ze hebben er nochtans altijd veel vertrouwen in gehad.”*

Achter de schermen

Voor Jodie is zingen vanzelfsprekend. Het is heel haar bestaan, haar wezen zelf. Het is een beroep, een passie, een lot. Ze kon daar blijkbaar niet aan ontsnappen. *“Mijn beroep is de mensen plezier doen. Dat is prachtig! Maar het is echt een vak en het vraagt veel werk en inzet. We zijn zoals topatleten, die keihard moeten trainen en lichamelijk en mentaal in uitstekende conditie moeten verkeren. En dan zwijg ik nog over het aanpassingsvermogen. We zijn de hele tijd onderweg, in andere omgevingen, met andere collega's. Als we naar het buitenland gaan, zijn we dikwijls alleen, zonder familie en vrienden. Het voordeel is dat je thuiskomen dan ook ervaart als een luxe. Je moet mentaal zeer sterk zijn en een ijzeren gezondheid hebben. Je mag niet ziek worden. En als dat toch gebeurt, dan moet je je vermoeidheid en pijn verbijten en toch op de planken verschijnen. Ik kan 's ochtends niet eventjes bellen om te zeggen dat ik me wat slapjes voel en niet naar kantoor kan komen...”* Heel realistisch en met beide voeten op de grond gaat ze verder: *“Het moeilijkste in dit vak is altijd op hetzelfde niveau te blijven voor het publiek. Ik stel mezelf bepaalde eisen. Met minder mag ik niet tevreden zijn. Het publiek mag nooit vermoeden hoeveel werk er achter mijn prestatie steekt. Het moet soepel, natuurlijk en makkelijk klinken. Voor dit vak dien je ook een kolossaal geheugen te hebben, want je moet pakken tekst in verschillende talen onthouden.”*

Wanneer je haar vraagt naar haar sterke punten... *“Ik zou zeggen dat ik gul ben, dat ik iets wil delen met het publiek. En ik speel trouwens graag toneel, schep graag een hele wereld rond een enkele noot. Ik probeer de muziek altijd interessant te maken. Je kan ook dikwijls de uitdrukingskracht in mijn ogen en mijn gezicht opmerken. Ik kruip echt in de huid van mijn personages.”* En haar dromen? *“Op de planken van Covent Garden (Royal Opera House) in Londen staan. En in de Metropolitan Opera in New York. Maar ook mijn debuut maken in de grote rollen bij de Opéra Comique in Parijs.”* Daar voegt ze nog aan toe dat ze graag eens *“de rol van Lucia di Lammermoor zou spelen in de gelijknamige opera van Gaetano Donizetti. Die opera is een beetje mijn madeleinecake van Proust. Het is een van de eerste die ik heb gezien in het Koninklijk Circus. Ik was geboeid door het personage en door de muziek. Lucia is psychologisch kwetsbaar. Uit wanhoop doodt ze de man die ze liefheeft. Dat is dramatisch. Ik zou dolgraag die kwetsbaarheid vertolken, samen met haar lachen en wenen.”* We zouden het haar graag horen en zien doen!

AANRADERS

WANDELEN

Ook al wil ze boven alles andere horizonten verkennen, toch houdt Jodie veel van haar hoekje in Wallonië. Ze is sterk gehecht aan Namen en stelt daar vooral de Citadel op prijs (*“Waarschijnlijk omdat die iets theatraals heeft”*) en ook de straatjes errond. Ze houdt ook van Dinant en wandelt graag in de Maasvallei.

“Ik ben dol op de Waalse natuur. Ik vind dat we veel geluk hebben.”

TAFELN

Indien u bij haar in de buurt wilt gaan eten, dan beveelt ze u de Miam in Ciney aan.

“Maar pas op: het zit er elke middag vol!”

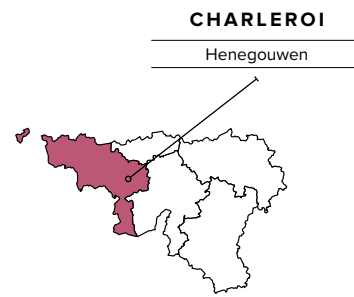
www.miam-ciney.be

MUSÉE DE LA PHOTOGRAPHIE

Nieuwe tentoonstellingen

23.05
→ 06.12.2015

BÉNÉDICTE VANDERREYDT
I am 14 – Boîte Noire

LAURENCE GONDON
Galerie du Soir

→
Bénédicte Vanderreydt
I am 14, België 2014
62 x 93 cm
©Bénédicte Vanderreydt

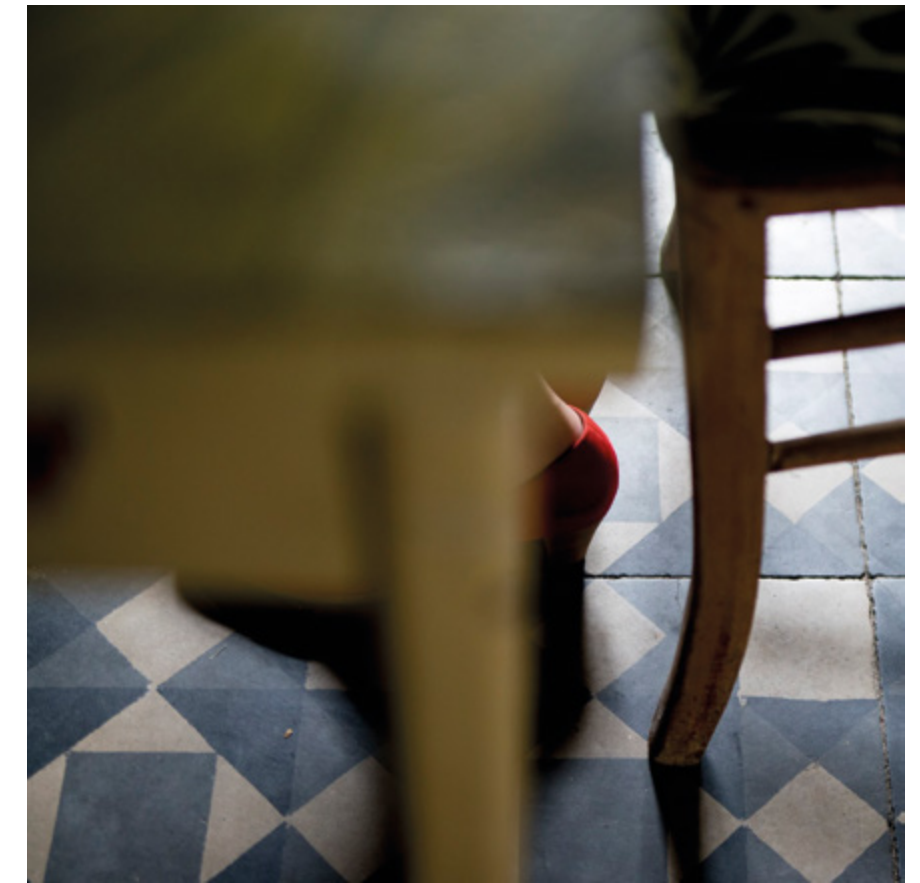

↑ **Laurence Gondon**
Uit de reeks 'Yunaika'
© Laurence Gondon

↑ **Bénédicte Vanderreydt**
I am 14, Palestina 2014,
62 x 93 cm
©Bénédicte Vanderreydt

→ **Laurence Gondon**
Uit de reeks 'Yunaika'
© Laurence Gondon

INLICHTINGEN

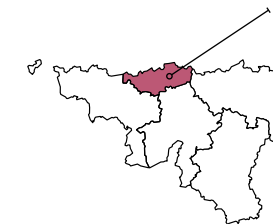
Musée de la Photographie
Av. Paul Pastur 11
B-6032 Charleroi
(Mont-sur-Marchienne)
+32 (0)71 43 58 10

Openingsuren
Dinsdag tot zondag
van 10 tot 18 uur
(gesloten op maandag,
25 december en 1 januari)

www.museephoto.be

Anne-Pascale Clairembourg,
actrice

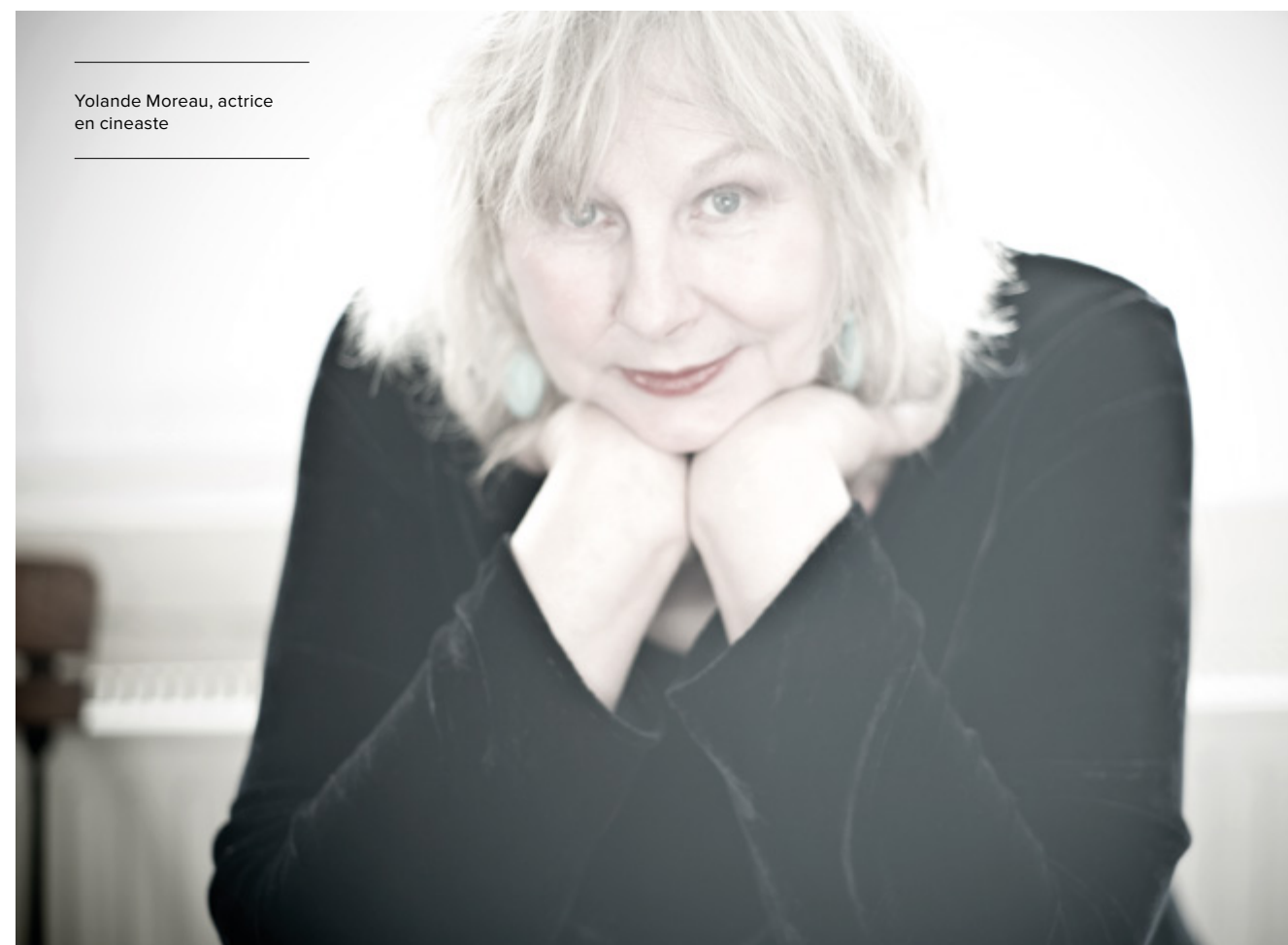
VALÉRIE NAGANT

Film- vrouwen

👤 Maud Nicolas // 📷 Valérie Nagant

Valérie Nagant wilde foto's maken van vrouwen die bij de Belgische film werken, ongeacht wat ze daar doen. Ze kunnen dus actrice zijn, cineaste, producente of iets anders. Dank zij haar scherpzinnigheid en haar talent, is Valérie erin geslaagd op nauwelijks twee jaar tijd een album samen te stellen, dat een echt collector's item is. Voor dit project, dat door Yolande Moreau wordt gesponsord, waren meer dan 45 Belgische vrouwen bereid de kunstenaar te ontmoeten en zich te laten fotograferen.

Yolande Moreau, actrice
en cineaste

1

2

TENTOONSTELLING

Op basis van haar foto's heeft Valérie een rondreizende tentoonstelling gemaakt, die sommige Belgische en Franse festivals zal aandoen. De eerste tentoonstelling gaat van start in oktober, bij de opening van het FIFF (Internationaal Festival van de Franstalige Film, www.fiff.be) in Namen, waarvan de 30ste editie plaatsvindt van 2 tot 9 oktober 2015. Van de voor 2016 geplande festivals kunnen we alvast het Ramdam Festival in Doornik noemen, alsook het Festival van de Liefdesfilm in Bergen en het onvermijdelijke Filmfestival van Cannes. Later komen er misschien nog tentoonstellingen in Brussel, Parijs en zelfs New York.

3

-
- 1
Émilie Dequenne,
actrice
 - 2
Lubna Azabal,
actrice
 - 3
Cécile de France,
actrice
 - 4
Valérie
Bournonville,
producente
-

Niet enkel een tentoonstelling

Hoewel beelden voor de fotografe dikwijls meer zeggen dan woorden, begon ze al vlug te verlangen dat de kunstenaressen uit de filmwereld zich schriftelijk zouden uitdrukken. Ongetwijfeld om ze ook eens op een andere manier te leren kennen. De op de foto vereeuwigde vrouwen waren daar wel voor te vinden en schreven hoe zij het ervoeren om 'filmvrouw' te zijn. Uit die vele teksten ontstond het tekst- en fotoboek dat heel eenvoudig 'Femmes de Cinéma' (*Filmvrouwen*) heet en dat tijdens de afgelopen maand augustus werd voorgesteld op het Festival van Angoulême.

Een kunstgalerij

Dat was wel het laatste waaraan Valérie had gedacht. Toen ze haar werk voortdurend met mondesmaat toonde, vroeg iedereen zich natuurlijk af of die foto's te koop waren. Zo ontstond al vlug het plan om samen te werken met een kunstgalerij.

Valérie besloot haar werk vanaf januari 2016 te tonen en te verkopen via de Rasson Art Galery voor hedendaagse kunst in Doornik, tegelijk met het Ramdam Festival dat daar dan plaatsvindt.

www.valerienagant.com

De op de foto vereeuwigde vrouwen waren daar wel voor te vinden en schreven hoe zij het ervoeren om 'filmvrouw' te zijn. Uit die vele teksten ontstond het tekst- en fotoboek dat heel eenvoudig 'Femmes de Cinéma' (*Filmvrouwen*) heet en dat tijdens de afgelopen maand augustus werd voorgesteld op het Festival van Angoulême.

4

HIGHTECH

SONACA

To infinity and beyond

Airbus, Embraer, Dassault, de grote namen uit de luchtvaart, zijn klant bij SONACA. Met meer dan 80 jaar ervaring in de sector is SONACA een van de sterkste Waalse bedrijven uit de luchtvaartindustrie.

➔ Mélanie Leroy // 📄 DOC SONACA

Er zijn in de luchtvaart verschillende activiteitengebieden en SONACA richt zich op dat van de vliegtuigconstructie. Het gaat, eenvoudig gezegd, om de buitenste structuur van het vliegtuig (de romp, delen van de vleugels, de neus, de bovenkant van de cockpit, de staart van het toestel...). Het vlaggenschip van SONACA? De vleugelkleppen, die in het luchtvaartjargon *slats* (indien aan de voorzijde van de vleugel) of *flaps* (indien aan de achterkant) worden genoemd. Het zijn mobiele elementen die zich ontvouwen tijdens het opstijgen en het landen van het vliegtuig. Ze zijn essentieel en hebben drie doeleinden, legt persverantwoordelijke Dorian Stuyts van SONACA ons uit: *“Hun voornaamste functie betreft aerodynamica: met behulp van de slats wordt het drukverschil op de vliegtuigvleugel verhoogd, de stuwkracht bevordert en aldus het opstijgen vergemakkelijkt. De tweede functie ligt misschien minder voor de hand, maar is minstens even belangrijk. De slat zal fungeren als bumper indien er een impact is op de vleugels die, zoals u weet, de kerosine bevatten. Het voornaamste gevaar voor impact komt van vogels, die de vleugels en dus ook de tanks zouden kunnen doorboren of beschadigen. Hun derde functie is het ontdooien of voorkomen van ijsvorming op de vleugel, wat de aerodynamica sterk zou belemmeren.”* En, vervolgt hij: *“Dit is de specialiteit van SONACA dat wereldleider is voor dit product. We bezitten 55 % van de markt.”* Dat is

niet verwonderlijk als je weet dat het bedrijf de exclusieve leverancier van *slats* is voor alle Airbus-vliegtuigen.

Een lang verhaal

Het bedrijf uit Charleroi heeft naast het burgerlijke deel dat 90 % van zijn portefeuille uitmaakt ook nog andere activiteiten. De overige 10 % is verdeeld tussen militaire en ruimtevaartactiviteiten. Aanvankelijk, en tot zo'n dertig jaar geleden, was het net omgekeerd. SONACA had grote contracten afgesloten met het Belgische leger en het militaire luik slokte 90 % van zijn activiteiten op, vooral met de bouw van meer dan duizend F-16's. In die tijd bestond het bedrijf SONACA nog niet in zijn huidige vorm. Het heette de *Ateliers Fairey*, een Brits luchtvaartbedrijf dat zich in 1931 in Gosselies kwam vestigen. Toen de militaire contracten schaarser werden, was een strategische verandering nodig. *“Ze dachten dat ze evengoed de burgerluchtvaart konden proberen”*, zegt Dorian Stuyts. Een slechte ervaring leidde tot een faillissement in 1977. *“We zijn failliet gegaan op een slecht moment, want we hadden net een contract met het Belgisch leger voor de assemblage van F-16's getekend. Niettemin besloot de overheid om het contract in België te behouden. Zo kocht de overheid het bedrijf op en werd in 1987 de Société Nationale de Construction Aérospatiale, SONACA, opgericht”*, vervolgt de perswoordvoerder. In to-

SONACA wil zich niet blijven beperken tot vleugelkleppen. Het is zijn ambitie de activiteiten uit te breiden door vooral engineeringdiensten te ontwikkelen, samen met de productie van composiet, het nieuwe materiaal dat erg gegeerd is en veel gebruikt wordt in de luchtvaart, maar ook door zich toe te leggen op ruimtevaart.

taal zijn er zo'n 1200 F-16's bij SONACA van de band gerold, waarvan er 200 van A tot Z gebouwd en getest werden op de hellingen van Gosselies, nadat een ander bedrijf ze van een motor had voorzien. Van daaruit is de verschuiving van de militaire naar de burgerluchtvaart zachtjes verlopen, tot de verhouding volledig werd omgedraaid met grote contracten zoals die voor de Airbus 310 vanaf 1979, de Airbus 320 vanaf 1984 (een van de meest voorkomende vliegtuigen in de vloten van luchtvaartmaatschappijen) en met de Braziliaanse onderneming Embraer vanaf 1993.

Blik op de ruimte

Vandaag doet het bedrijf het goed, maar het is wel een feit dat de luchtvaartbusiness erg cyclisch verloopt. Zeer productieve periodes worden gevolgd door stillere fasen. Dat is niet zo vreemd, aangezien de markt afhankelijk is van de levensduur van de toestellen, die tussen 25 en 30 jaar bedraagt. SONACA heeft echter geen gebrek aan projecten en rekt erop de nodige creativiteit te tonen om toekomstige luwe periodes op te vangen. Dat is een van de grootste uitdagingen voor SONACA: actief en competitief blijven op de markt van vliegtuigconstructie. Om zich te onderscheiden van zijn concurrenten rekt het bedrijf op zijn belangrijkste troeven. Zijn ervaring, expertise, de hoge kwaliteit van zijn producten en diensten, en de strikt gerespecteerde leveringstermijnen. Maar uiteraard betekent competitief blijven op de markt tegenover een bikkelharde concurrentie en met veeleisende klanten nog lang niet dat men gewonnen heeft. De onderneming is erg afhankelijk van haar klanten omdat ze op dit moment met minder dan tien vliegtuigbouwers samenwerkt. "Daarom zet de klant ons onophoudelijk onder druk, om de prijzen te doen dalen", zegt Dorian Stuyts. "Om concurrentieel te blijven, moet je specialiseren. We hebben het voordeel van onze specialisatie in slats. Er zijn echt maar heel weinig spelers die op die markt met ons kunnen wedijveren." Het bedrijf blijft ook afhankelijk van de goede verkoop van vliegtuigen bij

zijn klanten. Als de klant zijn toestellen niet koopt, produceert zijn fabriek er geen meer, en SONACA dus ook niet.

Maar SONACA wil zich niet blijven beperken tot vleugelkleppen. Het is zijn ambitie de activiteiten uit te breiden door vooral engineeringdiensten te ontwikkelen, samen met de productie van composiet, het nieuwe materiaal dat erg gegeerd is en veel gebruikt wordt in de luchtvaart, maar ook door zich toe te leggen op ruimtevaart. Een van de grote ruimtevaartprojecten waaraan het bedrijf deelnam, was de bouw van het schild voor de Beagle 2-sonde die in het begin van de jaren 2000 naar Mars gezonden is. De ontwikkeling van deze activiteit is vrij complex. Een goede manier om op een meer prominente manier op deze markt te komen, is door een bedrijf te kopen dat al in dit domein actief is.

Hoewel hij op verschillende strategische plekken wereldwijd aanwezig is, profileert de Waalse luchtvaartconstructeur zich als een van de kleine spelers op het vlak van de vliegtuigbouw. Naast de vestiging in Gosselies waar 1800 mensen werken (60 % arbeiders, 20 % bedienden en 20 % kaderleden) bezit het bedrijf filialen in Canada, Brazilië, China en binnenkort ook in Roemenië. De keuze van deze landen is geen toeval, maar volgt de vraag van de klant. Zo vroeg Embraer bij de ondertekening van het contract dat SONACA zich ook in Brazilië zou vestigen. En de Chinese tak was een verzoek van Airbus. Dit laat hen onder meer toe om dichterbij de fabrieken van die klanten te werken. SONACA verwezenlijkt zo het verlangen zich te internationaliseren en de ladder van de vliegtuigbouwsector te beklimmen, en tegelijk aan de top te blijven op vlak van technologie en innovatie.

www.sonaca.com

IN CIJFERS

84

Jaar ervaring

2500

Werknemers wereldwijd

350

Ingenieurs

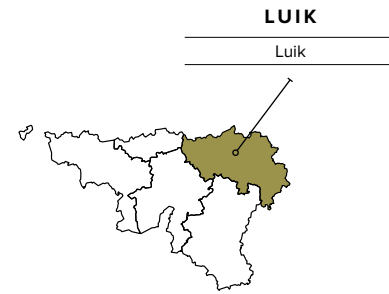
100 000

slats geproduceerd tot nu toe

38

slats per dag, goed om 4 vliegtuigen mee uit te rusten

RECIPROCITY DESIGN.LIEGE *Design en duurzaam voedsel*

Hoe kunnen we in 2050 de wereld voeden? En kan een designer geloofwaardige oplossingen aandragen voor zo'n mondiale uitdaging? Het antwoord daarop krijgt u in oktober.

Carole Depasse

Hedendaags design gaat niet enkel over het creëren van mooie objecten, maar tevens over het maken van producten of diensten die op een innovatieve manier voldoen aan de behoeftes van de gebruikers. In eender welk toepassingsgebied – in dit geval duurzame voeding, het thema van de Wereldtentoonstelling in Milaan – heeft de designer ook een maatschappelijke benadering: hij streeft ernaar de kwaliteit van het leven te verbeteren op een duurzame en ecologische manier.

De smaak van verandering

Om die reden belicht de tentoonstelling *The Taste of Change - Design for food* (van 1 oktober tot 1 november 2015) in het kader van RECIPROCITY, de internationale Triënnale van sociaal design & innovatie die geleid wordt door curator Giovanna Massoni, de opvattingen over de mogelijke invloeden van design op het vlak van anders consumeren en ecogastronomie. De expo vloeit voort uit een oproep voor internationale projecten die zich richtten tot scholen, leerlingen en internationale ontwerpers (productdesign, grafisch ontwerp, interieurinrichting, dienstenontwikkeling, creatie voor sociale innovatie). Na evaluatie van meer dan 200 kandidaturen uit 22 landen selecteerde een commissie van professionals 59 producten, projecten en diensten. Een

Giovanna Massoni,
curator van
RECIPROCITY
DESIGN.LIEGE

©Denis Erroyaux

RECIPROCITY DESIGN.LIEGE

Internationale
Triënnale van design
& sociale innovatie

TWEEDE MULTIDISCIPLINAIRE
EN GRENSOVERSCHRIJDENDE
EDITIE
01.10.2015 → 01.11.2015
LUIK – GRATIS

Het internationale evenement RECIPROCITY is een workshop en een ontmoetingsplek die u uitnodigt om na te denken over design als pijler voor innovatie, en voor sociale en burgerlijke cohesie. RECIPROCITY wil meer zijn dan een driejaarlijks uitstalraam. Het stelt zich tot doel om naar buiten te treden als een continu multidisciplinair laboratorium, duurzaam en collaboratief. Want sociale innovatie is in de eerste plaats een veranderingsproces dat wordt ingezet door verscheidene actoren (ontwerpers, architecten, grafici), die 'nadenken' over nieuwe, haalbare en duurzame vormen van maatschappelijke organisatie. In dit creatieve proces is de rol van design en designers van cruciaal belang. Het programma voor 2015 strekt zich uit over de stad en de provincie Luik.

www.reciprocityliege.be

©Julien Pierre

internationale jury reikte vier prijzen uit (van Wallonië, Wallonië-Brussel, de Euregio Maas-Rijn en een internationale prijs). De prijzen zullen bij de opening van de tentoonstelling op 1 oktober 2015 worden overhandigd.

The Taste of Change gaat eigenlijk over de goesting van de designers om alternatieve en duurzame oplossingen te helpen vinden voor betere voeding en om zowel collectief als individueel beter te eten. Hoe kun je vechten tegen de junkfood die voor het grijpen ligt in fastfoodrestaurants? Hoe vermijd je de uniformisering van smaken, de verziekende effecten van de voedingsindustrie op de omgeving en de verarming van de biodiversiteit op het vlak van voeding? Hoe verlaag je de energetische impact van de bereiding en bewaring van voedingsmiddelen? Er zijn zoveel vragen waarop functionele, concrete en realistische antwoorden worden verwacht, innovatieve antwoorden die kunnen voortkomen uit de internationale projectoproep van RECIPROCITY. Oplossingen die hulpmiddelen, diensten of systemen ontwikkelen in het domein van de kringlooeconomie, zoals die in de voedingssector wordt toegepast.

Een app voor locavoren

De jury van *The Taste of Change* bekroonde vier laureaten: Julie Royaux voor haar project *Local Eat* (Prijs Wallonië), Violaine Dupuis voor haar *Tiffin* (Prijs Wallonië-Brussel), Chloé Rutzerveld voor haar *Edible Growth* (Prijs Euregio) en Arne Pauwels voor zijn *Wakati* (Internationale prijs). Elk van deze vier projecten ontvangt een prijs in de vorm van financiële steun.

De Prijs Wallonië werd uitgereikt aan een mobiele applicatie voor smartphones en tablets, die gratis beschikbaar is in de App Store en op Google Play. Heel wat mensen willen graag kwaliteitsvolle producten eten waarmee ze lokale

producenten steunen, maar weten niet altijd hoe ze dat kunnen doen. Waar vind je bijvoorbeeld Waalse producenten en wat verkopen ze? Om dat te weten te komen, kunt u *Local Eat* downloaden. In slechts enkele klikken vindt u verse en lokale producten, waar u zich ook bevindt! De applicatie verwijst naar directe verkooppunten van kleine producenten (directe verkoop op de boerderij, op markten, in kruidenierswinkels) die zich engageren voor een respectvolle benadering van mens en milieu, en naar de bereidheid om verse en gezonde producten in een kleine kringloop te promoten, samen met een sociale link in Wallonië en Brussel. In de app hebt u de mogelijkheid het gezochte product te selecteren (verse seizoensgroenten en -fruit, melkproducten, brood, vlees, droge of ambachtelijke voeding, dranken), samen met de gewenste afstand. Afhankelijk van waar u zich bevindt, ziet u waar u de dichtstbijzijnde producent kunt vinden. U kunt ook een bericht ontvangen wanneer u in de buurt komt van een direct verkooppunt van verse en lokale producten.

INLICHTINGEN

THE TASTE OF CHANGE
DESIGN FOR FOOD
OBJECTS, SERVICES & SYSTEMS
Van 1 oktober tot 1 november 2015
Espace Saint-Antoine
Musée de la Vie wallonne
Cour des Mineurs
B-4000 Liège

www.viewallonne.be

DE SENSORY TABLE

Aan tafel!

NAMEN

Namen

Zo weerklinkt de roep om samen te komen aan het meest ordinaire, maar ook meest onmisbare meubel van het huis. En wat als dat meubel verhalen zou vertellen? Neem plaats aan de gevoeligste tafel ter wereld, zo gevoelig dat ze op de minste aanraking reageert.

👤 Noé Morin // 📍 Galerie Burton

Éric Cariat en Olivier Deruyttere zijn de geniale bedenkers van de *Sensory Table*. Deze laureaten van de wedstrijd 2015 .be Creative werden ook voor de Wereldtentoonstelling in Milaan uitgenodigd. Éric noemt zich een “*tovenaar in elektronica en informatica*”, terwijl Olivier de voorkeur geeft aan “*ontwerper van geherwaardeerde houten meubelen*”. Ze zijn beiden in geen enkele categorie onder te brengen. Van bij hun ontmoeting twee jaar geleden mengden ze hun dissonante competenties om de *Sensory Table* met vreugde en poëzie tot leven te brengen. Het tafelconcept ontkiemde toen Olivier bedacht om op elk stuk hout van zijn meubels een stempel te drukken, die de oorsprong ervan vermeldt, als een soort plantaardige identiteitskaart. Éric gaf dat idee een elektronische kant, nog beter dan een etiket: elk stuk hout kan spreken en zijn geschiedenis uitvoerig vertellen. De *Sensory Table* was geboren.

De piano met verhalen

De opportunistische *Sensory Table* reageert slechts wanneer je ze streeft. De minste aanraking ontlokt enkele flarden van haar geschiedenis als meubel, gebrabbeld door een kinderstem. Wanneer je over de hele lengte van het meubel strijkt, ontdek je dat van een Senegalese baobab ooit een boot gemaakt werd, en dan een kast, alvorens die werd achtergelaten en terecht kwam bij Ressourcerie Namuroise, een vennootschap met sociaal oogmerk die producten en goederen recycleert. Het is daar dat Olivier, manager van de coöperatie R2Use – voor *Return to use* – het gebruikte overtollige hout sprokkelde om het opnieuw te bewerken in grafische design-

meubelen, *made in Belgium*, die onder de naam *Raymonde* worden verkocht. Deze echt unieke tafel uit de meubelcollectie *Raymonde* is door arbeiders van het arbeidsopleidingscentrum APIDES vervaardigd. Het is een tafel uit gerecupereerd hout, ‘gepimp’t door Éric, de tovenaarsingénieur van het bedrijf Pixome. Uitgerust met draden, sensoren en tal van onzichtbare elektronische onderdelen heeft de tafel vervolgens een stem, een tactiele gevoeligheid en een persoonlijkheid gekregen. Vanuit een inert meubel is een levendige interactieve tafel voortgesprongen.

Kortom, Olivier houdt van gepatineerd hout met een verleden, terwijl Éric graag emoties opwekt. De *Sensory Table* brengt Oliver en Éric samen in wat voor hen het meest dierbaar is: voor de ene, het verzamelen en duurzaam beheeren van materialen zoals hout, en voor de ander, de technologie ten dienste van het wonderbaar-

In juni behaalde de gevoeligste tafel ter wereld de eerste prijs op de wedstrijd .be Creative in Milaan.

Wanneer je over de hele lengte van het meubel strijkt, ontdek je dat van een Senegalese baobab ooit een boot gemaakt werd, en dan een kast, alvorens die werd achtergelaten en terecht kwam bij Ressourcerie Namuroise, een vennootschap met sociaal oogmerk die producten en goederen recycleert.

lijke. Gedurende het hele fabricageproces van de *Sensory Table* wordt aandacht besteed aan het sociale en ecologische luik van de productie, aan een respectvolle benadering van werk en milieu. De tafel is bestemd voor de ‘bewuste consument’, dromers, bezorgd over de zin en consequenties van hun aankopen.

Tussen traditie en moderniteit

Éric en Olivier noemen zichzelf ‘digitale ambachtslieden’ en beantwoorden de grootschalige uitdagingen met een combinatie van kunst en technologie, hout en microchips. De knowhow van Éric wordt ingezet voor de ontwerpen van Olivier zonder die te overschaduwen. De elektrische circuits verdwijnen en de *Sensory Table* behoudt de authenticiteit van een meubel in ruw hout. “*Onze creatie moest bijzonder, magisch zijn*”, zegt Éric met flonkerende ogen. Missie volbracht! De *Sensory Table* verenigt effectief vriendschap en poëzie, en laveert tussen kunst, ambacht en digitaal.

Het is dan ook geen verrassing dat Éric en Olivier in juni 2015 de eerste prijs van de wedstrijd .be Creative wonnen. Deze beloont innovatief ondernemerschap en een brede zichtbaarheid op de Wereldtentoonstelling van 2015 in Milaan. Milaan was de ideale gelegenheid om de vele toepassingsmogelijkheden van de *Sensory Table* te tonen. “*In Milaan wilden we het principe van onze eerste sensorische tafel overhevelen naar andere toepassingen, zoals het vertellen van de geschiedenis*

van bier, chocolade of de klassiekers van het Belgische lied”, legt Éric uit. “*Door gebrek aan tijd moesten we dat plan helaas laten varen*”. Toch sloeg het idee aan, en de twee ontwerpers beseffen nu des te meer het enorme potentieel van hun wonderbaarlijke object. Hun vondst en de technologie die erachter zit, kunnen effectief aangepast worden aan alle informatiedragers en voor eender welk gebruik, zoals bijvoorbeeld in de museumwereld. De *Sensory Table* heeft veel te bieden voor multizintuigelijke leerprogramma’s. Hoewel de gevoeligste tafel ter wereld nog botst met het huidige snoeien in cultuurbudgetten en de heersende terughoudendheid, wacht ze geduldig haar tijd en de visionaire investeerders van morgen af.

INLICHTINGEN

Éric Cariat C/O Pixome
Rue Royale, 41
B-5080 Émines
+32 (0)474 061 591

www.pixome.be

Olivier Deruyttere C/O R2USE
Chaussée de Waterloo, 484
B-5000 Namur
+32 (0)474 915 415

www.r2use.com

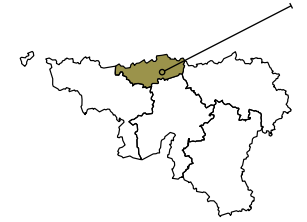
INNOVATIE

DE ÉCLIPSE-PARASOL

Een filter voor de zon en de volle maan

GENVAL

Waals-Brabant

Voor een ontwerper zijn levenservaring en dagelijkse objecten bronnen van creativiteit. Nicolas Verraver en Gauthier Desplanque, twee architecten-designers van het bureau NG Architectes & Design, zijn daarvan een levend voorbeeld. Zo is hun Éclipse-parasol met dubbele functie ontstaan uit een behoefte.

Carole Depasse // Umbrosa

De behoefte om de nacht te verlengen. Omdat ze het jammer vonden dat de borrels die buiten worden georganiseerd aflopen door het vallen van de avond, hebben Nicolas en Gauthier 'eenvoudigweg' een paraplu ontworpen die overdag de zonstralen filtert en 's nachts straalt als een fluorescerend vuurvliegje. De parasols van NG-design hebben de wereld veroverd: zowel de klassieke versie Éclipse (de algemene naam), als de elektroluminescente versie Moonlight. Hun laatste bestelling komt van Milaan, dat voor de Wereldtentoonstelling een zestigtal niet-lichtende modellen kocht en over de stad verspreid heeft. Overal waar de zon te fel schijnt of waar de nacht te donker is, fungeert de Éclipse-parasol als een dimmer waarvan je de intensiteit naar wens kunt instellen. De parasol is functioneel, mooi, rond, innovatief en ecologisch. Een object waar Nicolas en Gauthier lang over hebben nagedacht. Beiden behaalden hun diploma aan Saint-Luc (een in Brussel, een in Doornik). Recent hebben ze zich in de opgewaardeerde wijk van de oude papierfabrieken van Genval gevestigd. Daar laten de twee architecten-ontwerpers hun fantasie de vrije loop voor hun plannen en tekeningen. Het is alsof ze spontaan ook de meubels gaan ontwerpen voor de huizen en moderne gebouwen waarop ze werken.

Pecha Kucha

Toen Nicolas en Gauthier besloten om zich ook met design te gaan bezighouden, ontwikkelden ze modellen voor hedendaags meubilair. De Éclipse-parasol is hun laatste ontwerp. Op een Pecha Kucha over design in 2009, presenteerden Nicolas en Gauthier hun eigen zonsverduistering. Pecha Kucha is een mooi Japans woord voor een mondelinge presentatie die gebaseerd is op de projectie

van 20 beelden die elkaar om de 20 seconden opvolgen. Het geheel duurt zo'n 6 minuten en dwingt de sprekers tot ritme, efficiëntie, beknoptheid en grafische expressie. Pecha Kucha kwam als reactie op de vreselijk conventionele PowerPoint-achtige presentaties die verstoken zijn van alle creativiteit. De Pecha Kucha van Éclipse was een schot in de roos: het Waalse Agentschap voor Export en Buitenlandse Investerings (AWEX) had interesse voor het project en nodigde de twee ontwerpers uit op de Designbeurs van Milaan. De parasol bestond toen alleen maar in synthesebeelden. Het was wachten tot 2010 voor het idee van de twee jonge designers getest en geproduceerd zou worden. Totdat het Belgische bedrijf Umbrosa dat gespecialiseerd is in het ontwerp en de verkoop van paraplu's, verdeler zou worden van Éclipse. In 2011 maakt de niet-lichtende versie van Éclipse haar entree op de markt van de designparasols en begint de verdeling ervan in meer dan 45 landen wereldwijd.

Moonlight

Gebruikmakend van de zichtbaarheid die het Red Dot Design Museum in Essen (Duitsland) hen opleverde, gingen Nicolas en Gauthier nog een stap verder met hun Éclipse-parasol door er intelligente technologie aan toe te voegen. Het doek met een diameter van drie meter werd in het midden voorzien van een heel klein rondje, dat elektroluminescentie benut, oftewel de lichtreactie van een materiaal op het elektrische veld dat er doorgaat. Het principe is eenvoudig. Aangesloten op het net, of gevoed door fotovoltaïsche cellen die verborgen zijn in de bovenkant van het doek, geeft de parasol, wanneer de schemering begint in te vallen, een licht af waarvan u de kleur kunt kiezen (warmer of kouder). De evolutie van

de Éclipse-parasol naar de lichtgevende versie Moonlight leidde ertoe dat de twee ontwerpers een tweede keer door AWEX geselecteerd werden om deel te nemen aan de Designbeurs van Milaan, de niet te missen ontmoetingsplek voor de sector, en om in juni 2011 een Boost-Up financiering in de wacht te slepen. Dit initiatief van Creative Wallonia wil het verhandelen van innovaties uit creatieve sectoren helpen bevorderen.

Ook op technologisch vlak is de Éclipse een object met een functioneel design. De parasol is makkelijk in gebruik, en kan heel snel gemonteerd en gedemonteerd worden. Met zijn opbouw, een ring rond een helder of gekleurd canvas zonnenscherm, is hij volgens de twee ontwerpers uit kosmische inspiratie voortgekomen. De ring is gemaakt van aluminium en in de hoogte verstelbaar naargelang de stand van de zon of het gewenste schaduwgebied. Indien de weersomstandigheden het vereisen, kan het doek met zijn structuur in glasvezel makkelijk uit de ring gehaald worden en opgevouwen, net als een tent van een kampeerder. "Zelfs een omaatje zou het kunnen", grapt Gauthier. Voorzien van een 360° draaisysteem, zowel horizontaal als verticaal, is deze parasol een nooit gezien object, tussen kunst en wetenschap. Uiteraard hebben Nicolas en Gauthier geprobeerd een octrooi te krijgen voor hun uitvinding, maar ze werden geconfronteerd met een juridisch kluwen en de buitensporige kosten voor patenten die uiteindelijk aan multinationals zijn voorbehouden. Daarbij komt nog dat de kleinste verandering een totale herdefinitie van het octrooi tot gevolg heeft. En Nicolas en Gauthier waren niet van plan om daar al te stoppen.

Toekomst in de reclame

De geschiedenis van de Éclipse-parasol is een lange reis langs internationale designtentoonstellingen, beurzen voor ondernemers en de onvermoeibare zoektocht naar zakelijke kansen. Een parcours vol obstakels, maar ook van gelukkige treffers waarvan de twee ontwerpers konden profiteren. Eigenlijk een universeel verhaal: de Europese recessie was voor heel wat Waalse ondernemers en ontwerpers een oliebron. Verre van het te hebben opgegeven, werken Nicolas en Gauthier al op de lancering van hun elektroluminescente versie in de reclamewereld. Elektroluminescentie werd al toegepast in het domein van de communicatie, maar werd nog nooit gecombineerd met zo'n vreemd object als een parasol. Stel je voor dat parasols, schaduw en licht tegelijk, de nacht opluisteren met de kleuren van reclameborden!

INLICHTINGEN

NG Architectes & Design
Rue des Ateliers, 17/207
B-1332 Genval
+32 (0)2 653 00 21
n.verraver@ng-architecte.be
g.desplanque@ng-architecte.be

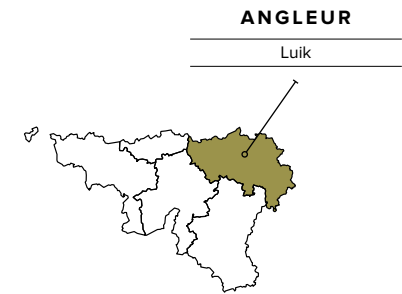
www.ng-architecte.be

AAN DE SPITS

DIM3 Welzijn in je bord

Een jonge Luikse *start-up* zet in op nieuwe technologieën om ondervoeding te behandelen. Een primeur.

↳ François Colmant // 📷 DOC Dim3

Toon me jouw bord en ik zal je zeggen wie je bent. Of op zijn minst toch hoe je je voelt. Zonder enige twijfel zijn de kwaliteit van onze maaltijden, hun variatie, hun rijkheid of hun frequentie allemaal factoren die ons welzijn en onze gezondheid mee bepalen. Een gezonde en evenwichtige voeding is nog steeds een belangrijke troef om talrijke ziektes te voorkomen, maar is ook een belangrijke factor bij genezing. Maar dit aspect van onze wapens om gezond te blijven, wordt nog te vaak over het hoofd gezien. Onterecht.

Ondervoeding of verkeerde voeding bij bejaarden en in de gezondheidszorg is een verwaarloosd en onderschat fenomeen, maar blijkt in de praktijk toch vele patiënten te treffen. Schattingen verwijzen naar een impact op 40 tot 60 % van de patiënten op de intensive care, en het wordt zelfs een niet te verwaarlozen factor van comorbiditeit (twee of meer stoornissen of aandoeningen hebben tegelijk) bij oudere personen genoemd. De impact op de begroting van de sociale zekerheid wordt per jaar op € 400 000 000 geraamd... Veel te lang werd de rol van de voeding in het preventieve en curatieve genezingsproces van de patiënt geminimaliseerd en soms verkeerd begrepen. Gelukkig komt er beweging op dit vlak, en dankzij een betere communicatie en multidisciplinaire aanpak maakt de impact van de voeding op de prognose en de evolutie van de gezondheid van de patiënt stilaan opgang, hoewel er nog heel wat moet gebeuren voor een betere overweging van voeding als therapeutische behandeling als zodanig.

Geconnecteerde geneeskunde

Voordat men ook maar gaat nadenken over acties die lonend zijn voor het genezingsproces van de patiënt via een geoptimaliseerde voeding, is het echter noodzakelijk om een screening van de ondervoeding te doen. En het is vaak daar waar het schoentje knelt. "De belangrijkste reden ligt in de moeilijkheid om een efficiënte en precieze monitoring op te zetten van de volledige voeding. Wat eet de patiënt precies, met welke frequentie, wat zijn de mogelijke tekorten, wat zeggen zijn bloedonderzoeken enzovoort? Er was duidelijk nood aan een uitgebreide tool die al deze elementen kan samenbrengen in een uniek, makkelijk te lezen en te gebruiken dashboard", zegt Sandra Schnock, hoofd onderzoek en ontwikkeling binnen het bedrijf Dim3. "Met het oog op het voorkomen en opsporen van een risico op ondervoeding, wat gevolgen kan hebben voor de gezondheid en de levenskwaliteit van personen en bijgevolg ook voor de globale kosten van de zorgverlening, hebben we een applicatie ontwikkeld, specifiek voor het screenen van het risico op ondervoeding."

BIOCORDER, EEN MIJLPAAL

Naast de software en de bestaande applicatie wil Dim3 de logica naar een volgende fase duwen met een mobiel apparaat dat de opvolgings- en screeningprogramma's integreert met interne en externe sensoren die in staat zijn om van op een afstand en in realtime biometrische sleutelparameters bij een patiënt te meten (gewicht, grootte, temperatuur, zuurstof, hartslag enzovoort). Doordat deze gegevens in recordtempo verzameld worden, kan men heel snel de toegepaste voedingsplannen evalueren en de nauwkeurigheid van de opvolging in het ziekenhuis en thuis objectiveren. De Biocorder bevindt zich nog in een experimentele fase, maar zal snel worden uitgebracht. Het innovatieve, geïntegreerde bijstandssysteem moet professionals helpen werken met de gevalideerde en erkende praktijken voor het behandelen van ondervoeding.

ONDERVOEDING IN CIJFERS

35 > 90 %

Ondervoeding treft hoofdzakelijk senioren. Men schat dat er in de meeste geriatrie diensten meer dan 35 % van de bejaarden boven de 75 jaar zich in een toestand van ondervoeding bevinden, en 40 % lopen het risico. In rust- of verzorgingstehuizen gaat het om 50 tot 90 % van de patiënten...

10 > 62 %

In België raakt ondervoeding 40 tot 60 % van de patiënten op intensieve zorgen, 20 tot 62 % in een ziekenhuisomgeving en bijna 10 % in ambulante zorg.

€ 400 000 000

De kosten die verband houden met ondervoeding worden geschat op meer dan € 400 000 000 per jaar.

De app *Scorso*, die weldra beschikbaar is voor zorgverleners, maakt de screening makkelijker door een reeks vragenlijsten (of *scorings*) te combineren die erkend worden door de medische wereld en die helpen om snel en eenvoudig patiëntgegevens te verzamelen. De data kunnen vervolgens rechtstreeks worden ingevoerd in het medische dossier van de patiënt en door de zorgverleners geraadpleegd worden. Op die manier worden direct meetbare gegevens zoals body mass index (BMI) of gewichtsverlies, gecombineerd met andere veel moeilijker te meten zaken zoals een gebrek aan eetlust. De gegevens worden verzameld bij de opname van de patiënt in het ziekenhuis, of door de eerstelijnszorg, zoals de huisarts, de thuisverpleegkundige, de apotheker, of zelfs rusthuismedewerkers... "Het opsporen van een staat van ondervoeding is absoluut een essentiële stap, maar dit kan niet gebeuren zonder een echte betrokkenheid van het medische team in zijn geheel", vervolgt Sandra Schnock. Want de inzet van de screening laat toe om heel snel een staat of een risico van ondervoeding naar voren te brengen, zodat het medische team een aangepast interventieplan op vlak van voeding kan opstellen.

Dashboard in realtime

Om deze fase van het screenen te ondersteunen is een efficiënte en systematische dataverzameling onontbeerlijk voor een nauwkeurige opvolging van de gezondheidssituatie van de patiënt. "Deze inzameling is echter vaak complex en tijdrovend omdat hiervoor personeel wordt ingezet en het is niet altijd makkelijk om dit uit te voeren bij een bedlegerige, zieke of op intensive care opgenomen patiënt, bijvoorbeeld." Voortbouwend op het werk van een team van het Universitair Ziekenhuis van Luik ontwikkelt het bedrijf Dim3, dat door Jean-Claude Havaux werd opgericht, op dit moment een uitgebreide en nauwkeurige assessmentsoftware, *Nutrow* genaamd. Na een jaar van voorbereiding bevindt het programma zich nu in de valideringsfase voor de lancering ervan op de markt die in januari 2016 voorzien is. "De feedback over *Nutrow* is zeer bemoedigend en helpt ons om de toepassing nog beter aan te passen aan de noden op het terrein. We voelen een gebrek op het gebied van kunstmatige voeding waar de opvolging cruciaal is maar moeilijk uit te voeren." *Nutrow* gebeurt instinctief en is makkelijk aan te leren. Het

biedt de mogelijkheid een hele reeks parameters en data te coderen om informatie te combineren en nauwkeurige diagnoses te stellen. "Op basis van het pathologisch profiel van de patiënt legt de software doelen op qua calorieën en basiseiwitten bijvoorbeeld, om zo eventuele tekorten beter te kunnen aanpakken." Als voedingsdashboard integreert *Nutrow* ook de bloedparameters om de toestand van de patiënt volledig in kaart te brengen, zodat het medisch personeel de gepaste behandeling zo goed mogelijk kan aanpassen. Het is een complete software, maar wel een die zijn plaats kent, benadrukt Sandra Schnock: "Hij vervangt de analyse van een dokter of het medisch team niet. Het programma is een hulpmiddel voor een betere toepassing van de behandelingen. Wat we verbeteren is de nauwkeurigheid en het brede spectrum van de beschikbare data." Terwijl *Nutrow* zich nu nog vooral richt op de diensten intensieve zorg, waar de verwerking van gegevens veel makkelijker kan verlopen dankzij de kunstmatige voeding, wil het in de toekomst ook een centrale plaats innemen in talrijke gespecialiseerde diensten, met name in rusthuizen. "Het ultieme doel is de patiënt te kunnen volgen waar hij ook gaat. Zelfs als er enorm veel gevallen zijn in het ziekenhuis, zal de patiënt op min of meer korte termijn daar moeten vertrekken. De screening van zijn toestand voortzetten tijdens zijn herstel is een belangrijk onderdeel van het genezingsproces, aangezien ondervoeding niet ophoudt buiten het ziekenhuis." Om de efficiëntie van de software nog te verbeteren, wil het team van Dim3 de registratie van een hele reeks informatie nu automatiseren door verschillende medische apparaten onderling met elkaar te verbinden, wat een aanzienlijke tijdsbesparing zou betekenen voor het medisch personeel. "We zoeken echt naar manieren om meer tijd te winnen voor belangrijkere handelingen dan een eenvoudige dataverzameling." Met *Nutrow* is er al een belangrijke stap in de goede richting gezet.

DIM3 wil het probleem aanpakken aan de basis, op een operationele manier. Om die reden wordt momenteel onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van een preventief procedé om het risico op ondervoeding op te sporen via gekoppelde objecten. De komende maanden zou dat via een specifiek netwerk beschikbaar moeten zijn voor gezonde mensen.

www.dim3.com

DE SINT-DONATUSKERK

Het hoogste punt van Aarlen

De Sint-Donatuskerk troont op de hoogste plek van de provinciehoofdstad van Luxemburg. De oudste kerk van Aarlen, die zich midden in het historisch centrum van de stad bevindt, krijgt een nieuwe jeugd dankzij de restauratie van haar klokkentoren en haar belvédère.

 Sophie Dubois

— 03 —
ERFGOED

© Sophie Dubois

Op het hoogste punt van de Knippchen-wijk, of de 'wijk van het heuveltje', steekt de Sint-Donatuskerk boven de stad uit. Van de drie kerken in de entiteit (Sint-Donatus, Sint-Maarten en de Heilig-Hartkerk) is ze de oudste. Dat merkwaardige gebouw werd in de loop der jaren echter voortdurend vernieuwd. Je zou dan ook niet zeggen dat het zo oud is. Al 23 jaar lang waakt pastoor Hansen heel zorgvuldig over dat monument van het Aarlense erfgoed.

De oorsprong van de eredienst

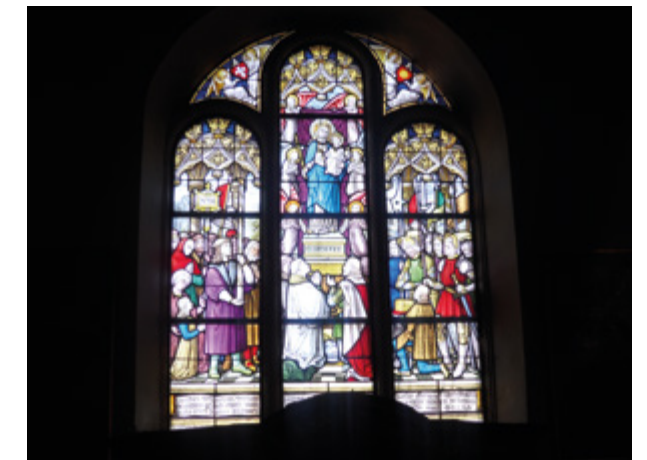
Lang vóór de bouw van de Sint-Donatuskerk werd de Knippchen bewoond door onze Gallo-Romeinse voorouders. "Aarlen is waarschijnlijk de meest Romeinse stad van Lotharingen. Daarvan getuigen meer bepaald de ruïnes et de brokstukken van torens die werden ontdekt tijdens werken in de wijk", vertelt pastoor Hansen. In de 11de eeuw vestigde Waleran, de eerste graaf van Aarlen, zich op de heuveltop en liet er zijn kasteel optrekken, dat boven de stad uitstak. Vijf eeuwen later werd dat kasteel volledig vernield door de graaf van Guise en zijn Franse troepen, die, na de verovering van Thionville, Aarlen aanvielen met de uiteindelijke bedoeling het Groothertogdom te bezetten. Om weer leven op de heuvel te zien, moesten we wachten op de komst van de kapucijnermonniken, in 1621. Opdat de heuvel niet verlaten zou blijven, vroegen de kapucijnen aan de Heren van Guirsch, die toen de eigenaars van de plaats waren, of ze hun klooster op

de ruïnes mochten bouwen. "Het was een gemeenschap met een vijftiental leden die zich ten dienste stelden van de armen van de wijk. Het was hun taak de ellende van de anderen te verlichten", legt de pastoor uit. De sterk ijzerhoudende heuvel trekt de bliksem aan en in de 17de en de 18de eeuw wordt het klooster verscheidene keren getroffen door brand. De monniken zochten een heilige die hun kerk zou beschermen tegen onweders en stormen, en kwamen bij de heilige Donatus terecht. "Dat was een Romeinse legioensoldaat die zich tot het christendom had bekeerd en de marteldood stierf. Zijn relikwieën werden teruggevonden in de catacomben van de Sint-Agneskerk in Rome. De kapucijnen vroegen toen een stuk van het dijbeen. De paters jezuiteten uit Münstereifel in Duitsland, waar de relikwieën zich toen bevonden, brachten het gevraagde in 1738 naar hier." Daarom vieren we elk jaar, op de tweede zondag van juli, het feest van Sint-Donatus, tegelijk met het stadsfeest van Aarlen. In 2015 hebben de Aarlenaren voor de 337ste keer de overbrenging gevierd van de relikwieën van de heilige die geacht werd hen tegen de onweders (van het leven) te beschermen.

Koninklijke Trap

Om de top van de Knippchen te bereiken, moeten we de Koninklijke Trap gebruiken. Die toegang tot de Sint-Donatuskerk – en indertijd tot het kapucijnerklooster – werd in de 17de eeuw gebouwd door een Spaanse ingenieur. De van steen gemaakte en sinds 1992 beschermde trap, ziet eruit als een kruisweg. De 14 staties ervan, die

De sterk ijzerhoudende heuvel trekt de bliksem aan en in de 17de en de 18de eeuw wordt het klooster verscheidene keren getroffen door brand. De monniken zochten een heilige die hun kerk zou beschermen tegen onweders en stormen, en kwamen bij de heilige Donatus terecht.

© Royal Office du Tourisme d'Arlon

© Royal Office du Tourisme d'Arlon

worden aangeduid door evenveel stenen kruisen die enkele jaren geleden allemaal werden gerestaureerd, zijn telkens van elkaar gescheiden door enkele treden. Wanneer we op het voorplein aanbellen, genieten we van een prachtig uitzicht over de Luxemburgse stad. Zoals pastoor Hansen het graag zegt, “stijg je op om naar de heilige Donatus te gaan”. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de kerk tijdens de oorlog als waarnemingspost werd gebruikt om de verzetslieden te informeren. Terwijl het vroegere klooster definitief werd opgeheven in 1796, staat de kerk er nog altijd, ondanks haar ouderdom en de branden die haar hebben geteisterd. De kerk werd grotendeels gebouwd met de stenen van het vroegere kasteel en van de huizen die zich toen in de buurt bevonden. Ook vandaag trekt de kerk nog veel toeristen aan. Ze komen wandelen op de site of zoeken in de zomer wat koelte op tussen de haagbeuken. In tegenstelling tot de Koninklijke Trap, is de kerk niet beschermd. “Het is inderdaad verbazend dat de uit de 17de eeuw daterende Sint-Donatus niet beschermd is, terwijl de honderd jaar oude Sint-Maartenskerk dat wel is.”

Een kerk op mensenmaat

Binnenin ontdekken we een kerk ‘op mensenmaat’. “We voelen ons niet overvuldigd. Er is geen groot verhoog. Tijdens de mis sta ik op dezelfde hoogte als de mensen, in symbiose met hen”, zegt pastoor Hansen. Aan weerszijden van het middenschip bevinden zich twee dwarsbeuken van verschillende hoogte en stijl. Links zijn de glas-in-loodramen veeleer barok. Bij de ingang staat een beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Aarlen, dat al in 1630-1640 door de kapucijnen werd vereerd. Op enkele meters daarvan bevindt zich de Sint-Donatuskapel, op de plaats van de kapel van het vroegere kasteel. Op het plafond zien we een fresco, of althans wat ervan overblijft. Het werd in 1985 ontdekt en gereinigd. De rechterzijbeuk ziet er helemaal anders uit. De gebrandschilderde ramen van Zanter, een Luxemburgse meester-glazenier, zijn moderner en er vinden geregeld fototentoonstellingen plaats. Het imposante altaar aan het uiteinde van de kerk is van massief eikenhout. Zoals vele andere elementen, werd dat aan de Sint-Donatuskerk geschonken door andere kerken of door kloosters.

Nu en dan wordt de Sint-Donatuskerk opengesteld voor culturele en andere manifestaties, voor een of ander muziekfestival, zoals de ‘Aralunaires’, of een orgelfestival. “Mensen die niet noodzakelijk deelnemen aan religieuze plechtigheden of andere erediensten, kunnen bij die gelegenheden kennismaken met de kerk.”

Een tweede jeugd

Na drie eeuwen had de Sint-Donatuskerk nood aan een verjongingskuur. Dankzij subsidies zullen de klokkentoren en de belvédère volledig worden gerestaureerd. Zoals pastoor Hansen het uitlegt, “is het vernieuwen van dit gebouw een culturele keuze. Het maakt deel uit van het

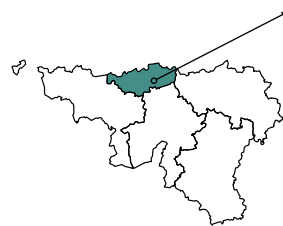
© Magali Lemaitre - MTPA

erfgoed. Het moet dus opnieuw zo mooi worden gemaakt als het was”. In de jaren 1980 had de vorige pastoor de binneninrichting al onder handen genomen, schilderwerken uitgevoerd en het orgel gerestaureerd. Maar de werken die verleden jaar werden aangevat, zijn de grootste die sinds de bouw van de kerk worden ondernomen. Ondanks de stellingen rond de belvédère hebben de toch wel indrukwekkende werken de eredienst niet onderbroken. Huwelijken, dopen en uitvaarten blijven plaatsvinden. Vóór het begin van de werken boden de in 1903 gebouwde toren en de belvédère ervan uitzicht tot over de drie grenzen. “Vanop de Sint-Donatus konden we België, Frankrijk en het Groothertogdom zien, en bij helder weer zelfs Duitsland”, zegt pastoor Hansen vrolijk. Wegens de slechte staat van de belvédère, het gevaar voor vallende stenen en het door de regen beschadigde houtwerk, is hij niet meer toegankelijk. Die werken waren dus méér dan noodzakelijk.

Goed nieuws voor nostalgici: dat deel van de Sint-Donatuskerk wordt gerestaureerd op basis van de plannen uit 1903, die konden worden teruggevonden. Daartoe moest de belvédère echter eerst worden ontdaan van de vijf ton wegende klokkentoren. “De toren van de kerk is een teken, een herinnering voor de mensen. Hij staat voor hun gehechtheid aan de Aarlense grond.” Het programma van de werken is zwaar beladen: het kruis bovenop de belvédère moet worden bedekt met een nieuwe laag goud, terwijl de haan zal worden gerestaureerd. De klokkentoren zal opnieuw op zijn plaats worden gezet en de achthoekige betonnen toren, waarin een gietijzeren trap komt, zal worden gestut door steunbogen. Ook het dak van de kerk krijgt een opfrisbeurt. Er moeten nieuwe leien worden gelegd en de in 1903 verwijderde ronde ramen zullen opnieuw op elke muurvlak worden geplaatst. De pastoor hoopt dat de werken zullen voltooid zijn tegen het toeristisch seizoen van 2016. “Dan kunnen we opnieuw rondleidingen organiseren. De bezoekers zullen opnieuw een panoramische kijk over de streek hebben en de klokken kunnen zien, die niet bovenin de toren hangen, maar een verdieping lager.”

© Sophie Dubois

DE GROUCHY-ROUTE

Een trouwe maarschalk van de keizer?

Terwijl iedereen de afloop van de Slag bij Waterloo kent, zijn weinig mensen op de hoogte van het lot dat het keizerlijke leger na de nederlaag was beschoren. Naar aanleiding van de tweehonderdste verjaardag van de Slag bij Waterloo en de veldtocht in België, werd de Napoleonroute, waarvoor er nu een kosteloze app bestaat, op het juiste moment aangevuld met een Route van het Leger van Grouchy, die de aftocht van het keizerlijke leger volgt van Waver tot Givet.

Carole Depasse

Op 1 maart 1815 zet Napoleon, na een gedwongen verblijf op het eiland Elba, voet aan wal in Golfe-Juan. Hij trappelt van ongeduld om Europa te heroveren. Tijdens zijn tocht naar Parijs, verzamelt "de arend die van kerktoeren naar kerktoeren vliegt" – zoals de Keizer het zelf zegt – een leger van 120.000 man en steekt hij op 15 juni 1815 de grens van het toekomstige Koninkrijk België over. Zijn tegenstanders, die verrast zijn door de bliksemsnelle aanval, lopen meteen twee nederlagen op: de Engelsen bij de Slag van Quatre-Bras en de Pruisen bij die van Ligny. Nadat hij de avond van 16 juni door de Keizer werd verslagen te Ligny, blaast Blücher de aftocht naar Waver, om dichterbij Wellington te zijn, die Napoleon opwacht in Waterloo. Napoleon schat die beweging van de vijand duidelijk verkeerd in, aangezien hij 30.000 soldaten die de rechtervleugel van zijn leger vormen, onder het bevel van maarschalk Grouchy de achtervolging van de Pruisen laat inzetten. Napoleon beseft niet dat hij zijn nederlaag tekent op het ogenblik waarop hij zijn leger splitst.

De Route van het Leger van Grouchy

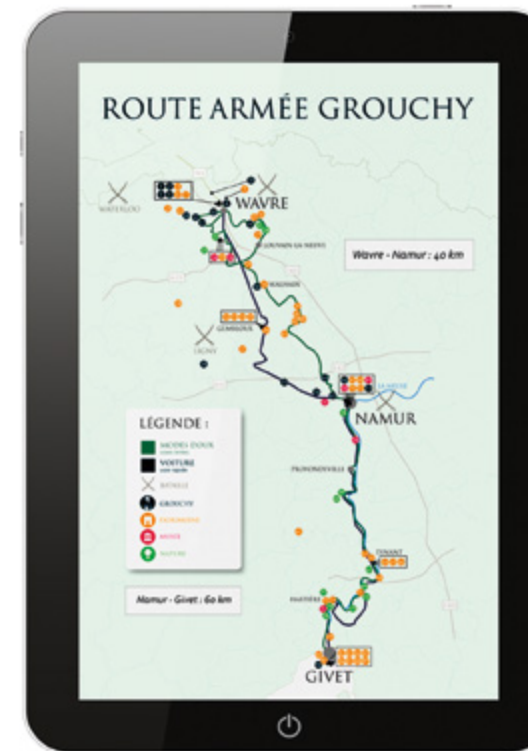
Terwijl de Keizer vastbesloten naar het slagveld bij Waterloo oprukt, heeft maarschalk Grouchy alle moeite van de wereld om de Pruisen uit Waver te verjagen. Op 18 juni 1815, als Grouchy dapper slag levert in Waver, ontglipt het gros van het Pruisische leger hem en sluit zich bij Wellington aan om Napoleon bij Waterloo te verslaan. Op 19 juni verneemt maarschalk Grouchy de nederlaag van Napoleon en krijgt hij het bevel om de aftocht van zijn manschappen naar Frankrijk te organiseren.

Dat is juist het moment waarop de toeristische route die van de Geschiedenis en van de voorbeeldige terugtocht van een verslagen legervleugel kruist. De 'Route van het Leger van Grouchy' werd op initiatief van het *Comité Animation Citadelle* gecreëerd, in samenwerking met het *Maison du Tourisme des Ardennes brabançonnaises* en, voor Givet, met het *Office du Tourisme Val d'Ardenne*. Die route volgt de weg die dat terugtrekkende leger aflegde van Waver tot Givet. Om de terugtocht van zijn soldaten te versnellen, splitst Grouchy zijn troepen in twee colonnes, waarvan de ene via Gembloers gaat en de andere via Grand-Leez. Dat is de reden waarom de 'Route van het Leger van Grouchy' twee wegen naar Namen volgt, waar beide colonnes weer samengevoegd werden, en dat het toneel was van het tweede en laatste gevecht tussen de Pruisen en de Fransen. De Fransen wonnen en het legerkorps van Grouchy zette zijn geforceerde mars naar Frankrijk voort via de smalle Maasvallei. Grouchy slaagde er uiteindelijk in zijn manschappen naar Parijs te brengen en tegelijk de chaotische stroom van de uit Waterloo vluchtende soldaten te beschermen.

De landschappen die de route volgt, zijn een omweg waard. De dubbele route naar Namen is zodanig ontworpen, dat ze te voet of per fiets kan worden afgelegd langs wegen die geschikt zijn voor zachte vervoermiddelen. Er is ook een alternatieve weg voor auto's.

De littekens van de Slag bij Waver

De 'Route van het Leger van Grouchy' is bezaaid met aanwijzingen van de geweldadige botsingen die zich meer bepaald in Waver voordeden. Zoals die verbluffende

© www.napoleon-grouchy-1815.com

INFO GROUCHYROUTE

Een website:
www.napoleon-grouchy-1815.com

Een gps-circuit:

bevat een traject voor auto's en een voor zachte vervoermiddelen. Dit laatste bestaat uit twee verschillende delen: het ene verbindt de plaatsen van de gebeurtenissen op 17 juni 1815 en het andere die van 18 juni 1815. Beide trajecten komen samen in Corbais en vormen er dan nog maar één tot Givet. Om de auto's niet de stadscentra in te sturen, werden er vier afzonderlijke voetgangersslussen gemaakt voor Waver, Louvain-la-Neuve, Namen en Givet. In totaal kunnen er zeven circuits worden gedownload op de site van de Route.

Wegwijzers op de snelweg:

Op de autosnelweg E 411 Brussel-Luxemburg zijn er in beide richtingen wegwijzers geplaatst ter hoogte van Waver en van Namen.

INFO NAPOLEONROUTE

De apps van Hainaut Rando zijn gratis verkrijgbaar op:

Google Play

iTunes

kanonskogel die al sinds twee eeuwen in een van de zuilen van het schip van de Sint-Jan-de-Doperkerk steekt, alsook het metalen Christusbeeld dat op de brug van de Rue Pont du Christ werd geplaatst en waarvan de buik werd stukgeschoten door een kartetskogel, zoals die in de tijd van Napoleon voor geweren werd gebruikt.

Het project profiteert van de tweehonderdste verjaardag van de Slag bij Waterloo en de gevechten in Waver, en is zowel bedoeld voor het opwaarderen van de Waalse gemeenten waardoor de route loopt, als om het imago van maarschalk Grouchy wat op te blinken, van wie Napoleon in zijn op Sint-Helena geschreven memoires voortdurend de onbekwaamheid en zelfs het verraad aanklaagde. Grouchy heeft zijn Keizer niet verraden, wel integendeel. Hij voerde zelfs zo nauwgezet diens bevelen uit dat, toen hij naar Waver oprukte om de Pruisen te achtervolgen, terwijl je in de verte de kanonnen bij Waterloo hoorde schieten, een ondergeschikte hem vroeg of hij niet beter "naar de kanonnen zou gaan" om Napoleon te helpen! Waarop Grouchy antwoordde dat de bevelen van de Keizer duidelijk waren. Hij moest de Pruisen achtervolgen en dat bevel kon hij niet in het gedrang brengen door een persoonlijk initiatief. De man in wiens schoenen de verantwoordelijkheid voor de nederlaag bij Waterloo dikwijls werd geschoven, had eigenlijk maar één fout gemaakt, namelijk dat hij de richtlijnen van Napoleon te goed opvolgde. De 'Route van het leger van Grouchy' is een eerbetoon aan hem en aan zijn terugtocht naar Givet.

De technologische vooruitgang

Die tweehonderdste verjaardag gaat met nog een nieuwheid gepaard: de Napoleonroute is nu ook verkrijgbaar in de vorm van een mobiele applicatie die gratis kan worden gedownload bij Apple Store en op Google Play, met daarenboven de mogelijkheid om de kaarten van de wandelroutes te downloaden op uw gps. Op initiatief van *Hainaut Rando*, biedt de Napoleonroute de wandelaars voortaan de mogelijkheid om zowel de zegevierende opmars naar Waterloo te volgen, als de aftocht daarna. Aangezien 2016 in Wallonië het Jaar van de Fiets wordt, werd er op het autotraject van 98 km een 118 km lange zachte versie voor toerfietsen geënt. Beide voeren u langs de mooiste plekken van Henegouwen en langs twee denkplaatsen: de Salamandertoren in Beaumont en de Naveaumolen in Fleurus. De volgende nieuwheid? Wel, dat zal de synchronisatie zijn van de app van *Hainaut Rando* met die van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme, zodat u goede overnachtingsplaatsen en restaurants kunt vinden. De 'Route van het leger van Grouchy' zelf heeft nog geen app, maar ze bestaat wel al in de vorm van gps-bestanden die u via *My Wallonia Map* kunt downloaden van een website en ze is sinds kort voorzien van wegwijzers op de autosnelweg langs het traject.

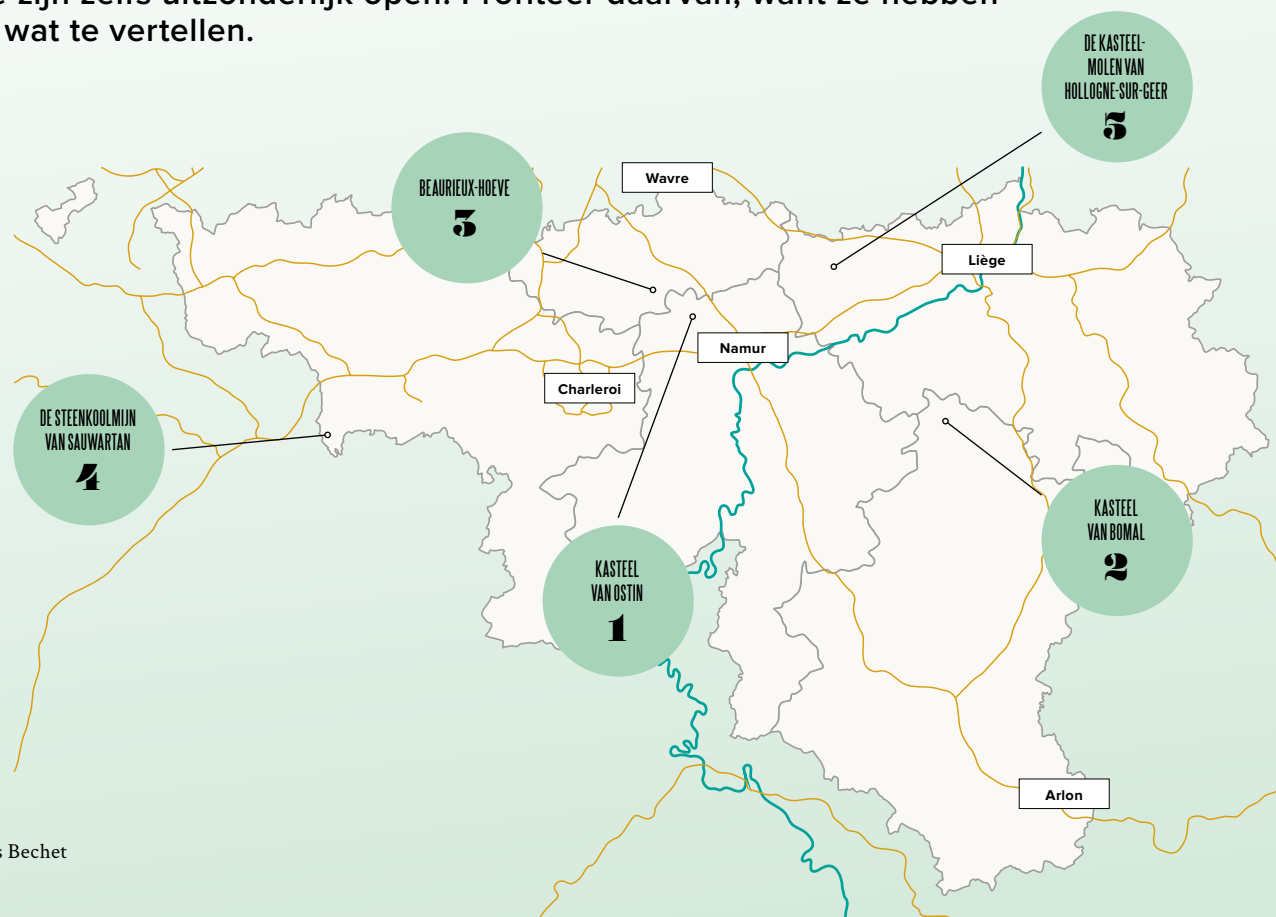
INLICHTINGEN

Hainaut Tourisme / Cellule Hainaut Rando
+32 (0)65 36 04 64
info.rando@hainaut.be
hainaut-rando.cirkwi.com

www.hainauttourisme.be

27ste EDITIE VAN DE Waalse Erfgoeddagen

Erfgoed is boeiend omdat het de geschiedenis vertelt en omdat het in het heden blijft bestaan. Van de ene wereld naar de andere, van 1713 naar 1830. Tussen die scharnierjaren, waarin België een land werd dat uit de klei van de Nederlanden was getrokken, hebben legers het grondgebied doorkruist, architecten de stijlen opeengestapeld en kastelen, herenhuizen, kerken en boerderijen gebouwd. Al die sites die het publiek verwelkomen tijdens de Erfgoeddagen van Wallonië, laten zich van hun beste kant zien en bieden tentoonstellingen, voorstellingen en muziek aan. Sommige zijn zelfs uitzonderlijk open. Profiteer daarvan, want ze hebben ons heel wat te vertellen.

Gilles Bechet

© A.-H. Boucher

KASTEEL VAN OSTIN

La Bruyère – Namen

EEN BEETJE GESCHIEDENIS

Om in de ban te komen van het kasteel van Ostin, neemt u, vanaf de baan die Villers-lez-Heest binnenkomen, de mooie schaduwrijke laan, die 'van de 30 bunders' wordt genoemd. Ze is afgezet met populieren en rode beuken, en vormt een van de laatste gordijnhagen van Haspengouw. De cartouche bovenop de portiek van dit vierkante kasteel van baksteen en kalksteen draagt het jaartal 1714. Een belangrijk jaar voor het domein, waarin er veel ontmoetingen plaatsvonden tussen krijgsheren, die voortaan haast zonder onderbreking een rustiger leven gingen leiden. Datzelfde jaar 1714 verbouwde de toenmalige eigenaar, Charles-Joseph de Marotte de Montigny, de oude priorij om er de allure van een sierkasteel in klassieke stijl aan te geven. De meesterstukken van dat tot 22 kamers uitgebreide gebouw zijn de drie salons waarvan hij de plafonds laat versieren door de Moretti's, Italiaanse meester-stukadoors. In 1812 worden er nieuwe werken uitgevoerd, ditmaal door August Truckers, die ook de Opera van Luik bouwde en in Ostin een rotonde in empirestijl maakte om de grote salon beter tot zijn recht te doen komen en er een uitzonderlijke akoestiek aan te geven.

Een nieuwe eigenaar zorgt voor nieuw leven. Dat was ook zo met de komst van Édouard Mertens, een jongeman die dol was op tuinieren en een voorloper werd van de

moderne landbouwkunde. In de aangrenzende hoeve bracht hij een experimentele boerderijschool onder om bij te dragen tot een oplossing van de landbouwcrisis die het jonge België in 1846 dreigde uit te hongeren. Begeesterd als hij was door de innoverende tuinbouwtechnieken, ontwikkelde hij een draineersysteem voor vochtige gronden en installeerde hij in 1840 twee aanleunende broeikas, die tot de eerste met gietijzeren stijlen behoorden. Van de Engelse tuinen die in die tijd werden aangelegd door Jan-David Zocher, een landschapsarchitect aan het Hollandse Hof, blijft nu enkel nog een vijver over.

"Een kasteel restaureren, dat is een geschiedenis herstellen", stelt Hugues Boucher, de man die in 1984 een kasteel kocht waarvoor niet veel belangstelling meer bestond en dat hij met geduld en passie in zijn oude luister begon te herstellen. Vandaag leeft het kasteel opnieuw en het wordt nog altijd met hout verwarmd. In de grote salon weerklinken opnieuw viool en pianomuziek tijdens de Muziekvakanties. Dat zijn stages waarbij kinderen en jongeren met muziek kunnen kennismaken dankzij een innoverende pedagogie, die gebaseerd is op nieuwsgierigheid. De stucwerkplafonds schitteren opnieuw en de kleine broeikas gaat weer gebukt onder de trossen chaselasdruiven. De boomgaard werd beplant met oude bomen en de muren staan weer rechtop. En elke lente komen de zwaluwen terug.

OPENINGSUREN EN RONDLEIDINGEN

za. om 10.30 u, 11.30 u, 14.30 u en 16 u
zo. om 10.30 u, 11.30 u en 14.30 u
Concert zo. om 16 u
Rue d'Ostin, 3
B-5080 Villers-lez-Heest
+32 (0)81 51 23 33 / ostin@ostin.be

www.ostin.be

KASTEEL VAN BOMAL

Durbuy – Luxemburg

WATERVERHALEN

Men ziet het al van ver, hoog op zijn muurterras. Het werd tussen 1774 en 1776 gebouwd door de bankier Jean-Baptiste de Hayme, de latere burgemeester van Luik. Het kasteel van Bomal steekt hoog uit boven de vallei van de Ourthe en die van de Aisne.

Alles, ook het bezoek, begint aan de oever van de Aisne, waar een dam het water omleidde om de watermolen aan te drijven. Charles de Braconnier de Macar kwam op het idee een pompstation te bouwen om een toevoercircuit aan te zuigen. Midden in het gebouwtje bevinden zich het indrukwekkende molenwiel met een diameter van 4 m en ook alle machines, die werden geïnstalleerd door de ateliers Raze uit Esneux. Via een systeem van ondergrondse leidingen overwon het water een hoogteverschil van 39 m tot aan het opvangbekken, dat men kan bereiken via het pad dat in het bosje naar boven leidt. Tegenwoordig is het bekken leeg, maar het is nog altijd even indrukwekkend door de afmetingen ervan: 120 m² en 1,30 m diep. Het is helemaal omringd door een statige kring van beuken die de wacht schijnen op te trekken. Wanneer we het pad verder naar beneden volgen, komen we aan de achterkant van het kasteel. Daar voedde het water de fontein in het bekken op de binnenplaats en het bevoorradde de gemene delen, de moestuinen en de broeikassen die beneden tegen de muur stonden. Die kassen zijn jammer genoeg verdwenen, maar de ogivale openingen in de muur getuigen nog van de ingenieuze inrichting van de gewelfde kelders waarin men het fruit opsloeg en die dan ook de fruitkelders werden genoemd. Om die kringloop te sluiten, werd het overtollige water naar de vijver tegenover de muren geleid, van waaruit het terug in de Aisne stroomde. Het systeem zou weer kunnen worden opgestart, aangezien de leidingen en de pompen de tand des tijds tamelijk goed hebben doorstaan. Maar de huidige milieunormen laten dat niet toe. In het onderste deel van de muur tegenover de kerk bevinden zich de restanten van de ijskelder, waar vroeger eten bewaard werd.

OPENINGSUREN EN RONDLEIDINGEN:

za. om 14 u en 16 u; zo. om 10 u,
14 u en 16 u (reservering verplicht)
Rue d'Izier, 4
B-6941 Bomal-sur-Ourthe
+32 (0)86 21 98 70 / +32 (0)496 46 08 05

nadine.lambert@ccdurbuy.be

BEAURIEUX-HOEVE

Court-Saint-Etienne – Waals-Brabant

VIERKANTE ARCHITECTUUR

Het volk dat bij mooi weer op het binnenplein van de Beurieux-hoeve rondloopt, heeft zijn gedachten niet echt bij het werk op het veld. Die mensen zijn gekomen voor een huwelijk of een ander feest. Wie even de gebouwen bekijkt, ziet onmiddellijk dat ze door de eigenares, die iets meer dan twintig jaar geleden een ruïne kocht, werden gerestaureerd met het grootste mogelijke respect voor het erfgoed. Zoals blijkt uit het ijzerbeslag op het woongebouw, werd de hoeve gebouwd in 1721, waarbij het vierkant van bakstenen gebouwen aansloot op een reeds bestaande schuur, wat de binnenplaats een trapeziumvorm geeft. Oorspronkelijk bestond de hoeve uit een woonhuis en uit paarden en koeienstallen. Mettertijd onderging ze enkele verbouwingen, waarvan de voornaamste de geleidelijke uitbreiding van het woonhuis was. Daarom hadden de boeren in de jaren 1900, toen er een nieuwe wetgeving was goedgekeurd om de landarbeiders te beschermen, op zolder een heuse kamer voor de palfrenier ingericht – maar die heeft hij nooit gebruikt, want hij gaf de voorkeur aan de warmte van de stal. De schuur met haar indrukwekkende omvang is zeker een van de mooiste delen van het geheel. In tegenstelling tot wat meestal het geval was, werden beide poorten in de puntgevels geplaatst, zodat ze zich op de doorgang van de karren bevonden. Op enige afstand van een met natuursteen beklede weg staan acht bakstenen kolommen om het gebinte te dragen, waarvan de nok 13 m hoog ligt. Tijdens de renovatie werd er geen enkele bijkomende opening gemaakt in de zijmuren; het licht komt van de twee zijdelingse uiteinden binnen via een van hout en glas gemaakt sas dat zich vóór de deuren bevindt. Het indirecte licht van de ingenieuze verborgen lampen en, tijdens evenementen, de vlottende verlichting door een tiental kaarsjes op de muurstenen, geven de verlichting een magische toets.

OPENINGSUREN EN RONDLEIDINGEN:

zo. om 13.30 u, 14.30 u, 15.30 u,
16.30 u en 17.30 u
Rue Saussale, 2
B-1490 Court-Saint-Etienne
+32 (0)10 61 76 90

info@fermedebeurieux.be

De Beurieux-hoeve (boven) en het Kasteel van Boval (onder) zijn maar enkele voorbeelden van het rijke Waalse erfgoed.

© propriétaire privé

© CC de Durbuy

DE STEENKOOLOMIJN VAN SAUWARTAN

Dour – Henegouwen

ZWARTE HOOP

Lange tijd was de site nog slechts een geraamte dat werd overwoekerd door braamstruiken en bomen. Dat geraamte, dat sommigen vergeleken met een slapende draak, was een fantastisch maar soms gevaarlijk speelterrein voor de kinderen uit de buurt. Natuurlijk waren er soms vermoeide bejaarden die op een boomstronk kwamen zitten om vaag rond te kijken en te denken aan de tijd toen hele groepen mannen met een helm op het hoofd en een plunjezak tegen de heup door het bos liepen en dan onder de grond verdwenen om steenkool te gaan kappen.

Ook al werd ze reeds geëxploiteerd vanaf 1853, toch zal men zich de mijn altijd herinneren als de enige in de streek met een betonnen schachtbok. Aangezien de mijn definitief werd gesloten. Ook al is hij beschermd sinds 1991, het is aan het vrijwilligerswerk van enkele enthousiaste personen te danken dat de schachtbok van Sauwartan niet overwoekerd raakte door planten. “Drie jaar geleden begonnen we de site van de planten te ontdoen en te graven. We hebben gewerkt gelijk gekken en hebben zelfs vier aanhangwagens steenkool uit een van de gebouwen gesleept”, legt Fabrice Wattiez uit. De ene ontdekking volgde na de andere. Op een dag werden de resten van schacht nr. 1 en de bijgebouwen gevonden; een andere dag waren het houwelen en schoppen. Alsof het gisteren was, herinnert Fabrice zich nog de oude man die hem door het bos naar de top van de slakkenberg had gebracht om hem de schachtbok van Sauwartan te tonen. De woorden van de bejaarde man vonden veel weerklank in de oren van het kind, dat zijn grootvader in het ziekenhuis van Warquignies had zien sterven met door silicose aangestaste longen. “Het is raar”, zegt hij, “als ik in de put ben, dan is het alsof er iemand naar mij kijkt en mij zegt: ‘Wat zoek je hier, ventje?’ Ik ga dan terug naar boven en ben helemaal zwart. Ik ga me wassen en ben gelukkig.” Tijdens de Erfgoeddagen zal Sauwartan zich op zijn best tonen: op panelen zal de geschiedenis van de site duidelijk worden gemaakt en er zullen projecties en lichtspelen zijn. En dat is nog maar een begin. Fabrice en zijn vrienden dromen ervan de site opnieuw in te richten met twee onderkomens voor vier of vijf personen. “Dat is wat anders dan gewoonlijk. Het werd al gedaan in het buitenland en het zou de beste manier zijn opdat Sauwartan niet zou worden vergeten.”

OPENINGUREN EN RONDLEIDINGEN:

Za. van 10 u tot 22 u en zo. van 10 u tot 20 u
Klank- en lichtspel op za. om 22 u
Rue de Sauwartan, 1 - B-7370 Dour

sauwartan@gmail.com

© Guy Focant - SPW

© Pierre Lorenzi

DE KASTEEL-MOLEN VAN HOLLOGNE-SUR-GEER

Geer – Luik

BEWOGEN DOOR HET WIEL

Dat is wat men een knipoog van de geschiedenis noemt. Dat we ons energieverbruik aan het begin van deze eeuw opnieuw moeten bekijken onder de dreiging van een klimaatverandering, kan onze aandacht vestigen op deze prachtige watermolen die bijna vier eeuwen geleden werd gebouwd, niet enkel als erfgoed, maar ook als een stukje van een nieuwe hedendaagse energiepuzzel.

Er zijn niet veel sites waar de molen van een heerlijkheid bewaard bleef met de brouwerij die hij bevoorradde en met nog enkele delen van het kasteel. En dat alles in een beschermd landschap, dat sinds 500 jaar nauwelijks veranderd is. De site ligt rond een binnenplaats en bestaat uit een woonhuis, de bloemmolen en een bostmolen (die de zemelen maalde om er mout van te maken), uit stallen en een zwijnenstal. De verschillende gebouwen, die hun oorspronkelijk volume hebben bewaard, werden selectief en doordacht gerestaureerd. “Ik heb ervoor gezorgd dat alle hedendaagse ingrepen onduidelijk zouden worden aangeduid en dat ze omkeerbaar zouden zijn”, verklaart Pierre Lorenzi, architect en eige-

Er zijn niet veel sites waar de molen van een heerlijkheid bewaard bleef met de brouwerij die hij bevoorradde en met nog enkele delen van het kasteel. En dat alles in een beschermd landschap, dat sinds 500 jaar nauwelijks veranderd is.

naar van de site. In de bloemmolen, waar ook evenementen kunnen plaatsvinden, heeft hij zoveel mogelijk elementen tot hun recht doen komen om de werking van het hele mechanisme concreet te doen begrijpen: het deed verscheidene tonnen zware molenstenen bewegen met een ongelooflijke precisie. Geboeid als hij is door zijn onderwerp, wil Pierre Lorenzi het daarbij niet laten. “We hebben geluk dat we op dezelfde site de verschillende types van aandrijfwielen kunnen tonen, die elkaar in het Westen zijn opgevolgd tot in de hedendaagse tijd.” Twee houten wielen zouden in een min of meer nabije toekomst plaats moeten nemen naast het wiel met metalen bakken dat in de 19de eeuw in bedrijf werd genomen. Een wiel met gesloten bakken zal op de vrije geul naast de bloemmolen worden geplaatst, terwijl de bostmolen zal worden uitgerust met een schoepenwiel zoals degene die werden gebruikt tot aan het begin van de 18de eeuw.

De molen wil ook aansluiting vinden met de 21ste eeuw, door elektriciteit te maken met behulp van een metalen wiel dat lijkt op degene die gebruikt werden in de 19de eeuw. Maar eenvoudig is het niet, want het wiel dat drie jaar lang heeft gedraaid, moest worden stilgelegd omdat het huidige peil van de Jeker niet adequaat is.

Voor elke ingreep, of het nu gaat om metselwerk of het witten van de muren, dan wel om de werking van een mechanisme, heeft Pierre Lorenzi, met de hulp van zijn broer, die ook architect is, de door onze voorouders gebruikte technieken trachten te vinden. “Die dachten na en haalden het beste uit de materialen en technieken waarover ze beschikten. Zodra een oplossing te ingewikkeld werd, zag men ervan af, want men weet dat de ambachtshul van toen altijd zo zuinig en zo efficiënt mogelijk trachtten te werken.”

Om de kwaliteit van het landschap en de site duurzaam te maken, heeft Pierre Lorenzi de stallen ook omgebouwd tot verblijven, en wel met hetzelfde respect voor het erfgoed en het milieu. De molen zal nog niet vlug stoppen met draaien.

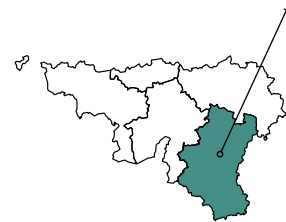
OPENINGSUREN EN RONDLEIDINGEN:

za. en zo. van 10 u tot 13 u
rue du Centre, 27
B-4250 Hollogne sur Geer
+32 (0)477 65 29 01

contact@moulingueer.be

HOUFFALIZE

Luxemburg

HOUTOPIA

Leren door ervaringen

In het charmante dorpje Houffalize richt een bijzonder educatief en recreatief centrum zich tot kinderen tussen 2,5 en 12 jaar. Twintig jaar oud en nog steeds even jong van hart.

Joëlle Sprumont // DOC Houtopia

Meer dan 30 000 bezoekers kwamen in 2014 Houtopia ontdekken, een plek waar gezinnen en scholen plezier maken terwijl ze bijleren. Op het plein tegenover de kerk staat het bouwwerk in het centrum van het dorpsleven. Het is bijna twintig jaar geleden, op 20 maart 1996, dat een veelbelovend idee ontkiemde in het hoofd van José Lutgen, de toenmalige burgemeester en de huidige voorzitter van de Raad van Bestuur. Het was zijn doel een bepaald type toeristen aan te trekken naar het dorpje Houffalize, dat bekend was om zijn mooie boswandelingen. Er was nog geen enkele activiteit die specifiek gericht was op kinderen.

Een sensibiliseringsfilm over de rechten van het kind was het vertrekpunt voor het avontuur. Houtopia behandelde vier subthema's: veiligheid, gezondheid, milieu en verdraagzaamheid. De show werd opgebouwd rond het circus en clowns stelden de verschillende onderdelen voor. In een zaal die eruitzag als een circustent, werden vijf enorme schermen opgesteld. "Voor die tijd was het een technisch hoogstandje om met een camera naar vijf standpunten te filmen. Ik bewonder ook de moedige keuzes van de ontwerpers. De beelden waren absoluut geen consensus. Sommige ervan zijn zelfs erg hard en zeer actueel", vertelt directrice Delphine Didriche. Gezinnen en schoolgroepen kunnen er beelden zien van Houffalize tijdens de Tweede

Wereldoorlog, de atoombom of kindsoldaten. Kinderen bewust maken van echte waarden en hun geesten verrijken, dat is de educatieve benadering die wordt gevolgd.

Breken met gewoontes

Om meer bezoekers aan te trekken, werd er ook een interactieve speelruimte gemaakt. Houtopia zette er tweetalige educatieve modules op die steeds de vier subthema's uit de film behandelen. De kinderen nemen zo deel aan verschillende activiteiten die de zintuigen prikkelen. Ze gaan bijvoorbeeld binnen in Oscars mond om een voedingsmiddel te worden en ontdekken wat er gebeurt langsheen het parcours. Ze leren wat een gezond ontbijt inhoudt, hoe je afval moet recycleren, wat er gebeurt met het afvalwater. Of ook nog de risico's van een brand, levensreddende handelingen en de gevolgen ervan. Een simulator voor fiets en brommer leert hun de gevaren van het verkeer op de weg tussen school en thuis.

Delphine Didriche legt haar pedagogische aanpak uit: "We hebben gekozen voor een zintuiglijke benadering. We zijn er immers van overtuigd dat een kind beter leert wanneer het fysiek betrokken wordt. Kinderen komen waarschijnlijk maar een keer, dus moeten we een trefzekere boodschap meegeven. We laten hen bijvoorbeeld insecten proeven bij een activiteit. Ze zijn erg nieuwsgierig en het gebeurt zelden dat er iemand weigert. En zo beseffen ze dat niet ie-

Door deze buitengewone ervaring leren de kinderen zich open te stellen voor verscheidenheid. De ontdekkingsruimte die zich in een constante dynamiek bevindt, zal binnen twee of drie jaar volledig vernieuwd en gemoderniseerd worden om nog meer interactiviteit te kunnen bieden.

Als speelse noot wacht er buiten ook een grote speeltuin op de kinderen. In de zomer is er extra plezier met drie opblaasbare structuren waarvan eentje met water. Het avonturencours dat in 2014 werd geopend is indrukwekkend: klimspelletjes, touwbruggen en een ruim 30 m lange glijbaan over de Ourthe.

deren op dezelfde manier eet. Het doel is dus een sterke indruk na te laten door te breken met hun gewoontes. Door deze buitengewone ervaring leren de kinderen zich open te stellen voor verscheidenheid. De ontdekkingsruimte die zich in een constante dynamiek bevindt, zal binnen twee of drie jaar volledig vernieuwd en gemoderniseerd worden om nog meer interactiviteit te kunnen bieden. Dat project neemt tijd in beslag, maar kan worden gerealiseerd dankzij onder meer de financiering van partnerbedrijven.

Als speelse noot wacht er buiten ook een grote speeltuin op de kinderen. In de zomer is er extra plezier met drie opblaasbare structuren waarvan eentje met water. Het avonturencours dat in 2014 werd geopend is indrukwekkend: klimspelletjes, touwbruggen en een glijbaan van meer dan 30 m die de Ourthe oversteekt. In maart 2016 wordt de buitenruimte aangevuld met een klein evenwichtsparcours, een thematiek die door Houtopia ontwikkeld wordt tussen juli 2015 en juni 2016. "WA ZEGDE!" biedt workshops over balans, zowel op vlak van voeding als tussen de mens en zijn omgeving als tussen mensen onderling door middel van respectvolle communicatie.

INLICHTINGEN

Open alle dagen van 11 tot 17 uur
Voor groepen na reservatie vanaf 9 uur
Gesloten op zaterdag, behalve tijdens schoolvakanties en de laatste drie weken van januari

Tarieven

Volwassenen: € 6,80
Kinderen (van 3 tot 12 jaar): € 6,30
Grote gezinnen (vanaf 3 kinderen):
€ 5,80/pers.
Groepen (min 20 pers.): € 5,50/pers.

Houtopia

Place de l'Église, 17
B-6660 Houffalize
+32 (0)61 28 92 05
info@houtopia.be

www.houtopia.be

THE PLACE TO BE WAW!

— Verrassende ontdekkingen

L'Homme, le Dragon et la Mort. La Gloire de Saint Georges

(De Man, de Draak en de Dood. De verering van Sint-Joris)

VAN 18 OKTOBER 2015 TOT 17 JANUARI 2016

Deze tentoonstelling dompelt je onder in de geschiedenis van de legendarische Sint-Joris. De heilige is vooral bekend door het gevecht met de draak, een verhaal dat ook vaak voorkomt in de iconografie. Een prima gelegenheid om te ontdekken op welke manier deze heilige altijd al onze verbeeldingskracht heeft geprikkeld. De expo omvat een uitgebreide selectie schilderwerken, sculpturen, tekeningen en miniaturen van deze vaak afgebeelde, vooraanstaande christelijke figuur. Het evenement gaat na hoe onze tijdgenoten Sint-Joris en de draak benaderen, als een voedingsbodem voor de strijd die de mens levert tegen vijandige krachten, maar ook van het gevecht van de mens met zichzelf in de bevestiging van zijn lotsbestemming.

www.mac-s.be

©BPK

'In het hart van de Slag', een unieke ervaring met panoramisch 4D-scherm

Ter gelegenheid van de tweehonderdste verjaardag van de Slag bij Waterloo wacht de bezoekers een unieke ervaring in het interpretatiecentrum. Dankzij een allesomvattende reconstructie worden ze ondergedompeld in een uniek schouwspel en maken ze, samen met de soldaten, deel uit van de veldslag. Deze productie van de filmmaker Gérard Corbiau (*Le Maître de Musique, Farinelli...*) wordt vertoond in het nieuwe memoriaal aan de voet van de Heuvel met de Leeuw. De film biedt de kijk van een auteur op de Slag en is de apotheose van het parcours dat gevolgd wordt tijdens het bezoek. Op een panoramisch scherm van bijna 180° en een lengte van 26 m wordt de 3D-film zelfs opgeluisterd met speciale effecten in 4D. Deze installatie is uniek in Europa!

www.waterloo1815.be

© La Belle Alliance

Het Circuit van Spa-Francorchamps

Over deze mythische plek doen talloze onwaarschijnlijke verhalen de ronde. Die dateren veelal uit het heldentijdperk, het begin van de jaren 1920, toen men hier nog over aardewegen reed. Enkele prominenten bedachten dit Ardense tracé tussen Francorchamps, Malmedy en Stavelot, een magische driehoek met een grootse natuur waar het circuit zijn tijdloze persoonlijkheid aan dankt. In 1939 werd de eerste kunstmatige bocht toegevoegd! Alle autocoueurs zijn dol op deze zeer steile rechterbocht, de beroemde Raidillon. Op het 7 km lange circuit worden niet alleen prestigieuze Formule 1-races en de 24-urenwedstrijd gereden, het is daarnaast ook het hele jaar toegankelijk voor *events*, *teambuilding*, seminars en andere activiteiten. In 2013 werd hier zelfs Euroskills, het Europees kampioenschap van het vakmanschap, georganiseerd. Bovendien houdt men er wedstrijden voor de goede zaak, zoals voor de strijd tegen kanker. Door zijn centrale ligging binnen Europa is het circuit uitgegroeid tot de stuwende kracht van de Waalse economie en een perfecte, gastvrije locatie voor allerlei promotie-evenementen en liefdadigheidsacties.

www.spa-francorchamps.be

© Dago Jacquemin Art Photography

Fêtes de Wallonie (Feest van het Waalse Gewest)

Met de herdenking van de Septemberdagen van 1830 huldigt dit in 1923 gestichte feest het patriotisme en het Waalse bewustzijn. Hoewel dit feest overal in Wallonië gevierd wordt, kent het toch vooral succes in Namen, waar ruim 250.000 bezoekers een weekend lang de stad overspoelen. Bij die gelegenheid worden er in de Waalse hoofdstad talloze evenementen gehouden, al zijn er wel enkele uitschieters. Bijvoorbeeld de grappige, maar ook ontroerende Waalse mis op maandagochtend. Of de bekende 'Joute des Échasseurs', een gevecht tussen stelloopers op de Place Saint-Aubain, het hoogtepunt van het folkloristische feest. Bij die gelegenheid proberen de deelnemers hun tegenstrevers op allerlei manieren onderuit te halen: porren met de schouders, 'côps d'pougn è stoumac' (stompen in de maag), elleboogstoten, het afstoppen van de stelten, kniebuigingen ... Na een onoverzichtelijk handgemeen blijven alleen de doorgewinterde kampers over. De strijd eindigt met man-tegen-mangevechten. Uiteindelijk krijgt de winnaar de Gouden Stelt.

www.fetesdewallonie.be

© namurimage.be

De bochten van de Semois

In Tintigny, in het zuiden van Belgisch Luxemburg, bieden de bochten van de Semois fantastische vergezichten. In het dal ligt het buurdorp Termes, dat typisch is voor de Gaume. Op de achtergrond liggen de uitlopers van de Ardennen, met het uitgestrekte bos van Rossignol-Suxy-Chiny. Beneden zien we de eeuwenoude Gué des Oies, een wed in de rivier. Achter de kerk van Termes is in de verte, aan de rand van het bos, de portierswoning van het Château des Croisettes te zien. Wacht niet langer en ga dit fraaie panorama ontdekken tijdens een wandeling of fietstocht.

www.soleildegaume.be

© Michel Laurent - La Lorraine Gaumaise

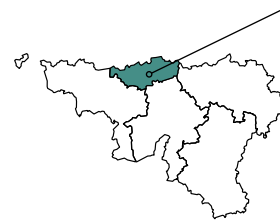
INSIDE SPIRIT

Terug naar de natuur

BOUSVAL

Waals-Brabant

Cédric Henry de Frahan ontwerpt voorwerpen die getalenteerde ambachtslieden geleidelijk tot leven wekken.

Na een mooie loopbaan in de evenementensector besloot Cédric Henry de Frahan zijn instinct te volgen. Een sterk gevoel dat hem naar het wezenlijke deed zoeken. Nu maakt hij de voorwerpen waar hij altijd van droomde, zoals keukenmessen, snijplanken, barbecuevuren en lederen schorten.

➔ Michel Jonet // 📷 Patrick Moriamé

Hoe is het Inside Spirit-avontuur ontstaan en met welk doel?

C.HdF. — Ik heb er lang van gedroomd voorwerpen te creëren die aan mijn waarden zouden beantwoorden en aansluiten bij mijn gevoelens, namelijk de nabijheid van de bouwstoffen en de producten van Moeder Natuur. Ik ging toen gepassioneerd op zoek naar materialen en de voorouderlijke technieken die ons omringen. Ik heb op het papier schetsen gemaakt, aanzetten van voorwerpen die mij in vervoering brengen. Metaal, smeedwerk, hout, lemmers, hoorns, huiden en andere materialen kwamen toen tot leven... Ik heb contact gezocht met bevriende ambachtslieden en samen zijn we aan de slag gegaan. Stap voor stap hebben die ambachtslui de voorwerpen gemaakt waarvan ik droomde: keukenmessen, tafelmessen, snijplanken, barbecuevuren, lederen schorten... Daarna ontmoette ik een hele reeks enthousiaste, authentieke en welwillende personen, die de smaak van mijn verwezenlijkingen te pakken kregen. Nu is het een wonderlijk gevoel te weten dat mijn voorwerpen leven in de handen van mensen die de waarden ervan respecteren... de waarden die ik deel.

Net zoals de Saint-Exupéry zegt u graag dat "wij de aarde niet erven van onze ouders, maar lenen van onze kinderen". Dat is dus een wissel op de toekomst?

C.HdF. — De natuur geeft ons zoveel. Ik haal eruit wat voor mij essentieel is en ik wil haar oprecht een beetje teruggeven van wat ik van haar nam. Ik wil haar eigenlijk vertroetelen. En

als ik ze knuffel om haar te danken voor al haar goedheid, dan is dat ook om dat aan onze kinderen door te geven en om hun te zeggen dat ze geluk hebben dat ze zoveel groen, water, lucht en sacraliteit krijgen.

Hoe gaat het met Inside Spirit in het buitenland?

C.HdF. — Ik heb op de 'Épicuriales' in Luik een Japans mes in Chisel-stijl bezorgd aan de Japanse chef Nakahara. Die gebeurtenis houdt voor mij een mooi symbool in van de vereniging van culturen en ambachtkunst. Andere ontmoetingen in Frankrijk en Zwitserland hebben geleid tot realisaties en projecten die langzaam vorderen, maar daarover kan ik nog niet veel zeggen.

Zijn grote chefs zoals Stéphane Jégo gewoon uw messen te gebruiken?

C.HdF. — Dat zijn allemaal kunstenaars. Zij hebben simpelweg begrepen dat er manuele intelligentie nodig is om creatief te zijn! De kunst van het fijne gebaar. Wij spreken samen over het voorwerp om het op maat te maken voor de hand van elke chef.

Hebt u toekomstplannen?

C.HdF. — In de komende maanden wil ik opnieuw een smidse opstarten. Dat avontuur zal plaatsvinden in samenwerking met en dankzij de kennis van ambacht en tradities. Momenteel teken en verfijn ik gamma's van keukens en jachtmessen voor diezelfde smidse. Er rijpen nog andere aanverwante projecten in mij, zoals diensten voor slijpen en rectificeren.

GETUIGENIS VAN CHEF GÉRARD MILLER VAN LABO 4 IN LUIK

"Het is het verhaal van iemand die dicht bij de natuur en de mysteries ervan staat, die oud gereedschap uit de voedingssector weer bij de tijd wil brengen.

Wanneer de techniek en de aanpak van elk vakgenootschap wordt gerespecteerd, zal dat de esthetische evolutie van elk voorwerp doen herleven en zelfs sublimeren. Een slagmes, een vuurkorf, een kabeljauwmes, een lederen schort of van die prachtige en op maat gemaakte houten planken waarop ik die duizenden kilogrammen vlees snij, dat door mijn toedoen is gerijpt. Alles is gewoon mooi en rustgevend. Ik voel een zekere fierheid wanneer ik dergelijk kunstmeedwerk gebruik..."

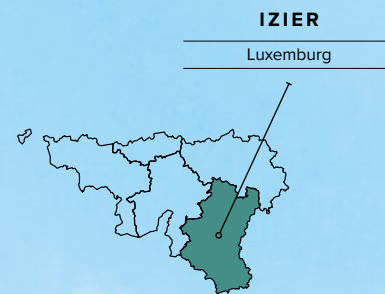

INLICHTINGEN

Inside Spirit Sprl
Rue du Château, 33/A
B-1470 Bousval
+32 (0)475 51 54 50
cedric@insidespirit.eu

www.insidespirit.eu

De geheimen van het Belgisch Witblauw

De familie Paquay baat al drie generaties lang Hoeve Fermine uit. Gérard, zijn broer Yves en hun zonen kweken hier hoofdzakelijk het Belgisch Witblauw, een rundveeras dat erg populair is vanwege de malsheid en het lage vetgehalte van het vlees.

👤 // 📄 Nicolas Poës

KOOKTIP VOOR EEN NATUURLIJKE SMAAK

Een goede slager zal u een dikke steak aanbevelen, bloederig aan de binnenkant, gebakken in hete boter.

Het is niet nodig om het vlees te overgieten met lepels saus. Om van de volle smaak te genieten hoeft u na de bereiding er enkel nog wat fleur de sel op te sprenkelen.

Kwaliteitsproducten verdienen respect.

Hoeve Fermine ligt op de kruising van de Condroz, de Famenne en de Ardennen, en strekt zich uit over 227 hectare aan de rand van de dorpen Izier en My, nabij Bomal. Drie generaties van de familie Paquay hebben elkaar hier sinds het begin van de jaren zestig al opgevolgd. Oorspronkelijk was de veeteelt er nog gemengd, maar toen de tweede generatie de fakkel in 1976 overnam, richtte ze zich hoofdzakelijk op de productie van rundvlees. Vandaag kweken de 62-jarige Gérard, zijn broer Yves en hun zonen voornamelijk het Belgisch Witblauw. *“Dit vlees wordt sterk gewaardeerd want het bevat weinig vet en is zeer mals”,* vertelt Gérard Paquay. *“Bij slaggers is het erg geliefd omdat er weinig afval overblijft. Het rendement van een karkas ligt rond de 70%, met erg weinig minderwaardige stukken. De vraag is erg groot want dit vlees is het makkelijkst te eten.”* Liefhebbers van zeer mals vlees verkiezen de filet pur. Wie liever vlees met veel smaak op zijn bord krijgt, kiest veeleer voor de wat vettere entrecote. En wie graag beide kwaliteiten combineert, zal ongetwijfeld de voorkeur geven aan een heel mals en smaakvol lendestuk.

Zelfgemaakt kuilvoer

De familie Paquay bezit een zestigtal Holsteinkoeien, een ras van melkkoeien, en 450 vleeskoeien van het ras Belgisch Witblauw. Zij worden gevoederd met kuilvoer, veevoer dat in de boerderij zelf wordt ingekuuld op drie sites, op slechts een paar honderd meter van elkaar, verdeeld over de dorpen Izier en My. De boerderij teelt er 65 hectare granen – tarwe, spelt en wintergerst – en 32 hectare mais. De kwaliteit van het kuilvoer wordt verzekerd door het behoud van gezonde graslanden dankzij overbezaaiing en vroegmaaien. De overvloedige oogst van deze Waalse grasvelden is van cruciaal belang om een productie van kwaliteitsvol, mals en smakelijk vlees te kunnen waarborgen. *“Op de boerderij hechten we veel belang aan de kwaliteit van de voeding en het welzijn van het dier. Een gelukkig en ontspannen dier produceert beter vlees”,* vervolgt Gérard Paquay. Rond de leeftijd van 14 maanden worden de stieren in boxen gezet voor het vetmesten. In die periode krijgen de dieren een droge en meer geconcentreerde mix van stro om de smaak van het vlees

te garanderen. De koeien worden pas vetgemest als ze twee of drie keer gekalfd hebben, rond de leeftijd van 45 maanden. In de zomer grazen ze vredig, genietend van het jonge gras dat op de uitgestrekte groene vlaktes van de hoeve groeit. Zodra ze volwassen zijn, wegen de stieren zo'n 650 kilo, terwijl de koeien wel een gewicht van 850 kilo kunnen halen. Het vlees van de vrouwtjes is bekend voor zijn rijkere smaak, terwijl dat van de mannetjes, die op jongere leeftijd, tussen 18 en 24 maanden, worden geslacht, veel mals is. De familie Paquay stuurt haar productie naar twee groothandels in Ferrières en Barvaux, een slager in Chaudfontaine en een slachthuis in Rochefort. Gérard Paquay brengt zelf zijn dieren naar het slachthuis.

Familiegeschiedenis

Gérard is geboren in een gezin van acht kinderen en maakte heel wat veranderingen in de landbouw mee. *“Ik herinner me de dag dat mijn ouders de uitbating van Fermine in handen namen. Ik zie ons nog altijd lopen van Izier, over de weg, te voet, met onze paar koeien op weg naar de nieuwe boerderij. Ik heb op de hoeve gewerkt van aan het eind van de lagere school. Mijn zonen Marc en Gilles hebben elk een opleiding van zeven jaar op de school Saint-Quentin de Ciney achter de rug. Vandaag beheren ze een kwart van onze hoeve.”* Tijden veranderen en generaties gaan voorbij, maar de passie voor het vak vermindert niet. Ook als het eindproduct in het bord ligt, dient het nog altijd naar waarde geschat te worden.

Smart city, en wat komt daar nog bij kijken?

Deze twee woorden brengen onze verbeelding regelmatig tot leven. Maar wat betekenen ze? Het ene woord is er een van dertien in een dozijn, het ander is subtieler, wat sluer... Een intelligente stad? Een stad die overal het antwoord op weet? Dankzij wat? Waar zit het brein? Hoe werkt dat? Om meer te weten, staken we ons licht op in de Waalse metropolen.

**EEN SMART PLAN
IN DOORNIK**

P. 75

**LIJK VOLGT
HET TRAJECT VAN
DE TRAM**

P. 78

**NEGEN WINNENDE
PROJECTEN IN
NAMEN**

P. 82

**IN CHARLEROI
WORDT HARD
GEWERKT**

P. 86

NIEUWE TECHNOLOGIEËN IN DIENST VAN DE PLANEET

Om het concept smart city beter te begrijpen, blikken we even terug, of liever: we maken een grote sprong voorwaarts. Wetenschappers zijn het erover eens dat in 2050 zo'n 70% van de bevolking van 7 miljard mensen in de stad zal wonen. Opdat onze economie kan blijven draaien en om tegelijk nieuwe problemen aan te pakken op het vlak van het beheer van mobiliteit, afval, energie, stedenbouw en milieu, zullen de steden hun brains aan het werk moeten zetten. Zich aanpassen en anders gaan organiseren. Of doodgaan.

De eerste kiemen van een goed georganiseerd leven zijn de ecologische wijken of duurzame steden die hier en daar de kop opsteken. Zoals Nathalie Crutzen, houder van de leerstoel Duurzame Strategie aan de *Ecole de Gestion* van de Universiteit van Luik ons vertelt, voldoet een duurzame stad aan drie criteria: levenskwaliteit, respect voor het milieu en economische welvaart. *People, planet, profit*. En een intelligente stad? *"Die is erin geslaagd om die drie pijlers te verbinden met nieuwe technologieën, waarvan de groei een exponentiële stijging kent op alle gebieden."*

Naar een smart Wallonië ?

Zijn er al *smart cities* in België, in Europa, in de wereld? Nog niet. Het is een theoretisch concept, een ideaal waarnaar we moeten proberen te streven. Er zijn nog talrijke obstakels: het veelvoud aan stakeholders (publiek, privé en burgers), de traagheid van de bureaucratie, de kortetermijnvisie van de overheid, de schaarse publieke middelen... Toch komen al vele steden in de buurt of proberen ze dat. Sommigen halen al mooie resultaten. Singapore en Amsterdam worden regelmatig vermeld. In Frankrijk zouden Straatsburg, Issy-les-Moulineau, Bordeaux en Nantes tot de 'slimste' leerlingen van de klas behoren. Om die reden gaan Awex en Wallonie-Bruxelles International komende september en oktober in deze steden op verkenning uit. Heel wat bedrijfsleiders en vertegenwoordigers van universiteiten en onderzoekscentra zullen aanwezig zijn, en de hoofden van de grootste Waalse steden zijn uitgenodigd om hieraan deel te nemen zodat ze stof hebben om over na te denken en informatie, expertise en goede praktijken uit te wisselen. Het doel? Een aanzet geven voor een technologisch en commercieel netwerk tussen regio's en landen. *"Elke grote Waalse stad heeft zijn bijzonderheid"*, verklaart Loïc Delhuvette, adviseur van de burgemeester van Doornik, een stad die het uitgebreide plan

SmarTournai heeft uitgewerkt. *"Wallonië moet werken aan de onderlinge complementariteit van zijn steden om een concurrentievermogen op internationaal niveau te bereiken. Een smart Wallonië."*

Vanuit dit idee zijn wij gaan kijken naar welke intelligentie er in de ketels van deze grote steden borrelt. In plaats van lukraak te werk te gaan, gebruikten we het EFRO-programma 2014-2020 als leidraad. De criteria met betrekking tot de gegevens van innovatie, onderzoek naar economische ontwikkeling en de herontwikkeling van stedelijke centra, de recent toegevoegde projecten (van mei laatstleden) door Europa en het Waalse Gewest, leken het interessantst om hier te worden uitgelicht.

© fotolia.com

DOORNIK

SMARTOURNAI, HET PLAN VOOR EEN CREATIEVE ECONOMIE

De motor van Picardisch Wallonië, het grensoverschrijdende gebied in het hart van de eurometropool Rijsel-Kortrijk-Doornik, de stad met de vijf klokkentorens, heeft besloten om het goed te doen in de vierde industriële revolutie. Haar wapen? Een plan dat uit 54 concrete acties bestaat.

Wanneer je je in een *digital valley* bevindt, zijn de creatieve sector en technologische innovatie dan niet de ideale voedingsbodem voor een dynamiek met hoge toegevoegde waarde? Nu Doornik haar wapens heeft gescherpt en aan Europa een strategie en een coöperatief stadsproject moet voorstellen, heeft ze zich omringd met complementaire partners: de Eurometropolitan e-campus, het onderzoekscentrum Multitel en het Intercommunale Ontwikkelingsagentschap IDETA. Om haar behoeftes als *smart city* in kaart te brengen, heeft de stad zes strategische domeinen gedefinieerd: de economie, een intelligente of verbonden omgeving, de mobiliteit, de burger en zijn leefomgeving, en het beleid.

Uit deze gezamenlijke en participatieve aanpak is SmarTournai ontstaan, een ambitieus gemeentepan dat 54 concrete acties en vijf geïntegreerde structurele projecten omvat en werd voorgesteld voor het EFRO-fonds 2014-2020. De rode draad? Inzetten op een creatieve

economie om onthaal-, ontwikkelings- en begeleidingsinfrastructuren te bieden, een opleiding te garanderen van hoog niveau en door middel van innovatie de voorwaarden te creëren voor de stedelijke ontwikkeling. De jury was hier ontvankelijk voor, want ze aanvaardde vier grote *smart city*-dossiers voor een totaal van € 30 300 000: de voorzieningen voor een multimodaal platform 2.0 nabij het station en een intelligente verbinding met de Unesco-wijk, de oprichting van een *Smart Center* aan de voet van de kathedraal, de creatie van een center of excellence (gewijd aan innovatie en opleiding in nieuwe technologieën) in de bedrijfzone Doornik West II (Froyennes) en de renovatie van Tournai Xpo (nieuwe financiering, herconfiguratie van de binnenuimte, werken aan de energieprestatie,...).

Betaal je parking met je Smartphone

Naast deze projecten wil de stad ook aan andere thema's werken die voor haar prioriteit verdienen. Om de mobiliteit rondom de Grote Markt te verbeteren, werd

© IDETA

© Ville de Tournai/IDETA

begin september een camera op de top van het belfort geïnstalleerd. Dit proefproject, dat ook deel uitmaakt van de SmartTournai-portefeuille, heeft een looptijd van een jaar, waarna uit de analyse van alle verzamelde gegevens een aantal totaaloplossingen afgeleid zullen worden. Een andere innovatie gaat over betalend parkeren. Het is vandaag al mogelijk om in Doornik te betalen met behulp van een mobiele applicatie die de werkelijke parkeerduur registreert. Tot slot neemt de stad vanaf de start van het nieuwe schooljaar, via het plan Marshall 2.0, deel aan een pilootproject: een intelligent bus-hokje, met stedelijke wifi, tracking van de gebruikers, realtime informatie,...

Een e-loket voor 30 dorpen

De stad is ook van plan om burgers door middel van digitale tools makkelijker toegang te verlenen tot de overheidsdiensten. Op dit moment maakt een e-loket het al mogelijk om administratieve documenten aan te vragen (geboorteakte, huwelijksakte, uittreksel uit het bevolkingsregister...) via de website van de gemeente. "Als je weet dat de entiteit Doornik uit 30 dorpen bestaat en dat Templeuve en Vezon 25 kilometer van elkaar liggen, zie je de tijdswinst die e-bestuur oplevert, alleen al op het vlak van de verplaatsingen", zegt Loïc Delhuvette, adviseur van burgemeester Rudy Demotte, die de uitbreiding van nieuwe technologieën voor alle gemeentelijke diensten heeft aangekondigd. "Er zal ook een e-collega worden aangesteld om e-beslissingen te nemen. Op termijn betekent dit minder papierwerk en snellere acties. Een voorbeeld zijn de begraafplaatsen. Doornik telt er meer dan honderd op haar grondgebied. Het gebruik van digitale tools faciliteert hun beheer en de opvolging van het onderhoud."

De adviseur wil de mensen tegelijk geruststellen: "We richten ons op hybride oplossingen, ergens halverwege tussen nieuwe technologieën en traditionele diensten. Er is dus geen sprake van een einde te stellen aan menselijk contact!" Uiteraard.

EEN INTELLIGENT RUIMTEBEHEER VAN HET STATION NAAR DE KATHEDRAAL

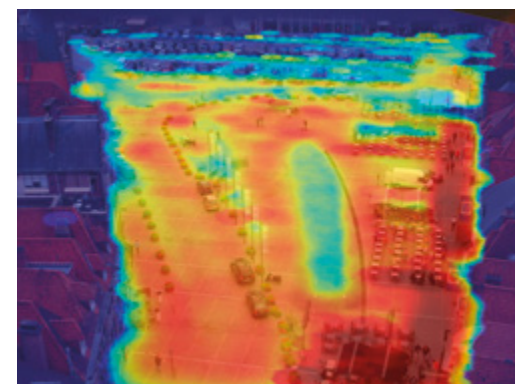
Deze twee projecten zijn complementair omdat ze de stationsbuurt en het historisch centrum met elkaar laten interageren. Het multimodaal platform 2.0 is gericht op de herontwikkeling van de ruimten van het stationsplein en de Place Crombez (fietspaden, fietsenstallingen, intelligente verlichting, stedelijke wifi, standplaatsen voor taxi's en parkings voor carpooling, een stadspark, de integratie van handel en horeca,...) en op het versterken van de verbinding van de Rue Royale met de Unescowijk (kathedraal en belfort) via de Saint-Brice-kaai. Door middel van een duurzaam en intelligent beheer zou deze grote winkelstraat een *Digital Street* moeten worden, een speelterrein voor het *Smart Lab* en ondernemingen op het vlak van mobiliteit en connectiviteit (fietspaden, bredere voetpaden, segmentatie van de fietsers- en

voetgangersstroom, intelligent parkeerbeheer, verlichting met laag energieverbruik, stedelijke wifi). Aan het andere uiteinde van deze verbinding, in het hart van de artistieke wijk en nabij de nieuwe generatie Toerismebureau, zal het *Tournai Smart Center* worden ondergebracht, dat zijn polyvalente ruimtes voor de dynamisering van de technologische innovatie, en voor kunst en creatie. Gehuisvest in het gebouw *L'Hôtel des anciens prêtres* (Huis van de voormalige priesters), aan de voet van de kathedraal, zal dit centrum verschillende ruimtes openstellen: een uitstalraam voor innovatie en *smart cities* technologieën, een meeslepend zintuigelijk parcours en een toekomstgericht congrescentrum met een auditorium voor 250 personen. "Iedereen vindt wel een reden om dit Smart Center te bezoeken", verzekert Loïc Delhuvette. "Zowel inwoners als toeristen kunnen de nieuwe technologieën komen uitproberen, terwijl investeerders zich hier concreet kunnen informeren over hun nieuwe mogelijkheden."

© Ville de Tournai/IDETA

MULTITEL, HET OOG VAN HET BELFORT

© Multitel

In september 2014 installeerde het onderzoekscentrum een camera van de nieuwe generatie boven op het belfort. Deze zomer werd dit proefproject herhaald om zich verder te verdiepen in bepaalde problematieken en deze op te lossen. Daardoor werd de Grote Markt een echt *living lab* ten dienste van de mobiliteit.

Dit onderzoekscentrum, dat gewijd is aan nieuwe technologieën en gevestigd in het wetenschapspark van Bergen en Doornik, heeft de ambitie een Waalse referentie te worden op vlak van *smart cities* door de steden te bundelen rond zijn projecten en – vooral – oplossingen. In september 2014 installeerde Multitel een camera van de nieuwe generatie boven op het belfort. Deze zomer herhaalde het onderzoekscentrum dit proefproject teneinde zich verder te verdiepen in bepaalde problematieken en deze op te lossen. De onderneming heeft een echt *living lab* gemaakt van de Grote Markt, ten dienste van de mobiliteit in het stadscentrum. We spraken met François Narbonne, teamleider van de tak *smart cities* van Multitel.

Welke doelstellingen wilt u met deze ervaring bereiken?

F.N. — We hebben een driedig doel: informatie geven over de beschikbaarheid van parkeerplaatsen op de Grote Markt, de verkeersstroom in de buurt analyseren en de voetgangersstroom/bezoekers in kaart brengen. We zullen dit een jaar lang doen om alle berekeningen in realtime te kunnen maken, dag en nacht, ongeacht de dag of periode van het jaar, het weer of het soort evenement – commercieel of feestelijk – dat plaatsvindt op het terrein.

Waarom een camera?

F.N. — Het idee is het nut van videobewaking aan te tonen voor toepassingen op het vlak van stedelijke mobiliteit. In de huidige economische en ecologische context is het noodzakelijk geworden om de bestaande infrastructuren te bundelen om zo de kosten te verlagen. Nieuwe technologieën kunnen ons daarbij helpen, zoals hier dankzij de vermenigvuldiging van sensoren om het toezicht te verhogen.

Heel wat ondergrondse parkeergarages zijn al voorzien van sensoren boven elke parkeerplaats, en de verzamelde gegevens worden op borden getoond...

F.N. — Buiten zou dat veel te duur en onrealistisch zijn. Daarom gebruiken we een camera. Aan de hand van de algoritmes die we ontwikkelen, kunnen we de visuele informatie in digitale data omzetten.

En voor het verkeer?

F.N. — Door alle stromen op te slaan, helpt de camera ons het gedrag van autobestuurders en voetgangers beter in kaart te brengen, om de problematiek te begrijpen rond de voertuigen van leveranciers of marktkramers. De analyse van deze data kan een probleem bij de ordening van de Grote Markt blootleggen.

Het idee is om deze informatie aan de weggebruikers door te geven. Via hun Smartphone?

F.N. — Ons project gaat veel verder. Het is ons idee om samen met externe partners een mobiele app te ontwikkelen die weggebruikers laat weten welke straat en parking ze kunnen kiezen in functie van het product dat ze zoeken: een Italiaans restaurant, schoenen, videoapparatuur, ... Om dat te doen, moeten we natuurlijk wel camera's plaatsen op verschillende plekken in het stadscentrum en de ontvangen data combineren. De stad onderzoekt de aankoop van beveiligingscamera's. Wij kunnen als partners met hen samenwerken.

En het respecteren van de privacy?

F.N. — Onze software levert digitale gegevens op basis van de geregistreerde beelden en verkeersstromen. Ze is niet gemaakt om nummerplaten en gezichten te herkennen.

WERKEN AAN EEN INTELLIGENTE EN VERBONDEN METROPOOL

Een strategisch plan, digitale tools voor de burgers en infrastructuur met betrekking tot mobiliteit. Dat zijn de drie pijlers van de strategie van deze stad. Het doel? Luik doen groeien tot een echte metropool.

De fundamentele uitdaging van de komende jaren voor Luik is zijn evolutie tot een echte metropool die meetelt op Europees niveau. Om een leefomgeving te kunnen creëren voor haar inwoners en haar ondernemingen te ondersteunen, moet deze metropool een smeltkroes worden van intelligente duurzame ontwikkeling. Dat hebben de Stad, de Provincie, de Universiteit en de drijvende krachten uit de regio heel goed begrepen. Onderlinge samenwerking staat daarbij centraal. Vanaf het begin van de 21ste eeuw heeft de stad zich, met de steun van haar burgers, toegelegd op de uitwerking van een strategisch ontwikkelingsplan dat 'Stadsproject' werd gedoopt en gericht is op vijf grote doelstellingen: een succesvolle verhoogde woningdichtheid, het stimuleren van de creatie van jobs en activiteiten, slagen in haar evolutie tot metropool, het bevorderen van de samenleving en het verkleinen van haar ecologische voetafdruk.

Vijf grote projecten

Terwijl het Stadsproject 2007-2015 twaalf grote prioritaire plannen vastlegde, waarvan de meeste vandaag zijn

gerealiseerd (*Grand Curtius*, *Médiacité*, het nieuwe *Théâtre de l'Émulation*, de renovatiewerken aan de *Opéra Royal de Wallonie*...) heeft het Stadsproject 2012-2022 tot doel de natuurlijke overgang van Luik naar een echte *smart city* te versterken. Vijf van zijn ontwerpen, voor een totaal van € 125 000 000, veroverden een plek in het EFRO-programma 2014-2020: de bouw van nieuwe beurszalen in Bressoux, de inrichting van een stadsboulevard tussen de *Pont-barrage* en de *Pont Atlas* (toegang tot de multimodale zone van Bressoux), de openbare voorzieningen voor de ecowijk van Coronmeuse, de installatie van een centrum voor economische en culturele ontwikkeling op de site van Bavière (Outremeuse) en de transformatie van de *Cité administrative* in een gebouw met *bijna zero emissie* in Feronstrée. Wie het project 'Luik Expo 2017' heeft gevolgd, kan het met tevredenheid vaststellen: de ecowijk van Coronmeuse is met de Luikse kandidatuur niet in het vergeetboek terechtgekomen, want de 25 ha van de site wordt daadwerkelijk heringericht tot een nieuwe groene wijk (1200 woningen), waar de collectieve diensten (scholen, crèches, buurtwinkels...) een bevolking zonder auto zullen bedienen.

EEN INNOVATIEF TRIO: NEXTRIDE, WIN EN SMARTNODES

Jonge ondernemingen die actief zijn in de dynamiek van *smart cities* zijn er in Luik in overvloed. En met hen volgen ook de troepen voor innovatieve oplossingen. NextRide bijvoorbeeld, is de mobiele partner van het openbaar vervoer. Gedaan met wachten in de regen zonder informatie. Niet alleen biedt de applicatie gratis en snel toegang tot de dienstregeling van bussen, trams en metro (via iPhone, Android, Windows Phone en het Internet), ze stuurt ook alerts over belangrijke gebeurtenissen zoals het weer of werkonderbrekingen. En nog beter, het bedrijf heeft zich onlangs tot

doel gesteld om geleidelijk alle incidenten die te maken hebben met het openbaar vervoer (stakingen, ongelukken, vertragingen, omleidingen,...) te groeperen op een pagina van zijn website. Alle problemen worden opgesomd en per lijn gesorteerd (via het adres nextride.be/disruptions). Daarnaast is er Win, een netwerkoperaator en *data center*, maar ook een integrator van ICT-diensten. Dit telecommunicatiefiliaal van Nethys (het vroegere Tecteo) biedt eveneens ondernemingen en publieke instellingen een waaier aan oplossingen die beantwoorden aan hun noden op het gebied van technologie en communicatie: netwerken en Internet, communicatie en mobiliteit, veiligheid, *cloud* en *data center*. Win heeft ook het platform PubliWin ontwikkeld dat technologische diensten omvat waarmee steden en gemeentes ook kunnen deelnemen aan het initiatief *smart city*. Een van hun diensten is erg

bekend: de wifi die aan de Stad Luik werd geleverd en een betere communicatie met de burgers mogelijk maakt. SmartNodes, tot slot, is de revolutie in stadsverlichting. Deze jonge *spin-off* van de Universiteit van Luik werd opgericht in oktober 2014 en begeleid door de Waalse projectincubator WSL. SmartNodes stelt een nieuwe manier voor om de publieke ruimtes te verlichten met 'Light where and when needed' (licht waar en wanneer je het nodig hebt). In plaats van continu licht of zelfs een gedempte verlichting in de donkerste uren van de nacht te voorzien, biedt SmartNodes een verlichting op maat, enkel wanneer er weggebruikers zijn. Ze leverden net een indrukwekkend werk af in Waver, dat ongetwijfeld lang in verlichte letters op hun visitekaartje zal blijven staan (zie pagina 85).

"Doordat de vijf door Europa aanvaarde projecten zich allemaal in het noordelijke deel van de stad bevinden, zal deze smart strategy helpen er een echt ecosysteem te creëren", verklaart Jérôme Hardy, woordvoerder van de stad. "Ze zijn allemaal rechtstreeks gerelateerd aan het tramproject dat Sclessin met Coronmeuse zal verbinden en dat vanaf 2018 in werking treedt. Dat wordt de ruggengraat."

Reeds bestaande initiatieven

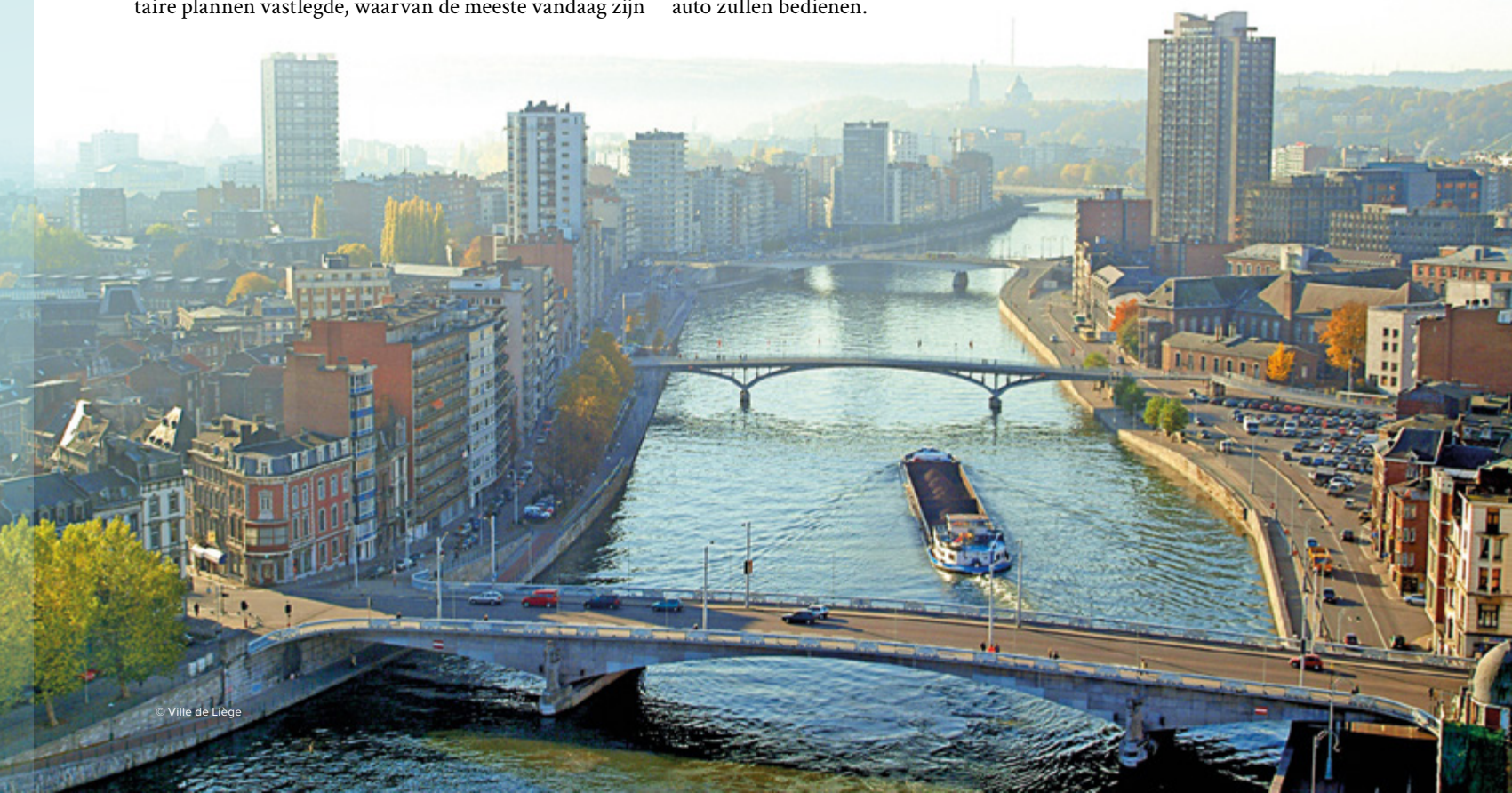
Naast dit grote meerjarenplan heeft de stad Luik bijgedragen aan de oprichting van het *Smart City Institute*, een model dat uniek is in zijn soort en dat zal bijdragen aan de uitvoering van het strategisch plan voor een slimme metropool. Verschillende recente realisaties hebben dit beleid concreter gemaakt, zoals de mobiele applicatie 'Liège', gratis wifi in de stad, de gratis terbeschikkingstelling van elektrische fietsen, de overgang naar digitaal voor talloze officiële documenten van de stad...

Maar het *smart adventure* is nog lang niet voorbij. In de nasleep van haar kandidatuur voor de Internationale Tentoonstelling van 2017 wil LiègeTogether (*net als 'I Amsterdam', 'be.Brussels', 'Only Lyon', 'It's Liverpool'...*), dat een groep Luikse leiders verenigt met als partners de Stad, de Provincie, Wallonië, de Universiteit en de Nationale Loterij, een kader bieden om na te denken over nieuwe technologieën en hun impact op de samenleving. Daarvoor organiseren zij om de twee jaar een *ICT Day*. Op 15 oktober 2015 is die gewijd aan de intelligente metropool.

© Ville de Liège

Wie het project 'Luik Expo 2017' heeft gevolgd, kan het met tevredenheid vaststellen: de ecowijk van Coronmeuse is met de Luikse kandidatuur niet in het vergeetboek terechtgekomen, want de 25 ha van de site wordt daadwerkelijk heringericht tot een nieuwe groene wijk.

© Ville de Liège

KANDIDAAT VOOR DE SMART CITY AWARDS

Twee Luikse projecten dingen mee naar de Smart City Awards die eind dit jaar worden uitgereikt. Het eerste, 'administratie 2.0', werd geselecteerd door Agoria, de federatie van de technologische industrie. Het tweede, het programma Velocité, is geselecteerd door Belfius.

Terwijl het e-bestuur bij alle grote steden in hun smart cards wordt opgenomen, is deze digitale tool die een betere dienstverlening moet waarborgen voor de bevolking al in grote mate operationeel in Luik. Nu de stad in volle transitie is om een echte smart city te worden, heeft ze de afgelopen twee jaar vooral gewerkt aan een administratie 2.0, volledig in lijn met haar imago van open, creatieve en verbonden metropool. Hoewel de inwoners nog een beetje geduld moeten oefenen voor ze hun papierwerk kunnen afhandelen en officiële aktes aanvragen via hun tablet of smartphone, heeft het overheidspersoneel (3000 werknemers, waarvan 1600 een werkplek gebruiken) al zijn eerste stappen gezet naar deze overgang aan de hand van de efficiënte informatie- en communicatietechnologieën. Om de verschillende transacties te kunnen afhandelen die deel uitmaken van de Luikse administratie (beheer van de registers van de Burgerlijke Stand, geïntegreerd beheer van de werken, fiscale en boekhoudkundige toepassingen), beschikt de stad over een indrukwekkend palet van digitale tools. Bij wijze van voorbeeld; facturatie, overheidsopdrachten of e-beraadslagingen van de gemeenteraad kunnen nu via het computersysteem plaatsvinden. Niet alleen kan men zo de papierberg en de impact op het milieu drastisch terugschroeven, maar de administratie 2.0 verbetert ook de traceerbaarheid van dossiers en vermindert de beheerskosten. Kortom, dit is een unieke uitdaging, die nadien opnieuw gelanceerd zou moeten worden ten dienste van de burgers, zodat er een echte e-democratie kan ontstaan.

Elektrische fietsen

De Belfius Smart City Award bekroont de stad of gemeente die door haar project intelligente, innovatieve en duurzame oplossingen biedt om de gevolgen voor het milieu te verminderen, door vooral hernieuwbare energie te gebruiken, beter te voldoen aan de basisnoden van de burgers en hun levenskwaliteit te verbeteren. Met haar elektrische fietsen ligt de stad Luik nek aan nek

© Ville de Liège

De Luikse projecten zijn allemaal gerelateerd aan de tram die in de toekomst Sclessin zal verbinden met Coronmeuse.

© SRWT

"Het gaat erom een waardig alternatief te bieden voor de auto, en om deel te nemen aan de ontlasting van de stad waar de verzadiging dreigt. De eerste reacties zijn positief."

met een twaalfal Belgische gemeentes, waaronder Herstal en La Hulpe in Wallonië. Na een proeffase in de lente van 2014 heeft de stad € 90 000 vrijgemaakt voor de aankoop van 62 elektrische fietsen. Met als doel dit vervoersmiddel te promoten door het twee maanden gratis aan te bieden aan bewoners die hun bereidwilligheid tot verandering hebben aangetoond. "Bijna 600 mensen hebben hun kandidatuur ingediend", zegt een tevreden Jérôme Hardy. "Dat betekent dat het programma, dat in juni gelanceerd werd, compleet is voor twee jaar." Aan het eind van deze twee maanden beslist de persoon of hij al dan niet verder gaat met zijn eigen middelen en zo meedoet aan de gewenste modal shift. "Het gaat erom een waardig alternatief te bieden voor de auto, en om deel te nemen aan de ontlasting van de stad waar de verzadiging dreigt. De eerste reacties zijn positief", besluit de woordvoerder.

HET BEHEER VAN DUURZAME STRATEGIEËN

Het Smart City Institute sluit perfect aan bij de strategie voor de ontwikkeling van een intelligente metropool van de lokale overheden en hun verschillende partners. Het begon allemaal eind 2010 met de oprichting van een leerstoel Duurzame Strategie aan de Ecole de Gestion van de Universiteit van Luik (HEC-ULg). Vier jaar lang was deze Accenture Leerstoel, een combinatie van academische expertise en de kennis van zijn private partner¹, in staat om een uitzonderlijke pedagogische ervaring op het vlak van strategieën te bieden om de ecosystemen van morgen. Maar onderwijs alleen is niet voldoende... "De dynamiek was er, maar de leerstoel werd te klein om nog verder te kunnen gaan", zegt Nathalie Crutzen, doctor in de economische wetenschappen en management, en titularis van deze leerstoel. "Daarom heb ik in januari jongstleden samen met de decaan van de universiteit het Smart City Institute opgericht, in samenwerking met de Stad Luik en private spelers (Accenture, Belfius en vandaag Proximus). Dit gemengde partnerschap draagt bij tot de originaliteit van dit instituut dat gewijd is aan de problematiek van slimme steden. Er zijn wel honderden smart city-platformen, waaronder misschien een twintigtal van academische instellingen, maar wij zijn het enige instituut dat een managementbenadering hanteert. We bieden geen technische oplossingen aan, we bestuderen de manieren om duurzame strategieën te creëren, financieren, controleren, kortom te beheren." Met een groep van vijf personen, draait het Smart City Institute rond de drie complementaire pijlers,

evoluerend van de theorie naar de praktijk: onderzoek, onderwijs en ondernemerschap. De onderzoekers werken aan een reeks projecten met betrekking tot de thema's van 'intelligente steden' (initiatieven, dynamiek van de ondernomen acties, benchmarking,...). In het kader van een seminarie van de Accenture Leerstoel werden de laatstejaarsstudenten van het HEC-ULg uitgenodigd om mee te werken aan een grote casestudy die door de Stad Luik werd voorgesteld. Tot slot streeft het instituut ernaar het ondernemerschap op het gebied van 'intelligente steden' te stimuleren en te versnellen dankzij de City Venture Lab, een incubator voor start-ups en projecten rond dit thema.

Twee bekroonde projecten van studenten

"In september 2014 werd in het kader van de mobiliteitsproblematiek een eerste project zo in incubatie gebracht", legt Nathalie Crutzen uit. "Dit concept van autodelen, SharinGo genaamd, biedt aan burgers en ondernemingen uit Luik een gamma intelligente elektrische voertuigen om hun verplaatsingen in het centrum en de stadsrand te vergemakkelijken. Dit jaar konden de studenten kiezen uit twee thema's: afvalbeheer en energie-efficiëntie van gebouwen. Van het zestigtal voorgestelde ondernemersprojecten werden er twee bekroond. De stad Luik bekroonde het project Energy Master dat een serious game voor de smartphone aanbiedt om de inwoners bewust te maken van hun energieverbruik. Het bedrijf Accenture kende de prijs van City Lab toe aan het project Power Fit dat gebaseerd is op de recuperatie van de energie die wordt opgewekt door de fietsen in fitnesszalen."

[1] Het internationale adviesbureau Accenture begeleidt bedrijven uit velerlei sectoren door hun innovatieve oplossingen op maat van hun specifieke behoeften aan te bieden. Hun hoofdzetel is in Brussel gevestigd.

NAMEN, NEGEN WINNENDE PROJECTEN!

De Waalse hoofdstad positioneert zich als intelligente stad. Haar project voor een ecosysteem, *Namur Innovative City Lab*, heeft alvast twee grote winnaars voortgebracht: de creatieve *hub* en de *Grognon*, het historische hart van Namen.

© Ville de Namur/Jacques Verrees

Het is de ambitie van Namen om een dynamiek van intelligente stedelijke vernieuwing te creëren die de economie van zijn grondgebied stimuleert, met een internationale uitstraling die ook de Waalse *knowhow* moet onderstrepen. Om dat te doen wil de stad een ecosysteem van innovatie ontwikkelen dat de opkomst bevordert van nieuwe producten en stedelijke diensten die aan de noden en gebruiken van de burgers beantwoorden. Dit ecosysteem is het *Namur Innovative City Lab*, een geheel van elf projecten die de stad heeft voorgesteld voor het verkrijgen van EFRO-subsidies, voor de periode 2014-2020. Het is een overkoepelend initiatief dat, zoals gevraagd door de *Task Force*, kan steunen op talrijke partners:

© C.Leeuwe/OTN

© C.Leeuwe/OTN

Wallonië, het Naamse hoger onderwijs en meer bepaald de Universiteit van Namen, het Waals Agentschap voor Telecommunicatie (AWT), de *Ressourcerie Namuroise*, het *KIKK* (internationaal digitaal festival) en de Naamse kmo's. De leidersrol voor deze portefeuille werd toevertrouwd aan het *BEP*, het agentschap voor economische ontwikkeling van de provincie.

Negen van de elf projecten goedgekeurd

Aan het eind van de grote wedloop voor Europese subsidies is het minste wat we kunnen zeggen dat de stad Namen er een triomftocht van heeft gemaakt. Terwijl ze voor het programma 2007-2013 slechts € 4 000 000 had ontvangen (voornamelijk bestemd voor onderzoeks- en onderwijsprojecten), viel haar dit keer liefst 90 % van het gevraagde bedrag, € 30 000 000, in de schoot. Niet minder dan negen van de elf projecten werden goedgekeurd. Vier daarvan hebben te maken met de creatieve *hub* Trakk en richten zich op stedelijke vernieuwing en creatieve economie. De andere grote Naamse winnaar is de *Grognon*, waarvoor vier projecten rond 'l'Esplanade' (plaats waar de Sambre en Maas samenvloeien) werden aanvaard: de globale verkeersontwikkeling, de aanleg van de esplanade, de creatie van een digitale haven en de constructie van een brug voor voetgangers en fietsers over de Maas. De ondergrondse parking met 650 plaatsen werd niet vergeten, maar maakt geen deel uit van het EFRO-programma.

Intelligente verlichting aan de Citadel

Tot slot kreeg Namen ook € 5 500 000 voor inrichtingen in de stedelijke ruimten die in lijn zijn met de *smart city* filosofie. Het verst gevorderde project is de ontwikkeling van een intelligente verlichting in de omgeving van de Citadel. De andere hebben te maken met mobiliteit (slimme bushokjes, dynamische borden, webinterfaces en mobiele applicaties) en milieu (een ondergronds netwerk van containers voor afvalbeheer). Twee projecten werden afgewezen, al betekent dat niet dat ze niet verder ontwikkeld zullen worden. Het gaat om e-bestuur en sociale actie (digitale ontwikkeling van achtergestelde buurten en domotica voor verzakte personen die thuis blijven wonen).

SALZINNES KRIJGT TRAKK

Ze zijn met acht in Wallonië, verankerd in de grote steden: de Plug-R in Luik, Trakk in Namen, Bubble Hub in Charleroi, Wap's Hub in Doornik, Creative Valley in Bergen, Openhub in Louvain-la-Neuve, Green Hub in Aarlen en de jongste, de hub uit Verviers. Acht wat? Acht creatieve *hubs* oftewel acht platforms, acht ruimtes waar jonge en minder jonge ondernemers, wetenschappers, kunstenaars, burgers, mensen dus, uit soms heel verschillende werelden, maar gedreven door eenzelfde drang naar creativiteit elkaar kunnen ontmoeten, discussiëren, samenwerken, kennis en ideeën uitwisselen om synergieën te creëren en innovatie te stimuleren. Het gaat erom het ondernemerschap te stimuleren in alle Waalse regio's, door een brug te bouwen tussen de traditionele en de creatieve economie.

© Trakk

voor iedereen aan. Uit deze ontmoetingen groeit soms de zin om collectieve projecten te realiseren. Wanneer je in een creatieve ruimte een binnenhuisarchitect, een gepensioneerd met passie voor landbouw en een student tegenover elkaar gaat zet, stimuleer je innovatie en kunnen er snel totaal onverwachte ideeën naar boven komen. Dat is een van de doelen die we nastreven."

Een al goed uitgerust Fab Lab

De Trakk stelt het publiek ook al een productielabo ter beschikking waar iedereen ongeacht zijn kennisniveau kan komen experimenteren, leren of allerlei soorten producten maken (technische prototypes, meubelen, kunst- of designobjecten, interactieve objecten enzovoort). Om dat te doen, is het *Fab Lab* al uitgerust met diverse toestellen: een digitale freesmachine, twee 3D-printers, een vinylsnijder, en diverse elektronische apparatuur. Iedereen is welkom. "Onze hub is ook een incubator voor kleine bedrijven en zelfstandige projectontwikkelaars", vervolgt Jil Theunissen. "Zij kunnen elkaar hier ontmoeten, eenzelfde werkruimte delen en zelfs samenwerken aan bepaalde stedelijke uitdagingen voor onze stad. De ontwikkeling van deze proefprojecten kan er morgen toe bijdragen dat Namen een van de toonbeelden wordt van een intelligente stad."

DE ESPACE CONFLUENCE, EEN LABO VOOR STEDELIJKE INNOVATIE

Een enorm plein voor voetgangers aan de spits van de Grognon, een nieuwe brug voor fietsers en voetgangers tussen de twee oevers van de Maas om Namen met Jambes te verbinden, een digitale haven aan de kaai, de complete reorganisatie van het verkeer op de Espace Confluence, waaronder de creatie van een nieuwe rotonde, de wijziging van het wegtracé en van de in- en uitgang van de ondergrondse parking. De doelstelling van de stad Namen en het Waalse Gewest is duidelijk de versterking van het imago van de site, en die te positioneren als uithangbord voor een intelligente stad.

Deze positionering, die bijdraagt tot de opwaardering van het historisch erfgoed door zich resoluut naar de toekomst, de innovatie en de burgers te richten, heeft niet op de EFRO-subsidies gewacht. De studies van de vier projecten zijn intussen al ver gevorderd. Zo zijn er voor de brug, waar al jaren over gesproken wordt, nu al plannen en financiële middelen. "De brug wordt

honderd meter lang en zes meter breed en zal tussen de spits van de Grognon en het Waalse Parlement aangelegd worden", zegt Hélène Wullus, hoofd van het kabinet van Baudouin Sohier, schepen van Communicatie. "Aan de kant van Jambes wordt er ook een publieke ruimte gecreëerd die wordt doorgetrokken tot de Mazystraat."

Een digitale haven

Nog symbolischer voor de toetreding van de stad tot de 21ste eeuw van de vooruitgang, is de inrichting van een digitale haven op de oevers van de Maas als een plaats van maatschappelijke en technologische convergentie. "Wie aan een haven denkt, denkt aan een toegangs- en welkomsthaven, een onthaalpunt, een plaats voor de uitwisseling van producten en informatie. Dit platform zal meerdere ruimtes omvatten die te maken hebben met stedelijke innovatie: een exporuimte voor de stad, en voor de projecten van Trakk, een plek om ideeën uit te wisselen, samen te werken, te creëren, een horecaruimte in de vorm van een buurtkantine ..."

De Grognon krijgt een groot verkeersvrij wandelplein, naast een brug tussen Namen en Jambes.

© Greisch

WAVER

INTELLIGENTE... VERLICHTING

Hoewel de hoofdstad van Waals-Brabant geen prioriteit is voor het luik stedelijke ontwikkeling van het EFRO-programma, heeft de gemeente niet gearzeld zichzelf prioritair te stellen. Getuige daarvan is de verlichting die onlangs in gebruik is genomen in een wijk van deelgemeente Limal.

© Ville de Waver

Kunt u raden waarover ik het heb? Ten eerste is er de verlichtingsarmatuur, ontworpen door het Italiaanse bedrijf iGuzzini. Ten tweede, de lichtmast, gemaakt door het Spaanse bedrijf HGH. Ten derde, de dynamische module, een creatie van SmartNodes, een spin-off van de universiteit van Luik. Het geheel werd voorgesteld door DCEL, een aanbieder van totaaloplossingen uit Mont-Saint-Guibert, en geleverd aan de stad Waver, in Vlaams-Brabant. Hebt u het geraden? Het gaat om een intelligente verlichting die in België een 'primeur' is op deze schaal. Er werden weliswaar al hier en daar, in beperkte mate, proefprojecten opgezet in industriezones, maar in Waver hebben ze sinds de lente geleidelijk aan 4 kilometer van de openbare weg voorzien van 242 LED-modules in de wijk Village Expo (27 woonerven en 400 woningen). "Het is doordat de distributienetbeheerder van elektriciteit in Waver de laatste zelfstandige beheerder is in België – en dus vrij van enige

invloed – dat de gemeente deze keuzes kon maken en de uitdaging aandurfde", klinkt het bij de stad van de Maca.

Maar was het wel een keuze? De hogedrukkwiklampen worden niet meer verkocht als gevolg van een Europese richtlijn inzake ecologisch ontwerp. Dus moest de Waverse elektriciteitsbeheerder wel nadenken over een complete *relighting* van deze wijk, inclusief armatuur, lichtmast en lichtbron. Voor deze laatste drong de LED-technologie zich al snel op. Niet alleen verbruikt deze lamp aanzienlijk minder dan een conventionele ontlaadingslamp, maar haar levensduur is ook drie à vier keer langer (50 000 uren in plaats van 12 à 16 000). Aangezien het elektriciteitsverbruik van de publieke verlichting voor rekening is van de stad, heeft het Waverse stadsbestuur niet lang gearzeld alvorens toe te stemmen.

Intelligente dimmer

Het LED-verlichtingssysteem is voorzien van een dimmer, zodat de lichtintensiteit

op bepaalde momenten kan worden aangepast. Zo kan er een bijkomende energiebesparing van 30 tot 40 % worden gerealiseerd. Niet slecht, maar het kon nog beter... Met dynamisch *dimmen* bijvoorbeeld. Met dit systeem, dat geen programmering vereist, is het de lichtbron zelf die het directe gebruik van de weg en van de verlichtingsmodule herkent naargelang de gebruiker en zijn specifieke behoefte. Elk lichtpunt van een dynamische installatie stuurt zichzelf aan en communiceert de situatie naar het vorige en volgende lichtpunt. De bewegingssensor en de twee IR-sensoren op elke lantaarnpaal identificeren de gebruiker en waarschuwen hun directe netwerk. Het licht wordt sterker bij nadering en verzacht zodra de gebruiker de actieve zone van de lamp verlaat.

Als u midden in de nacht in een vliegtuig boven het land vliegt en dit aards fenomeen bekijkt, weet u dat u zich boven Waver, vlak boven Village Expo bevindt. Schitterend!

INNOVATIEVE OPLOSSINGEN VEROVEREN CHARLEROI-LA-NEUVE

De sociale hoofdstad van Wallonië zet haar herwaardingsprogramma voort. Het stadsvernieuwingsproject gaat met rasse schreden vooruit en brengt de eerste oplossingen mee op het vlak van mobiliteit, stedelijke wifi en openbare verlichting. Maar het smart city-concept staat nog in zijn kinderschoenen...

“Vandaag berust de strategie voor economische wederontplooiing van de Stad Charleroi op drie centra die haar ook kenschetsen”, zegt Hugues Raty, kabinetssecretaris van Philippe Van Cauwenberghe, schepen van Economie. “Het transport- en logistiek centrum rond de luchthaven, het expertisecentrum voor onderwijs en opleiding in de Aérople van Gosselies en het gezondheidscentrum in het Biopark. Dit gezegd zijnde is de economische omschakeling slechts een van de aspecten van de veranderingen die de Stad aanstuurt. Het bestuur heeft voor de toekomst een omvangrijk herwaardingsplan getekend dat ook milieu- en stedenbouwkundige aspecten omvat, en waarin het masterplan van stadsvernieuwing centraal staat. Charleroi zit momenteel in een van de belangrijkste renovatie- en expansiefasen uit zijn geschiedenis, want liefst een kwart van het stadscentrum wordt volledig heringericht tegen 2020.”

De eerste fase van het plan, Phenix genaamd, dat gesubsidieerd werd door het EFRO-fonds 2007-2013, is bijna afgerond. Het bestaat uit zeven delen die de buurt Ville-basse nieuw leven moeten inblazen, met name door de terugkeer van winkels zoals in het beroemde winkelcentrum Rive Gauche. Een van deze nieuwe verwezenlijkingen is het Centrum voor Stedelijke Distributie dat de mobiliteit in het stadscentrum op intelligente wijze helpt te verbeteren (zie verder).

Het is over de tweede fase van de stadsvernieuwing die nu wordt voorbereid, dat we het willen hebben omdat de € 142 000 000 die de Stad ontvangt van het EFRO-fonds 2014-2020 zullen ingezet worden voor smart solutions. “Charleroi Creative District is een pakket van 17 strategische projecten die zich concentreren in het noordwestelijke gedeelte van het stadscentrum”, legt Hugues Raty uit. “Enkele van deze projecten zijn de vernieuwing van het gebouw Zénobe Gramme waarin het nieuwe universitaire centrum wordt ondergebracht, de renovatie van de expohal Palais des

Expositions, de bouw van een nieuw Congrescentrum, de renovatie van de pleinen Place du Manège en Place Charles II, de herinrichting van de boulevards die aan de burgers worden teruggegeven, enzovoort.”

Verlichtingsplan

Op welke manier worden deze grote stadsprojecten uiteindelijk aangevuld door het onderdeel ‘intelligente stad’? Mobiliteit, energie-efficiëntie, culturele en toeristische ontwikkeling, de verbetering van de administratieve diensten van de stad zijn gevoelige onderwerpen waarvoor smart-applicaties oplossingen en faciliteiten, voor het comfort van de bewoners, zouden kunnen aandragen. “In eerste instantie wil de Stad haar inspanningen focussen op mobiliteit en stadsvernieuwing, dat wil zeggen de gebouwen en publieke ruimten”, vervolgt Hugues Raty. “Het is zo dat een van de ingevoerde projecten in het kader van het EFRO-programma een analyse en optimalisatie van het smart city-concept voorstelt door middel van een interactief beheer van mobiliteitsproblemen, en dat een ander project, het opstellen betreft van een ‘verlichtingsplan’, in het hart van de stad.”

Een Digitale Stad

Van deze twee projecten heeft de Task Force enkel de tweede aanvaard. Maar de Stad is van plan de andere ook uit te voeren. Ze slaagde erin partners te vinden onder de vele Carolos (zoals de onderzoekscentra Cetic en Cenaero, de Bubble Hub en jonge ondernemingen) met interesse voor de ontwikkeling van nieuwe ICT-producten en -diensten. Ondertussen worden oplossingen geleidelijk ingevoerd, zoals de stedelijke wifi. Voornamelijk vanwege haar culturele, historische en toeristische bezienswaardigheden is Charleroi een van de steden die voor het Digital Cities-programma geselecteerd werden, een initiatief dat hen in staat stelt de publieke ruimtes van het hele stadscentrum uit te rusten met toegangspunten tot het draadloze Internet.

©Charleroi Bouwmeester

De tweede fase van de stadsvernieuwing betreft het noordwestelijke deel van het stadscentrum.

©Charleroi Bouwmeester

EEN STEDELIJK DISTRIBUTIE-CENTRUM

Hasselt en Brussel waren de Belgische pioniers, maar dit is een première in Wallonië. Met de steun van het EFRO-fonds 2007-2013 werd een nieuw stedelijk distributiecentrum (€ 3 500 000) geopend in de Rue des Rivages, nabij het station Charleroi-West, de metro en de ring, dus aan een van de toegangspoorten naar het stadscentrum. Het heeft een dubbele rol: het ontlasten van de wegen binnen de ring doordat opleggers hun goederen aan de rand van de stad kunnen lossen, en de milieu-impact beperken dankzij de levering met fietsen en elektrische voertuigen.

In de praktijk zullen de vrachtwagens zich op de loszones aan de kaai zetten en daar hun goederen uitladen. Die worden tijdelijk opgeslagen in een magazijn van 2000 m² totdat ze aan het andere uiteinde van het magazijn in elektrische bestelwagens worden geladen. Er is onder meer een bufferopslagzone voorzien waar goederen enkele uren of dagen kunnen worden opgeslagen. “Het beheer en de uitbating van het centrum zullen in september worden toegewezen”, zegt Hugues Raty. “En de inbedrijfsstelling is gepland voor eind 2015 of begin 2016.”

EEN NIEUW STADSVERVERWARMINGSSYSTEEM

Een andere innovatie die aanvaard werd als deel van het EFRO-systeem: de stad Charleroi is van plan een nieuwe productie-eenheid te installeren om het Palais des Congrès en het Palais des Beaux-Arts na hun renovatie van energie te voorzien. En zelfs, indien nodig – want het zou een passief gebouw moeten worden – het toekomstige congrescentrum. “We beschikken op dit moment over een stadsververwarmingssysteem dat beheerd wordt door een extern bedrijf dat een dertigtal gemeentelijke en

particuliere gebouwen voedt”, legt Anne Meessen, verantwoordelijke van het algemeen bestuur van de Stad (EFRO-cel), uit. “Omdat dit systeem vandaag niet langer effectief is, bestudeert de Stad verschillende oplossingen om het te vervangen: gasgestookte verwarmingsketels met lage condensatie, systeem van warmtekrachtkoppeling enzovoort. Het is de bedoeling dit in het nieuwe Congrescentrum te installeren, maar de keuze is nog niet definitief... Charleroi is nog niet ver gevorderd op het gebied van smart city. Daarom interesseert de missie ‘Focus op intelligente steden’ in Frankrijk ons erg omdat we zo meer te weten zullen komen over het onderwerp.”

©Maxime Delvaux

BETTERSTREET, DE APPLICATIE DIE (BIJNA) ALLES SIGNALEERT

We hebben u de door Jean-Marc Poncelet bedachte tool al voorgesteld in ons magazine van de zomer van 2014 (WAW nr.25). De applicatie Betterstreet sluit perfect aan bij het concept van de intelligente stad doordat ze een participatiever en transparanter beheer van de publieke ruimte mogelijk maakt. Laten we het principe even herhalen.

Takken die de weg blokkeren, sluikstoringen, vernield straatmeubilair, kapotte verlichting, een overstroomde straat,... Wanneer een inwoner vroeger zo'n probleem tegenkwam, moest hij bellen naar de gemeentelijke diensten en op een of andere manier uitleggen wat en waar het gebeurd was. De ambtenaar had vaak moeite om alles te begrijpen en niemand kon zeggen wat er vervolgens aan gedaan werd. Met Betterstreet is dat vandaag een heel ander verhaal. De voorbijganger maakt gewoon met zijn smartphone een foto van het probleem en stuurt die via de app naar de gemeente. De geografische gegevens komen rechtstreeks terecht bij de dienst Openbare Werken, die de melding doorstuurt naar de betrokkene stadsmedewerker. Elke stap van de behandeling van de informatie (open, in behandeling, gepland en opgelost) wordt daarna per e-mail gemeld aan de burger die de

melding instuurde, zodat die de evolutie van het dossier kan volgen. Wie geen smartphone bezit, kan dezelfde informatie ook sturen via een formulier op de website www.betterstreet.org. Dat gaat iets trager, maar is even eenvoudig.

Makkelijke en intelligente verwerking

Deze nieuwe applicatie, die vandaag al door talrijke gemeenten in gebruik is genomen (Aubange, Fleurus, Jemeppe-sur-Sambre, Geldenaken, Jurbeke, Terhulpen, Nijvel, Borgworm, Waver, om er maar enkele te noemen), biedt dus een compleet en intelligent beheer van problemen om de planning van interventies door de dienst Openbare Werken, de opvolging van de dossiers en het verzamelen van statistieken te optimaliseren. Dankzij het gebruik van geotracking is de technische ploeg meteen op de hoogte en kan ze zich een goed beeld vormen van de omvang van het probleem, het belang ervan en welke interventie er dient te gebeuren. De gemeente krijgt een globaal overzicht van alle ingegeven problemen en de status ervan. Op elk moment kan de verantwoordelijke de openstaande vragen inkijken. De interface biedt de mogelijkheid om alles quasi onmiddellijk aan te pakken.

We moeten er nog bij vermelden dat deze tool wel toelaat om suggesties te doen en felicitaties te sturen, maar beledigingen en beschuldigingen (illegaal parkeren, hondenpoep, feiten die plaatsvinden in privé-ruimtes...) worden niet in aanmerking genomen. Het is dus niet nodig om een foto te nemen van de dief die bij uw buur probeert in te breken. Dat soort oproepen wordt geweigerd!

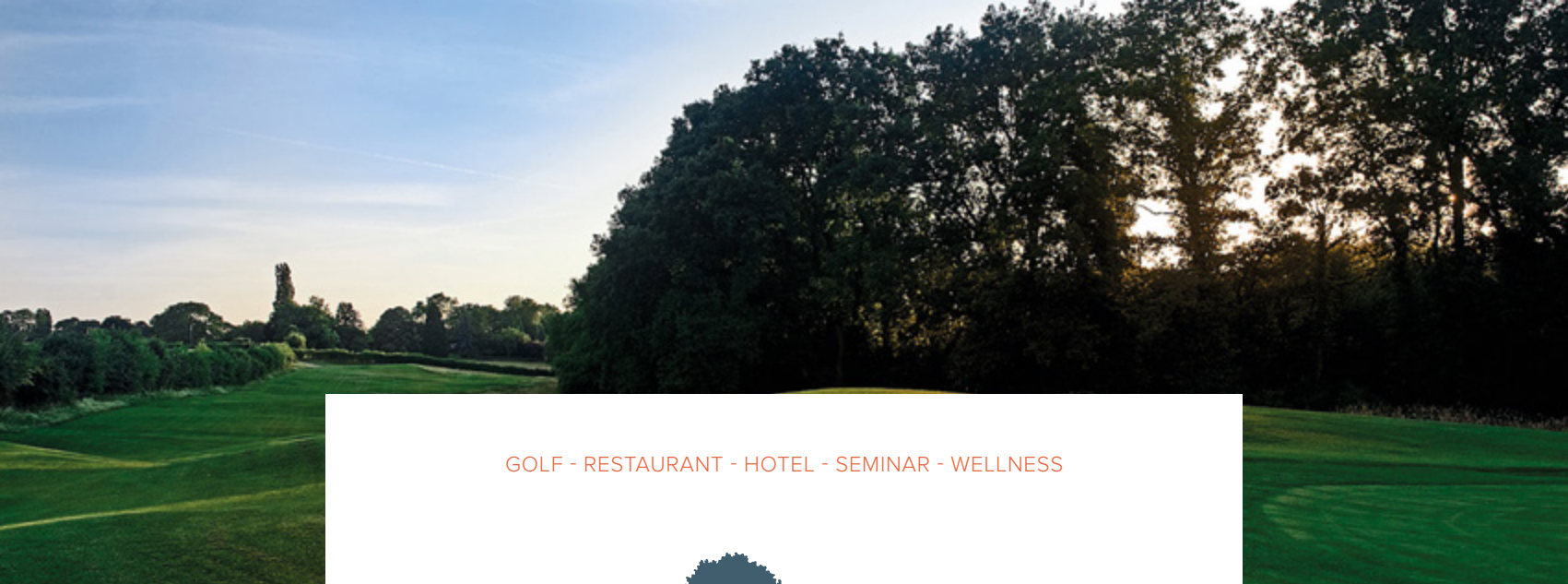
© BetterStreet

VOLOP ONTSPANNING

Nieuwe en ongewone plaatsen om uw team een revitaliserende pauze te bezorgen

GOLF - RESTAURANT - HOTEL - SEMINAR - WELLNESS

Situated in the countryside between Liège and Namur, the Naxhelet Golf Club boasts no fewer than 30 holes designed by the internationally renowned English architect Martin Hawtree. Our facilities comprise an 18-holes course 6,344 metre long, a 9-holes pitch and putt course, and 3 holes dedicated to the Naxhelet Golf Academy.

The 35 ****-hotel rooms are created within the confines of an old farm, renovated with meticulous concern for authenticity and respect for nature. Woodfloor, natural stone, fine fabrics and natural light provide the setting for contemporary, elegant furniture.

Open to all, the "Cuisine" proposes a diversified menu as well as several suggestions that change with the seasons. Most of our products come from local suppliers so as to reduce the ecological impact and support trade in the area.

If you want to organise your event at Naxhelet, our entire team is at your disposal to make sure your event is absolutely perfect, according to your needs. 300 m² of spaces are available for your conference, seminar or meetings.

We provide a selection of well-being, facial and body rituals as well as one-day programmes. Concurrently simple and unique, they are in harmony with the nature and the spirit of our establishment.

NAXHELET GOLF CLUB

rue Naxhelet, 1 - 4520 Wanze

T +32 (0)85 82 64 08

reception@naxhelet.be - www.naxhelet.be

Chez Léonce
Rue de l'Ermaumont, 104
B-6890 Ochamps
+32 (0)497 460 466
+32 (0)478 303 525
+32 (0)61 21 21 23
www.chez-leonce.be

CHEZ LÉONCE

Het is een oud en prachtig huis. Een logies. Een tafel. Maar eerst en vooral is het een mooi familieverhaal. *✍️ Sophie Dubois*

In het hart van het dorpje Ochamps, op enkele kilometer van Libramont, ligt de nieuwe Bed & Breakfast van Marina Allard en Olivier Hermia. Nadat ze meerdere jaren in Luik hebben gewoond, vestigt het koppel zich in het hart van de Ardennen, in het dorp waar Marina is opgegroeid. "Tot mijn zes jaar woonden mijn moeder en ik bij mijn grootmoeder Léonce. Toen we uit Luik vertrokken, gingen we op zoek naar een huisje op het platteland. Het huis van mijn grootmoeder stond al vijf jaar te koop, en uiteindelijk hebben wij het gekocht." Lange tijd bleef het idee van een B&B stiltes sudderen, maar vijf jaar geleden besloten

Marina en Olivier de uitdaging aan te gaan. Na drie jaar werken, waarvan ze een groot deel zelf hebben uitgevoerd, konden ze begin 2015 de deuren openen.

De oude boerderij is nu in twee delen opgedeeld. Het gedeelte waar het koppel woont, is het oude hoofdgebouw. De kamers en de leefruimte voor de gasten bevinden zich op de plaats van de schuur. Op dit moment bieden ze drie kamers aan: de meisjeskamer, de jongenskamer en de kamer van Édouard, de overgrootvader van Marina. "Er waren bij mijn grootmoeder geen kamers genoeg voor iedereen. De meisjes sliepen in één kamer en de jongens in een andere. Dat concept wilde ik behouden." Aan een vierde kamer, de kamer van Léonce, wordt nog volop gewerkt. Elke ruimte heeft zijn eigen sfeer en bevat een mix van modern meubilair en oude familiestukken die

© Olivier Hermia

De clientèle, vaak actieve mensen tussen 25 en 50 jaar, verblijft er meestal één nacht. De gastentafel is minstens even belangrijk voor het succes van Chez Léonce: de enorme houten tafel is het middelpunt van het huis. Terwijl Olivier, die een koksopleiding heeft gevolgd, de diners bereidt, maakt Marina met veel zorg de jam en het brood voor het ontbijt.

© Olivier Hermia

Marina hier en daar heeft teruggevonden. Logies bij Chez Léonce kosten tussen de € 70 en 95 per nacht voor één persoon en € 80 tot 105 voor twee. De prijs vermindert voor verblijven van langer dan een nacht.

Meteten al succes

Chez Léonce is nog maar enkele maanden geopend, maar heeft zijn publiek al gevonden. *“Er komen al gasten uit Vlaanderen, Frankrijk, Nederland, Duitsland, Zweden en zelfs Australië. Ons interieur lijkt hen aan te trekken”,* zegt een tevreden Olivier. De clientèle, vaak actieve mensen tussen 25 en 50 jaar, verblijft er meestal één nacht. De gastentafel is minstens even belangrijk voor het succes van Chez Léonce: de enorme houten tafel is het middelpunt van het huis. Terwijl Olivier, die een koksopleiding heeft gevolgd, de diners bereidt, maakt Marina met veel zorg de jam en het brood voor het ontbijt. *“We wilden onze gasten een maaltijd aanbieden omdat er niets in de buurt is, maar ook omdat we erg graag koken en we merken dat de vraag daardoor ook groter wordt”,* legt Olivier uit. Hij is voorstander van een korte en kwaliteitsvolle kringloop, en biedt producten van lokale producenten en ambachtslieden aan. *“Indien de gasten interesse hebben voor de producten waarmee we koken, sturen we hen naar de lokale producenten. Soms kopen ze daar dan rechtstreeks van de bron.”*

TE ZIEN, TE DOEN

Ochamps is een ideale uitvalsbasis in de buurt van Bastogne, Marche-en-Famenne, Bouillon en Libramont, en de toeristische gebieden Saint-Hubert en Rochefort. *“We liggen ook dicht bij de snelweg zonder de nadelen ervan te ondervinden”,* zegt Olivier. Het koppel biedt zijn gasten ecotoerisme aan. Met toeristische kaarten en wandelgidsen bij de hand kunnen Marina en Olivier de leukste routes en wandelingen in de regio aanbevelen. *“We maken deel uit van het dichte woud van Saint-Hubert, dat 1.500 bewegwijzerde wandelingen telt.”* Bovenop hun vier korenaren (te vergelijken met sterren voor hotels) kregen de eigenaars het label ‘Grande forêt de Saint-Hubert’, dat wordt toegekend aan accommodaties in de buurt van een bos die er ook een meerwaarde aan geven, ofwel door hun inrichting in een bosthema, ofwel door natuursensibilisatie. Prachtige landschappen zijn er in overvloed, maar het meest indrukwekkende is het burlen van de herten. De bronstijd begint midden september. Het is mogelijk om 's avonds of bij het krieken van de dag de liefdesrituelen en gevechten tussen de dieren te zien.

© Olivier Hermia

L'Agathopède
Avenue de la Plante, 23
B-5000 Namur
+32 (0)81 57 00 23
www.agathopede.com

L'AGATHOPÈDE

Carl Gillain nam in 2012 deel aan de uitzending Top Chef en werkte in de keuken van L'Air du Temps. Twee doorslaggevende ervaringen. Van project naar project heeft hij zijn eigen identiteit ontwikkeld... en heeft hij uiteindelijk zijn eigen restaurant geopend, L'Agathopède.

👤 Michel Jonet

Aanvankelijk waren zijn ouders niet erg enthousiast toen hij, aan het einde van zijn opleiding aan de Naamse provinciale hotelschool 'Le Château', voor die loopbaan koos, maar *“ze wonden eraan”*. Zijn eerste stages liep hij bij uitstekende restaurants, zoals La Grappe d'Or (Torgny), de Brasserie Bijgaarden (Groot-Bijgaarden) en bij Lionel Rigolet in de Comme Chez Soi (Brussel). Maar het is vooral zijn tijd bij L'Air du Temps (Liernu) die zijn stempel heeft gedrukt op zijn ontwikkeling. *“Ik heb altijd bij San Degeimbre willen werken. Ik ben bijna drieënhalf jaar in L'Air du Temps gebleven. Ik heb alle functies doorlopen tot ik de rechterhand werd van die geniale, zeer menselijke en boeiende chef. Ik heb me ook beziggehouden met onderzoek en ontwikkeling, en samen hebben we veel gereisd. Naar Australië, Denemarken, Frankrijk, Duitsland... Na de uitzending heb ik lang met San en met mijn vader gesproken. Ik ben toen goed gaan beseffen dat mijn echte beroep kok is, en niet acteur. Dat sterkte me uit-*

eindelijk in mijn verlangen om mijn eigen restaurant te openen.”

Het toeval wilde dat Vincent Dardenne, een Naamse ondernemer, een hotel wou oprichten in Namen, dat tegelijk een ongewoon cultureel en artistiek project zou omvatten. Hij doet een beroep op architect Olivier Simon en maakt van François Crets zijn vennoot, omdat die echt een neus voor zaken heeft, zoals hij bewees met zijn Brasserie François, een bekend etablissement in de Waalse hoofdstad. Allebei stellen ze Carl Gillain voor om zijn eigen zaak te beginnen in het Royal Snail Hotel aan de oever van de Maas. Dat werd L'Agathopède.

Mijn keuken, dat ben ik!

Koken is voor Carl Gillain de natuurlijkste zaak ter wereld en hij schept er speciaal genoegen in om zijn vrienden te verrassen met een menu op basis van seizoensgerechten en zoals het hem plots invalt. Zijn gulle keuken is gebaseerd op Europese producten van producenten uit zijn omgeving. Hij bereidt bijvoorbeeld asperges uit Roost, die hij lichtjes laat aanbranden in combinatie met het vet van chorizo en een snuifje zuur van geglaceerde geitenkaas. Hij zet in alle eenvoud de kneepjes van de streekkeuken naar zijn hand en gooit de textuur van de verschillende ingrediënten meesterlijk door elkaar op het bord.

© Stéphane Gueulette

© Stéphane Gueulette

Koken is voor Carl Gillain de natuurlijkste zaak ter wereld en hij scheidt er speciaal genoeg in om zijn vrienden te verrassen met een menu op basis van seizoensgerechten en zoals het hem plots invalt.

Escargots van Warnant, gekonfijt varkensvlees, daslook, fijngehakte aardappelen en ga zo maar door. Het lijkt allemaal zo eenvoudig. Maar eenvoudig zijn, is toch niet zo... simpel. Hij wordt geholpen door wijnkelner Amaury Barthiaux en zijn goede raadgevingen.

Royal Snail, charme en design

Het hotel ligt aan de voet van de Citadel, aan de oever van de Maas. De Royal Snail is modern en karaktervol ingericht en telt 27 kamers en 3 suites, een buitenzwembad met terrassen en tuin, een conferentiezaal, een fitnesscentrum, een wellness en een schoonheids en massagecentrum. Enkele vensters, terrassen en loggia's geven uit op het stadsgezicht langs de stroom. Klasse en rust. De 'Pool View'-luxekamers zijn uiteraard luxueus en schitterend. Met een onbelemmerd uitzicht op de tuin en het zoetwaterbekken. Ze zijn smaakvol ingericht in een zeer eigen en zeldzame stijl. Ze geven uit op een oase van licht, die nog versterkt wordt door grote witte muren, balustrades en psychedelische siermotieven die verwijzen naar de popmentaliteit uit de jaren 1960 en naar een door Le Corbusier geïnspireerde modernistische stijl.

© Stéphane Gueulette

GEHEIM GENOOTSCHAP

Agathopede komt van het Oud-Grieks 'agathos', dat 'goed' betekent. Bij uitbreiding zal "agathopede" dus staan voor een burger die zijn maatschappelijke plichten nakomt en voor het welzijn van de mensheid werkt. Op 29 september 1846 richt de briljante etnoloog en beslagen folklorist Antoine Schayes de Agathopeden-orde op onder de naam "Pantechisch en paligenetisch genootschap van de Agathopeden". In 1848 heeft het genootschap zijn eigen lokaal in de Koninginnegalerij 10 te Brussel. De leden van die oorspronkelijk op een grap gebaseerde gilde houden ook feestmaaltijden 'op den buiten', in de provincie Namen. Een van de actiefste en guldigste leden ervan was niemand minder dan de beroemde Naamse schilder en etser Félicien Rops.

Les Pieds dans le Plat
Rue du Centre, 3
B-6990 Marenne
+32 (0)84 32 17 92
www.
lespiedsdansleplat.be

LES PIEDS DANS LE PLAT

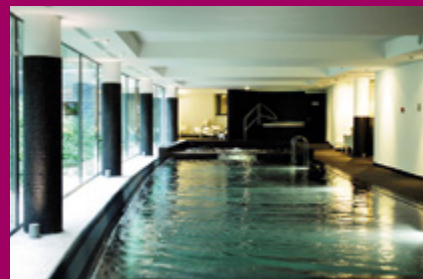

© DOC Les Pieds dans le Plat

Jean-Michel Dienst en zijn zoon Max houden zich ver van de glitter en glamour waarin de vedetten van de kookpot en de grappenmakers van de moleculaire keuken zich zo thuis voelen. Het decor is een oud dorpsschooltje, dat werd omgebouwd tot een gastronomisch ontmoetingspunt, bekroond met een Michelinster.
Michel Jonet

De kleine helling bij het verlaten van Marche leidt naar dit ietwat onwaarschijnlijke adres, dat er uitziet als een ansichtkaart. Er is groen, er zijn bossen en een terras met een uitzicht dat doet verlangen naar een Provençaals aperitief of naar champagne. Vader en zoon werken volgens de seizoenen met streekproducten. Voor de versheid ervan zijn ze meedogenloos. Elke dag vechten ze om bij hun leveranciers goede producten te verkrijgen. Maar ook gunstige prijzen, want het all-in menu wordt aangeboden tegen € 60. Maximilien Dienst is een jonge chef met evenveel temperament als zijn

vader, die wel een rugbyspeler lijkt. Ze konden niet altijd even goed met elkaar opschieten. Max vertelt ons dat hij na zijn opleiding aan de hotelschool liever ging werken in (sterren)restaurants die hij zelf had gekozen (Quartier Latin, L'Eau Vive, La Paix, Wout Bru...). Maar het was in L'Alexandrin, bij de met twee mutsen bekroonde Michel Kayser in Garons, in de buurt van Nimes, dat hij echt besloot om zich toe te leggen op hoogwaardige streekgerechten. "Mijn beslissing om terug naar huis te keren nam ik eigenlijk tijdens het smullen van een heerlijke kip van Bresse in La Mère Brazier**, bij Mathieu Viannay in Lyon. Mijn vader en ik houden van de streek van Bresse! Maar toen ik in 2012 in het restaurant aankwam, was het duidelijk dat ik te vlug wilde gaan en dat mijn kleine hoop op een ster zou worden getoetst aan een dagelijkse inspanning om te luisteren en te spreken over onze gezamenlijke en veeleer klassieke smaak, die helemaal anders is dan in de modieuze showrestaurants. Ik ben gaan beseffen dat je tijd nodig hebt en dat je een ster verdient door je dagelijks werk, net zoals je je klanten verdient."

UN COMPLEXE URBAIN ACCESSIBLE

- Situé au cœur de la « Cité Ardente », à 5 minutes de la gare internationale
- Hôtel aux multiples facettes, subtil mélange d'ancien et de contemporain
- 125 Chambres et suites historiques
- 12 Espaces de réunions et de réceptions
- Ô Cocottes, brasserie fine, Chef Vincent Lengelé
- Le Sélys, restaurant gastronomique, Chef Samuel Blanc
- Bar et terrasses surplombant Liège
- Osmose, centre de bien-être et fitness (piscine, sauna, jacuzzi)
- Parking couvert à 50 m, service voiturier sur demande

PRÉSENTATION DE L'HÔTEL EN VIDÉO

Labo 4
Quai Van Beneden, 20/22
B-4020 Liège
+32 (0)474 09 09 39
www.lalabo4.be

LABO 4

De hippe inwoners van Outremeuse kennen Labo 4 heel goed. Dat restaurant is gevestigd in een vroeger chemisch laboratorium dat door Gérard Miller werd verbouwd tot wat hij 'de gelukkigste kantine' van de streek noemt.

👤 Michel Jonet

De ingang geeft uit op een groot houten terras dat verscholen zit in een parkje in het hart van de stad. De plek is uitstekend geschikt voor allerlei feesten en evenementen: *garden party's*, dolle uitspattingen, het namaken van het huis van de

Kerstman in december... Maar de feestplek is eerst en vooral een restaurant. "Het is de bedoeling een kokskeuken aan te bieden, namelijk met chefs die gerechten maken die ze zelf graag zouden opeten", benadrukt initiatiefnemer Gérard Miller. "Julien Petitjean, de kok, hecht bijzonder veel belang aan de producten en de makers ervan. Hij probeert dan drie elementen te verenigen: het basisproduct, een origineel bijgerecht en een saus." 'GG' – voor de vrienden – wil immers kost wat kost terugkeren naar de traditie van het beste rundvlees dat beheerst en gerijpt wordt in de koelkamer van 'de zotte van Labo 4': vlees uit de streek van Salers en Limoges,

© Thierry Dricot

© Thierry Dricot

runderen uit Galicië, Wagyu Burgos, het Zwitserse Simmental, Aubrac en vooral uit Txogitxu, dat rechtstreeks van Rungis komt.

Burgerkeuken

Labo 4 organiseert geregeld kookstages voor kinderen, tijdens dewelke hun ook smaak en aandacht voor verantwoorde voeding wordt bijgebracht. Het is niet louter een ontmoetingsplaats voor lekkerbekken die zich verzetten tegen de dwang van de marketingkeuken, maar ook een cultureel centrum, waar fijnproevers kunnen kennismaken met de verloren kunst van de aroma's van gerijpt vlees. Zonder de rijpingstijd die nodig is om tot zijn recht te komen, kan vlees meer dan de helft van zijn aroma verliezen. Alleen al bij het bekijken van de 'bistronomische' kaart loopt het water ons al in de mond. De kaart wordt geregeld vernieuwd, meer bepaald met eenvoudige gerechten zoals verfijnde gevogelstetajine met een saus van gekonfijte tomaten en olijven. Een gerecht dat met liefde wordt bereid door Julien Petitjean, een jonge chef van formaat, en waarbij een mooie wijnkaart past.

Het is niet louter een ontmoetingsplaats voor lekkerbekken die zich verzetten tegen de dwang van de marketingkeuken, maar ook een cultureel centrum, waar fijnproevers kunnen kennismaken met de verloren kunst van de aroma's van gerijpt vlees.

Een uitwisselbaar concept

"Ik kwam tot het Labo doordat de vroegere Deken van de Faculteit Wetenschappen van de Universiteit van Luik me had gevraagd om er een restaurant van te maken. Dat concept kan makkelijk elders worden toegepast. Dat zal trouwens het geval zijn voor het Belvédère-restaurant aan de Vijvers van l'Eau d'Heure. Dankzij de vraag van een plaatselijke ondernemer, gaan we zijn gebouw nieuw leven inblazen. Het heeft waarschijnlijk het mooiste uitzicht van Wallonië. Dat gebouw van een futuristische architect ligt er momenteel verlaten bij. Wij willen aansluiting zoeken met de natuurlijke eenvoud van die plaats en klanten aantrekken die het hele jaar door langskomen op een plek waar ideeën, culturen en mensen zich met elkaar vermengen. Een beetje zoals in Labo 4."

OOOH! was ik maar in...

Wallonië - Brussel Toerisme
Ardennen en veel meer

Wallonië

www.belgie-toerisme.be

Volg ons op:

EchteArdennenEnVeelMeer

@oohbelgie

ArdennenEnVeelMeer

discoverbelgium

Namen - de Maas en de Citadel

M²⁰¹⁵ MONS

VERLAINE
DU BROEUCQ
DIT NAJAAR UBUS
HERLEEFT LASSUS
DE RENAISSANCE
IN BERGEN. EN JIJ?
JACO VAN DORMAEL
POMMERAT
ENZ.

mons2015.eu #renaissance

- ING
- Nationale Loterij
- CLUB 3000
- LE SOIR
- rtbf.be
- TV5MONDE
- CANVAS
- DeMorgen.
- mais il est où le soleil?
- Google
- Mobistar
-
- NMBS
- brussels airlines
- BRUSSELS SOUTH CHARLEROI AIRPORT
- THALYS
- TEC HAINAUT
- MONS
- CAPITALE EUROPÉENNE DE LA CULTURE
- FÉDÉRATION WALLONIE-BRUXELLES
- Wallonie
-
- Flanders State of the Art

© Thibaut Chappé